

Kompetencije odgajatelja za budućnost u kontekstu nove paradigme djeteta i djetinjstva

---

Jakovljević, Marta

Master's thesis / Diplomski rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Rijeka, Faculty of Teacher Education / Sveučilište u Rijeci, Učiteljski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:189:652456>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom](#).

Download date / Datum preuzimanja: **2024-09-06**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the University of Rijeka, Faculty of Teacher Education - FTERI Repository](#)

SVEUČILIŠTE U RIJECI
UČITELJSKI FAKULTET U RIJECI

Marta Jakovljević

**Kompetencije odgajatelja za budućnost u kontekstu nove paradigme
djeteta i djetinjstva**

DIPLOMSKI RAD

Rijeka, 2024.

SVEUČILIŠTE U RIJECI
UČITELJSKI FAKULTET U RIJECI

Diplomski sveučilišni studij Rani i predškolski odgoj i obrazovanje

**Kompetencije odgajatelja za budućnost u kontekstu nove paradigme
djeteta i djetinjstva**

DIPLOMSKI RAD

Predmet: Nova paradigma ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja

Mentorica: prof.dr.sc. Lidija Vujičić

Studentica: Marta Jakovljević

Matični broj: 0131046558

U Rijeci, 2024.

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Izjavljujem i svojim potpisom potvrđujem da sam diplomski rad izradila samostalno, uz preporuke i savjetovanje s mentorom. U izradi rada pridržavala sam se Uputa za izradu diplomskog rada i poštivala odredbe Etičkog kodeksa za studente Sveučilišta u Rijeci o akademskom poštenju.

Marta Jakovljević

SAŽETAK

Cilj ovoga rada je dublje promisliti i istražiti koje su to kompetencije odgajatelja potrebne za kvalitetno obavljanje tog posla, u suvremenom institucijskom kontekstu djetinjstva i djeteta. U radu je prikazan sustav formalnog obrazovanja odgajatelja kroz povijest i danas, iznesena su znanstvena saznanja o tome što podrazumijeva kvalitetna odgojno – obrazovna praksa, te su izdvojene kompetencije koje bi odgajatelj za budućnost trebao posjedovati. Napravljeno je kvalitativno istraživanje u kojem je ispitano 13 odgajatelja te su izdvojena područja u kojima odgajatelji iznose da su kompetentni, a isto tako i ona područja za koja smatraju da imaju nedostatak kompetencija. U provedenom istraživanju ukazano je na potrebu kontinuirane rasprave o propitivanju kvalitete inicijalnog obrazovanja odgajatelja te područja njihova kontinuiranog profesionalnog razvoja. Rezultati istraživanja pokazuju da odgajatelji imaju želju za kontinuiranim učenjem, istraživanjem i unaprjeđenjem svojih kompetencija i odgojno – obrazovne prakse.

Ključne riječi: istraživanje odgojno - obrazovne prakse, kontinuirano profesionalno obrazovanje, nova paradigma djetinjstva, obrazovanje odgajatelja.

ABSTRACT

The goal of this work is to think more deeply and search what competencies of educators are necessary for quality performance of this work, in the contemporary institutional context of childhood. The paper presents the system of formal education of educators throughout history and today, presents scientific knowledge about what quality educational practice entails, and highlights the competencies that an educator should have for the future. A qualitative research was conducted in which 13 educators were questioned and the areas in which the educators state that they are competent were single out, as well as those areas in which they believe they have a lack of competence. In the conducted research, it was pointed out the need for a continuous discussion on questioning the quality of the initial education of educators and the area of their continuous professional development. The results of the research show that educators have a desire for continuous learning, reasearching and improvement of their competencies and educational practice.

Key words: research of educational practice, continuous professional education, new paradigm of childhood, education of educators.

SADRŽAJ

1	UVOD	1
2	O OBRAZOVANJU ODGAJATELJA	3
2.1	Obrazovanje odgajatelja kroz povijest	6
3	NOVA PARADIGMA ODGOJA I OBRAZOVANJA	8
4	KOMPETENCIJE	12
4.1	Kompetencije odgajatelja za istraživanje vlastite prakse	16
4.2	Kompetencije odgajatelja za budućnost	19
5	KONTINUIRANO PROFESIONALNO OBRAZOVANJE	22
6	METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA	25
6.1	Svrha i cilj istraživanja	25
6.2	Metodološki pristup istraživanju	25
6.3	Uzorak, instrumenti, postupak prikupljanja podataka i njihova analiza.....	26
7	REZULTATI I RASPRAVA	28
7.1	Osobna i profesionalna biografija.....	28
7.2	Odgojno - obrazovna paradigma odgajatelja.....	33
7.3	Profesionalni razvoj odgajatelja	42
7.4	Samoprocjena kompetencija odgajatelja	50
8	ZAKLJUČAK	57
9	LITERATURA	58

1. UVOD

Upoznati smo sa činjenicom da rano djetinjstvo ima značajnu ulogu u djetetovom cjelokupnom daljnjem razvoju. Jedni od najvažnijih čimbenika u tom razvoju su kompleksne interakcije djeteta s njegovim materijalnim i socijalnim okruženjem. Jednako tako neosporna je činjenica da je danas djetinjstvo institucionalizirano, a kvaliteta materijalnog i socijalnog okruženja u odgojno – obrazovnoj ustanovi ovise upravo o odgajatelju. Odgajatelj osmišljava i nudi poticaje za aktivnosti, kreira uvjete u kojima se te aktivnosti događaju, te upravo odgajateljeve kompetencije, količina inicijative, senzibilitet i prilagodljivost jedni su od najznačajnijih čimbenika koji određuju kvalitetu življenja u odgojno – obrazovnoj ustanovi.

Odgoj i obrazovanje djece rane i predškolske dobi igraju ključnu ulogu u formiranju novih generacija te pripremu za izazove i mogućnosti koje donosi budućnost. U brzo mijenjajućem svijetu, tradicionalni pristup odgoju i obrazovanju više nisu dovoljni za osiguravanje kvalitetne pripreme djece za sve zahtjeve i izazove u životu, stoga je nužno istražiti i razumjeti koje su to ključne kompetencije odgajatelja djece rane i predškolske dobi potrebne u kontekstu nove paradigme djetinjstva, odgoja i obrazovanja.

Nova paradigma odgoja i obrazovanja prepoznaje da se svijet dramatično mijenja, što zahtijeva prilagodljive i napredne pristupe odgoju i obrazovanju djece. Više se ne radi samo o prenošenju akademskog znanja i vještina, već o razvoju cjelovitih i holističkih kompetencija koje će djeci omogućiti snalaženje u sve kompleksnijem i dinamičnijem okruženju.

Kako bismo se suočili s izazovima i mogućnostima budućnosti, odgajatelji moraju biti opremljeni širokim spektrom kompetencija koje premašuju tradicionalno usredotočenje na akademsko znanje.

Kroz holistički i inkluzivni pristup, odgajatelji bi trebali biti osposobljeni podržavati cjelovit razvoj djece rane i predškolske dobi te poticati njihovu kreativnost, samostalnost, kritičko razmišljanje, socijalne vještine i mnoge druge sposobnosti. Kredibilitet kompetentnog odgajatelja leži u njegovoj sposobnosti da sam istražuje i kreira svoju praksu, a to je moguće postići uz kontinuirano profesionalno obrazovanje koje ima izuzetnu važnost u osiguravanju kvalitete odgojno-obrazovnog procesa, te omogućuje odgajateljima da nadograđuju svoje znanje, stječu nove vještine i prate najnovija istraživanja i prakse u području odgoja i obrazovanja. Kontinuirano profesionalno obrazovanje temelj je za razvoj odgojno – obrazovnog procesa i utvrđivanje i unaprjeđenje profesionalnog identiteta.

Zato ćemo u ovom radu kroz nekoliko poglavlja pisati o obrazovanju i kontinuiranom profesionalnom usavršavanju odgajatelja, prikazati ključna stajališta nove paradigme odgoja i obrazovanja, izdvojiti kompetencije koje bi suvremeni odgajatelj trebao imati, te ćemo kvalitativnim istraživanjem ispitati obrazovni i profesionalni razvoj odgajatelja te razumijevanje vlastitih kompetencija. Rezultati ovog istraživanja bili bi korisni institucijama čija je zadaća osmišljavanje i organiziranje kontinuiranog profesionalnog obrazovanja za odgajatelje, a samim time je i neupitna dobrobit za odgajatelje, odgojno - obrazovni proces u cjelini, ali i za cjelokupnu profesiju, jer kompetentni profesionalac jedan je od osnovnih preduvjeta za poboljšanje kvalitete ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja.

2. O OBRAZOVANJU ODGAJATELJA

Rani i predškolski odgoj i obrazovanje uzima pažnju javne i političke sfere u posljednjim desetljećima. Razlozi tome su afirmirane i znanstveno argumentirane spoznaje o ranom djetinjstvu kao kritičnom razdoblju u razvoju čovjeka. Sve smo svjesniji da je institucijsko djetinjstvo realnost te je potrebno brinuti o kvaliteti institucija, profesionalizmu i kompetencijama ljudi koji u tim institucijama rade. Prema tome mijenja se i uloga i značaj odrasle osobe kao kreatora poticajnog okruženja u kojem se ostvaruje rano djetinjstvo te je nužno redefiniranje tradicionalnih edukacijskih gledišta o profesionalnim ulogama u području ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja.

Kako u svijetu, tako i kod nas, propituju se aktualni studijski programi obrazovanja odgajatelja. Činjenica je da je ova profesija vrlo kompleksna te je potrebno dobro razumjeti zadaće i zahtjeve koje odgajatelj obavlja. Osim toga obrazovanje odgajatelja mora biti usmjereno na stalne promjene kako bi bilo u koraku s vremenom, ali i osposobiti pojedince da znaju kako se nositi s tim društvenim promjenama. Šagud (2006) navodi da razni autori kao što su Smyth (1995), Spodek i Saracho (1990), Marentič – Požarnik (1996), Corbet i Norwich (1999) Bascia i Hergreaves (2000) i Hammersley (2002) naglašavaju da se visokoškolsko obrazovanje temeljilo na teoriji te da zanemaruje i podcjenjuje osobno iskustvo i praktičnu akciju studenta. Autori zaključuju da promjena i razvoj kurikuluma podrazumijeva i razvoj odgajatelja, jer kvaliteta odgoja i obrazovanja djece ovisi o kvaliteti obrazovanja odgajatelja, te na koji način je odgajatelj stekao znanje i iskustvo tijekom svog obrazovanja. Od odgajatelja se više ne očekuje da tehnički provodi naučeno i unaprijed isplanirano, već se učenje preusmjerava na sam proces učenja, na konstrukciju i sukonstrukciju znanja uzimajući u obzir individualnosti pojedinog djeteta. Osim toga odgajatelj mora biti osposobljen uključiti i moralne, etičke, socioemocionalne i druge obrazovne čimbenike koji onda uvelike određuju odgojno – obrazovnu praksu. Fullan (1993), prema Šagud (2006), navodi da je potrebno uvesti inovaciju i nove strategije učenja u sustav visokog obrazovanja koji će omogućiti da, uz nužna teorijska znanja, studenti imaju i alternativne načine učenja kao što su akcijska istraživanja, refleksivna praksa i suradnja sa kvalitetnim odgajateljima.

U Republici Hrvatskoj se također propitalo aktualno stanje studijskih programa za odgajatelje, te je u različitim gradovima (Zagreb, Rijeka, Split i Osijek) i na različitim sveučilištima bilo razlika u trajanju studija, prevladavala je opterećenost velikim brojem

nastavnih predmeta, dominirala jednoobraznost, jednoličnost u izboru programa, razjedinjenost metodika te premala posvećenost kvalitetnoj pedagoškoj praksi (Šagud, 2006).

Godine 2005. reformom školstva pod nazivom „Bolonjski proces“ djelomično su riješena neka od ovih pitanja kao što je veća autonomija sveučilišta, usklađenost visokoškolskih ustanova, bolja prohodnost i razmjena studenata, povezivanje nastave i istraživanja prakse. Tako je obrazovanje odgajatelja u Republici Hrvatskoj s Bolonjskom deklaracijom postalo trogodišnji stručni prijediplomski studij s kojim se osposobljavaju odgajatelji predškolske djece te stječu naziv stručni prvostupnik. Kasnije dolazi i do izjednačavanja visokih škola te se stručni studij diže na razinu sveučilišni prijediplomski (u trajanju od tri godine), diplomski (u trajanju od dvije godine), te integrirani prijediplomski i diplomski učiteljski studij.

Trogodišnji sveučilišni studij pruža osnovna znanja i vještine potrebne za rad s djecom u predškolskim ustanovama. Tijekom studija, studenti stječu temeljne spoznaje o djetetovom razvoju, pedagoškim metodama i pristupima, te didaktici i organizaciji odgojno - obrazovnog procesa. Ovaj studij omogućuje studentima da postanu odgajatelji i obavljaju odgovorne uloge u skrbi, odgoju i obrazovanju djece rane i predškolske dobi.

Petogodišnji sveučilišni studij pruža dodatne kompetencije i dublje teorijsko znanje o području odgoja i obrazovanja djece rane i predškolske dobi. Ovaj studij ima iste temeljne sadržaje kao trogodišnji studij, ali također pruža i mogućnosti za istraživački rad, napredne studije razvoja djeteta i drugih specifičnih područja. Studenti koji završe petogodišnji studij dobivaju širu perspektivu, dublje razumijevanje prakse odgoja i obrazovanja te stječu titulu magistra/magistre ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja.

U studijskim programima pojačan je broj metodičkih predmeta čija je intencija povezati naučena znanja i vještine u praksu holističkim pristupom djetetu. Isto tako povećan je broj predmeta koji se tiču kompetencija koje su do nedavno bilo prilično zanemarene, kao što su komunikacijske vještine, metodologije pedagoških istraživanja, te širok raspon izbornih predmeta. Šagud (2006) ističe da je u formalno obrazovanje od ključne važnosti uključiti i programe koji osposobljavaju odgajatelje za istraživanje vlastite prakse kako bi bili u mogućnosti svoju praksu kontinuirano propitivati, mijenjati i prilagođavati.

Budući da je odgajateljski posao vrlo dinamičan, nepredvidiv i nelinearan proces potrebno je osposobiti odgajatelje da znaju adekvatno odgovoriti u datim situacijama u svakodnevnom radu, te je standardni model stjecanja temeljnih znanja neadekvatna priprema

za kompleksno, nedefinirano i nepoznato polje praktičnog djelovanja. „Izazov uvijek leži u tome kako smjestiti naše znanje u živi kontekst u kojemu se pojavljuje dani problem.“ (Bruner, 2000:57)

Jednako tako postavlja se pitanje kako pripremiti i obrazovati pojedinca u smislu vrijednosnog koncepta kao dijelom političkog, kulturnog i povijesnog konteksta. Kako intrinzične vrijednosti napraviti ekstrinzičnima, opipljivima i univerzalnima za sve sudionike odgojno – obrazovnog procesa? Vujičić (2011) piše o kulturi vrtića gdje su ovakve neopipljive dimenzije vidljive u atmosferi ustanove, međusobnoj suradnji, dijalogu, otvorenosti za učenje i promjene, a to leži upravo u ljudima koji u toj ustanovi borave (žive).

Nakon završetka sveučilišnog studija, odgajatelji moraju položiti stručni ispit (nakon godinu dana stažiranja na radnom mjestu odgajatelja u predškolskoj ustanovi) kako bi stekli punopravnost za rad u predškolskim ustanovama. Stručni ispit provodi Agencija za odgoj i obrazovanje, a njime se provjeravaju teorijska i praktična znanja odgajatelja, kao i njihove sposobnosti u primjeni pedagoških metoda i tehnika u radu s djecom.

Važno je napomenuti da formalno obrazovanje odgajatelja u Hrvatskoj predstavlja početnu točku za razvoj njihovog profesionalnog identiteta. Kontinuirano stručno usavršavanje ima ključnu ulogu u daljnjem razvoju odgajatelja, omogućavajući im da prate suvremene pedagoške prakse i prilagođavaju se promjenama u području odgoja i obrazovanja djece rane i predškolske dobi.

Razlikujemo formalno, neformalno i informalno obrazovanje. Formalno obrazovanje odnosi se na obrazovanje koje se stječe unutar formalnog školskog sustava, neformalno se odnosi na kompetencije koje se stječu izvan redovitog školskog sustava (npr. seminari, tečajevi...), a informalno učenje je iskustveno (nenamjerno) učenje.

Već u ranom obiteljskom okruženju i institucijskom odgoju i obrazovanju postavljaju se temelji cjeloživotnog učenja, o čemu ovisi uspješnost učenja u kasnijim životnim razdobljima. Rano i predškolsko životno razdoblje je vrijeme najbržeg razvoja osobe na svim područjima, stoga to razdoblje ima specifični značaj te je odgajateljeva profesionalna uloga i odgovornost, kao prvih stručnjaka za odgoj koji se susreću s djecom, od presudne važnosti. Zbog toga odgajatelj mora biti visoko educiran, kompetentan, te motiviran za stalni profesionalni i osobni rast i razvoj. Obrazovanje je temelj za stjecanje kvalifikacija odgajatelja, ali profesionalni identitet i kontinuirani razvoj ovisi o kontinuiranom stručnom usavršavanju te podršci i obrazovnim prilikama koje odgajatelji dobivaju u ranim fazama njihovog rada.

Cjeloživotno učenje više ne bi trebala biti stvar osobnog odabira pojedinca, već nužnost 21. stoljeća.

2.1 Obrazovanje odgajatelja kroz povijest

Od samih početaka razvoja predškolskog odgoja i obrazovanja osobe koje su skrbile o maloj djeci izvan njihovih domova imale su važnu i trajnu ulogu u životima obitelji.

Kroz povijest, osobe koje su skrbile o djeci bile su nazivane različitim imenima, primjerice, zabavišna učiteljica, zabavilja, nastavnica male škole, skrbnica male djece, itd. (Mendeš, 2018), dok u suvremeno doba formalnim obrazovanjem stječu nazive sveučilišnih prvostupnika ili magistara ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja.

Institucionalizacija profesionalnog obrazovanja odgajatelja svoje začetke u Hrvatskoj ima u drugoj polovici 19. stoljeća (Mendeš, 2018). Posebnost tog trenutka u povijesti bila je u tome što su se tada žene počele zapošljavati, te se javila potreba za sigurnim smještanjem djece u sustav dnevne skrbi i njege.

Krajem 1860-ih godina otvaraju se dječja zabavišta čiji su djelatnici završavali jednogodišnje tečajeve za stjecanje kompetencija za rad u tim ustanovama, a 1880./1881. godine otvara se prvi službeni tečaj pri Učiteljskoj školi sestara milosrdnica u Zagrebu. U to vrijeme nastaju i prvi radovi hrvatskih autora na temu institucionalizacije odgoja male djece te počinju izlaganja na stručnim skupovima i seminarima (Mendeš, 2018).

U periodu nakon prvog svjetskog rata otvaraju se dječja skloništa u kojima se koriste suvremeniji pristupi u radu s djecom, na primjer slobodne i didaktičke igre, dječje igre i pjesme, te slobodno likovno izražavanje. U tom vremenu pojavljuju se i stručna predavanja, stručne ekskurzije, te se otvara stručna knjižnica za djelatnike tih ustanova.

/ Godine 1939. osnovana je prva mala škola u Hrvatskoj čije su djelatnice obrazovane u Školi za nastavnice malih škola. Predmeti u toj školi bili su općeobrazovnog, stručno – pedagoškog i praktičnog karaktera. Godine 1944. ta je škola postaje Škola za dječju zaštitu.

Krajem 1945. osnovana je prva Škola za odgajatelje koja je prvo bila pod nadležnosti Ministarstva socijalne politike, zatim Ministarstva socijalnog staranja te u konačnici Ministarstva prosvjete (Mendeš, 2018).

Škola za odgajatelje 1976./1977. uključena je u pedagoški obrazovni centar Bogdan – Ogrizović u Zagrebu čime je njezina razina podignuta na status više škole. Godine 1968. nastaju katedre za predškolski odgoj pri pedagoškim akademijama. Nedugo nakon toga Šušvarovom reformom obrazovanje odgajatelja podijeljeno je na dvije razine. Srednjoškolskom razinom postajalo se suradnikom u predškolskom odgoju a nastavničkim fakultetom stjecalo se zvanje odgajatelja. Važno je navesti da su tada dječje jaslice izuzete iz domene zdravstva te im je priznata odgojno – obrazovna komponenta (Mendeš, 2018).

Godine 1991. donesen je programski dokument *Programsko usmjerenje odgoja i obrazovanja predškolske djece* prema kojem su osuvremenjeni studijski programi pojedinih visokih učilišta (Mendeš, 2018). Desetak godina kasnije ustalio se kurikulum kao pojam u teoriji i praksi predškolskog odgoja. Time i sam odgajatelj dobiva nove uloge kao sukreator kurikuluma kao njegov provoditelj u odgojno – obrazovnoj praksi.

Bolonjskom deklaracijom 2001. godine studijski program proširuje se s dvogodišnjeg na trogodišnji te se njegovim završetkom stječe naziv stručnog/stručne prvostupnika/prvostupnice predškolskog odgoja. Izvedbom sveučilišnog studija ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja na pojedinim sveučilištima u Republici Hrvatskoj 2009. godine započinje novo razdoblje u inicijalnom profesionalnom razvoju odgajatelja.

Vremenom gotovo svi studiji dobili su naziv sveučilišnih studija ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja, a 2012. godine započelo je i izvođenje diplomskih studija na Učiteljskim fakultetima u Rijeci i Osijeku na kojima se po završetku stječe naziv magistra/magistre ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja.

Važno je istaknuti da pitanje nacionalnog obrazovanja nije samo prosvjetno i pedagoško pitanje, već je i ključno pitanje daljnjeg razvoja zemlje i njenog života. Obrazovanje je usmjereno prema mladima, koji su temelj budućnosti svakog društva. Stoga, obrazovanje učitelja i odgojitelja ima iznimnu važnost u osiguravanju kvalitete obrazovanja i pripremi mladih za budućnost.

„Kvaliteta profesionalnog obrazovanja odgojitelja predškolske djece rezultirat će kvalitetom u ostvarivanju koncepcije predškolskog odgoja.“ (Mendeš, 2018:15)

3. NOVA PARADIGMA ODGOJA I OBRAZOVANJA

Paradigma je skup implicitnih pretpostavki, tj. određeni sustav vrijednosti i uvjerenja koji značajno određuje razmišljanje i djelovanje čovjeka kao pojedinca, znanstvenika ili društva u cijelosti (Slunjski,2009). Promjena paradigme proteže se od novih znanstvenih spoznaja, preko cjelokupnog društva do svakog pojedinca ponaosob. Promjena osobne paradigme znači da čovjek počinje preispitivati svoja uvjerenja, značenja i stavove, te dolazi do novih uvida i spoznaja. Ova promjena na osobnoj razini vrlo je značajna jer čovjek time postaje otvoren za nove spoznaje i gradi nova znanja i stavove, jer promjena paradigme nužno znači i promjenu vrijednosti.

Ovakav „novi pogled“ na odgojne znanosti bacio je svjetlo na dijete i djetinjstvo te rasvijetlio nove spoznaje o tome kako dijete uči. Cjelokupna nova slika o djetetu, djetinjstvu, znanju i učenju postavila je određene zahtjeve u procesu odgoja i obrazovanja kao što su odgovornost roditelja i odgajatelja, visoka razina fleksibilnosti odgojno-obrazovnog procesa, prilagodljivost konkretnim mogućnostima djeteta, njegovim potrebama i interesima kao i uvjetima i kulturi sredine u kojoj se odgoj odvija.

Novo shvaćanje odgoja i obrazovanja podrazumijeva i potrebu da se odgajatelji suoče s novim spoznajama i razviju potrebne kompetencije kako bi se nosili sa zahtjevima koje pred njih postavlja nova paradigma djetinjstva, odgoja i obrazovanja. Nove paradigme o ranom djetinjstvu, kao i težnja za kvalitetnim odgojem i obrazovanjem, stavljaju naglasak na mijenjanje uloge odgajatelja, a mijenjanje i preusmjeravanje uloge odgajatelja sa sobom nosi i veću profesionalnu odgovornost. Odgajatelj u svojoj praksi organizira proces učenja i odlučuje o tome kakav će taj proces biti (poučavanje ili zajedničko učenje; konstrukcija i sukonstrukcija znanja ili jednosmjerni prijenos „gotovih“ informacija...) što bitno utječe na djetetov doživljaj učenja i, u konačnici, na stečena znanja. Odgajateljevo umijeće organiziranja procesa učenja u odgojno–obrazovnoj ustanovi samo je jedna u mnoštvu kompetencija koje bi odgajatelj trebao imati kako bi odgojno–obrazovni proces bio na višoj, kvalitetnijoj razini. Onako kako odgajatelj organizira svoju praksu i kako djeluje u njoj u velikoj mjeri određuje kvalitetu akcija koje se događaju u odgojno-obrazovnom procesu. Nova paradigma djetinjstva, odgoja i obrazovanja stavlja naglasak na mijenjanje osobnih stavova i uvjerenja praktičara o čitavom odgojno–obrazovnom procesu. Ta transformacija od tradicionalnog shvaćanja procesa učenja prema novom, humanističkom i holističkom shvaćanju temelji se na razumijevanju o tome kako dijete uči i što mu je sve potrebno da ostvari svoje potencijale. To ujedno mijenja i kompletnu sliku o

djetetu te odgajatelj gradi viziju djeteta kao samostalnog bića koje je sposobno upravljati procesom vlastitog učenja, koje je vrijedno njegovog poštovanja i povjerenja. U tom smislu odgajatelj treba razvijati svoje kompetencije i razmišljati o tome kako ostvariti okruženje koje će djetetu biti podržavajuće u njegovom samostalnom učenju, a to zahtijeva kontinuiran rad na istraživanju vlastite prakse.

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa je 2007. godine odobrilo studiju koja je okupila 14 znanstvenika na ovom području djelovanja. Rezultati ove studije pokazuju da je dosadašnje shvaćanje djeteta i djetinjstva zastarjelo te je donijelo nove spoznaje o ovoj temi. Tradicionalno gledište gdje je dijete marginalizirano, pasivni promatrač, netko koga se čeka da odraste i doprinosi društvu, odbacuje se, te se dolazi do spoznaje da je dijete kompetentno biće, a djetinjstvo vrijedan period života sa svojim specifičnostima. (Maleš, 2011). Dijete postaje subjekt, onaj koji sukonstruira pedagošku praksu, stvara kurikulum zajedno sa kompetentnim odgajateljem.

Potrebno je zapitati se što sve dijete u ranoj i predškolskoj dobi usvaja, na koji način, te koji su to uvjeti koji moraju biti zadovoljeni da se to i ostvari. Jednako tako, potrebno je odmaknuti se od gledišta minimalnih i osnovnih uvjeta, već je nužno govoriti o uvjetima na visokoj razini kvalitete. Novo shvaćanje djeteta i djetinjstva stavlja naglasak na holistički pristup i odbacivanje usvajanja sadržaja na razjedinjen, fragmentiran način. U tom smislu svaka akcija, interakcija i intervencija odgajatelja prema djetetu je višeslojna, nelinearna i djeluje odjednom na više područja djetetovog razvoja. Prema tome, odgajatelj mora imati na umu puno više od samog sadržaja koji nudi djetetu. Važno je naglasiti da se od odgajatelja više ne očekuje da unaprijed planira sadržaj koji će ponuditi djetetu i da se striktno drži planiranoga, već, naprotiv, odgajatelj bi trebao stvarati otvoren, razvojni kurikulum koji će pratiti interes djeteta, njegovu dinamiku učenja i način na koji se to učenje događa. Za stvaranje takvog otvorenog, humanističkog, holističkog i razvojnog kurikuluma potrebno je imati niz kompetencija, a najvažnije je “umijeće snalaženja odgajatelja u nepredvidivim situacijama i korištenje njihovim odgojno – obrazovnim potencijalom” (...) (Slunjski, 2011:36). Slunjski naglašava da je odgovor odgajatelja u nepredvidivim situacijama upravo odraz cjelokupne odgojne filozofije i vrijednosti odgajatelja (2011). Način na koji odgajatelj doživljava učenje djeteta odražavat će se na odgajateljeve intervencije, te koliko su te intervencije usklađene sa situacijama u procesu učenja. U tradicionalnom shvaćanju učenja odgajatelj prenosi sadržaj djetetu koje pasivno taj sadržaj usvaja. Nova paradigma učenja odgajatelja stavlja u poziciju u kojoj on više ne kontrolira u potpunosti taj proces, već dijete. Dijete aktivno sudjeluje, te

samostalno upravlja tim procesom. Odgajatelj je osoba koja omogućava djetetu uvjete da se učenje odvija spontano, pod dječjom kontrolom. Ne postoji opći obrazac kako odgajatelj treba djelovati u neposrednom procesu, već to ovisi o odgajateljevom senzibilitetu, o prepoznavanju djetetovih potreba, interesa, mogućnosti i stilova učenja. (Slunjski,2011).

Autorice kao što su Slunjski (2006), Miljak (2009), Petrović – Sočo (2011), Vujičić (2021) naglašavaju kako tradicionalni koncept prijenosa informacija u obrazovanju učitelja treba izbjegavati jer tako stečeno znanje ima samo „informativski, ali nema transformacijski potencijal“ (Slunjski, 2006:36). Ono što je važno su stavovi i uvjerenja odgajatelja o teorijama učenja i poučavanja, te htijenje odgajatelja da ponovo propituje i razmotri svoja temeljna uvjerenja. Bez ove otvorenosti i spremnosti na promjene, teško će se postići ta transformacija. Autorica naglašava kako bi odgajatelji trebali biti senzibilniji na prepoznavanje problema koji se javljaju u njihovoj praksi te ih osposobiti da te probleme rješavaju. Odgajateljski posao je složen, a odgojno – obrazovne ustanove su kao živi organizmi, i upravo zbog različitosti mogućih problema u praksi s kojom se susreće ova profesija, nije moguće ponuditi jedan model ili koncept (recept) za profesionalno djelovanje. Do rješavanja problema koji se javljaju dolazi se promišljanjem i (samo)refleksijom.

Nova paradigma odgoja i obrazovanja donosi nova očekivanja od procesa i ishoda učenja u kojem je potrebno poticati razvoj djetetove autonomije tako da dijete stekne iskustvo u preuzimanju odgovornosti i okolinu gdje će dijete slobodno moći prakticirati odgovorno ponašanje. Dijete bi trebalo razviti kritičko mišljenje, samostalno i slobodno donositi vlastite prosudbe u različitim životnim okolnostima i situacijama. To podrazumijeva stvaranje humanističkog kurikulumu u kojem odgajatelj svjedoči emancipaciji svojih odgajanika. Odgajatelj odstupa od kontrolirajućeg pristupa učenju te daje djetetu mogućnost da samo nauči učiti. (Slunjski, 2011; Miljak, 2009).

Slunjski problematizira pitanje odgajateljeve razine razumijevanja ovih novih spoznaja, te koliko je odgajatelj kadar implementirati nove spoznaje u praksu i koliko je sposoban vidjeti ono što je potrebno mijenjati. Ono što ističe kao ključno da bi se ta promjena dogodila i implementirala je kontinuirano učenje. „Mnogi autori, među kojima i Senge i suradnici (2007.), ističu da postoji samo jedna stvar koja može mijenjati našu svijest i naše razumijevanje, a ona se zove kontinuirano učenje.“ (2011:60)

U 20. stoljeću u psihologiji je dominirala ideja djetinjstva kao razvojne faze te je takvo shvaćanje utjecalo i na pedagoške koncepcije. Znanstvenici sa mnogih područja djelovanja

(sociologije, etnologije, socijalne antropologije, politike i povijesti djetinjstva) koji su istraživali djetinjstvo donose novo shvaćanje i zaključke koji upućuju na to da je djetinjstvo društveni fenomen koji ovisi o kulturnom i socijalnom kontekstu, a nikako razvojna faza. Unatoč različitim znanstvenim područjima i predmetima istraživanja, zajednička točka bila je što je dijete sada subjekt istraživanja i razumijevanja, kako u individualnom, tako i u društvenom aspektu (Bašić, 2011).

Promjena paradigme i njezina implementacija u odgojno – obrazovnu praksu ne može se događati izvana, promjenom organizacije ili strukture, već ona mora doći iznutra, od odgajatelja, odgajateljevih uvjerenja, vrijednosti i stavova. Tome će pomoći razumijevanje postojećih stavova i vrijednosti odgajatelja i njegove vlastite odgojno – obrazovne prakse. Odgajatelj mora istraživati vlastitu praksu kako bi ju bolje razumio i, u konačnici, mijenjao. U tom se procesu najviše ističu refleksija i samorefleksija, za što je potreban skup različitih kompetencija svih sudionika ovog procesa.

4. KOMPETENCIJE

U službenom izvješću Europske unije o ključnim kompetencijama za cjeloživotno učenje stoji definicija ključnih kompetencija. One se definiraju kao kombinacija znanja, vještina i stavova koji odgovaraju kontekstu. Ključne kompetencije su one koje svaki pojedinac treba za osobno ispunjenje i razvoj, kako bi mogao biti aktivni građanin, uključen u društvo u kojem živi te kako bi mogao konkurirati na tržištu rada (Official Journal of the European Union, 2006).

U suvremenoj literaturi sve se više govori o različitim razinama znanja, o sposobnosti „učiti kako učiti“, sposobnosti kreativnog snalaženja u rješavanju problema, i drugim kognitivnim, meta - kognitivnim i misaonim sposobnostima. Postavlja se pitanje koje su to kompetencije odgajatelja koje mu pomažu kako bi se nosio sa zahtjevima suvremenog društva znanja (Vujičić, 2007). To određenje nije jednostavno postaviti te zaključujemo da je odgajatelj suočen s velikom odgovornošću i zadatkom kako bi uopće uspio obavljati svoj posao na razini koji taj posao traži.

Krstović i Čepić (2007) iznose i afirmiraju koncept koji je nudi Tuning Project (2004) u kojem se razlikuju:

1. Opće, generičke kompetencije, koje su instrumentalne, interpersonalne i sistemske i koje bi trebali „posjedovati svi studenti na kraju završene određene razine obrazovanja. Njima se opisuju transferabilne sposobnosti, nezavisno od znanstvenih disciplina u kojima se promatraju (npr. pismenost, komunikacijske vještine, sposobnosti rješavanja problema, IT sposobnosti i sl.).“ (Krstović i Čepić, 2007:7) Generičke kompetencije podrazumijevaju kognitivne, metodološke, tehnološke, jezične, socijalne i druge. One također obuhvaćaju sposobnost primjene znanja u praksi, prilagođavanje novim situacijama, sposobnost samostalnog rada, donošenje odluka, sposobnost organiziranja i planiranja, timski rad, i mnoge druge.

2. Stručne, odnosno specifične kompetencije „koje se definiraju za svaku struku ili područje studiranja.“ (Krstović i Čepić, 2008:7) One se odnose na demonstriranje znanja o različitim teorijskim gledištima, sposobnost analiziranja i evaluacija prakse, sposobnost unaprjeđivanja teorije i prakse u specifičnom području, itd.

U ovom radu autorice dalje opširnije objašnjavaju definicije kompetencija i pritom se oslanjaju na Weinertovo određenje kompetencija kao akcije u socijalnoj situaciji, gdje se one povezuju sa socijalnim kontekstom: „Kompetencije nisu limitirane samo na postizanje određene razine vještina, već se tumače kao sveobuhvatna postignuća koja individui

omogućavaju uspješno suočavanje sa izazovima suvremenog društva općenito, u odnosu na pojedini društveni kontekst, ali i specifičnu situaciju življenja u kojoj se pojedinac nalazi. Na taj način pojedincu omogućuju da se odgovorno i kritično suočava sa problemima pred kojima se nalazi, uspješno ih savladava, te na taj način razvojno napreduje.“ (Krstović i Čepić, 2008:6)

Autorica Šagud (2006) navodi definiciju kompetencija prema Aniću iz Velikog rječnika hrvatskoga jezika kao „priznatu stručnost, sposobnost kojom netko raspolaže“ (2003:596). Ista autorica navodi i Mijatovićevu definiciju koju on iznosi u Leksikonu temeljnih pedagojskih pojmova gdje kompetencije definira kao „osobnu sposobnost da se čini, izvodi, upravlja ili djeluje na razini određenog znanja, umijeća i sposobnosti, što osoba može dokazati na formalni i neformalni način“ (2000:158). Mijatović definira i **pedagošku kompetenciju** koja je za njega „profesionalna mjerodavnost visoke stručne razine u smislu kvalitetne pedagoške izobrazbenosti i osposobljenosti učiteljstva. Osposobljenost i ovlaštenje učitelja za odgojni i obrazovni rad stečeno pedagoškom izobrazbom i stalnim pedagoškim usavršavanjem.“ (2000:158)

Kompetencija odgajatelja podrazumijeva kvalitetno obavljanje profesionalne uloge. Profesionalna uloga odgajatelja ne obuhvaća samo puku stručnost u smislu znanja i naučene teorije, već je ona puno šira i dublja. Teorijsko znanje samo po sebi nije dovoljno za uspješnu primjenu u odgojno-obrazovnu praksu. Osim praćenja djetetovog razvoja (emocionalnog, socijalnog, kognitivnog i tjelesnog), razvijanje međuljudskih odnosa u grupi i izvan nje, osiguravanje kvalitetnog prostorno-materijalnog okruženja, odgajateljeva profesionalna uloga podrazumijeva i prihvaćanje, zbližavanje, komunikaciju, razumijevanje, suradnju, toplinu itd. Autorica Žižak smatra da ovako koncipirana profesionalna uloga integrira stručnost i osobnost. „Procjenjujući svoju kompetentnost za rad s djecom, odgojitelj procjenjuje svoj doživljaj uspješne integriranosti navedenih dimenzija.“ (prema Milanović 1997:15)

Ista autorica smatra da će se odgajatelj procijeniti kompetentnijim ako osjeća da je uspio integrirati spomenute dimenzije. Naglašava da je procjena kompetentnosti poprilično težak posao jer se radi o vrlo subjektivnom fenomenu i vlastitom doživljaju i procjeni, ali je ta samoprocjena vrlo važna, jednako kao što su važne i dobrodošle procjene drugih profesionalaca. Nadalje govori kako bi procjena kompetentnosti, upravo zbog njene složenosti, trebala biti do neke mjere strukturirana kako bi različite samoprocjene različitih odgajatelja mogle biti međusobno usporedive.

Bez obzira na kompleksnost kompetencija koje su potrebne odgajatelju kako bi mogao kvalitetno izvršavati svoju profesionalnu ulogu, vrlo je važno da se na neki način uoblič

procjena i samoprocjena odgajatelja jer je to jedini način da se uvide manjkavosti i problemi te da se otvori prostor za napredak. Bez ovakvih procjena nije moguće dobiti uvid o aktualnoj kvaliteti, te odgajatelji mogu imati krivu i nerealnu percepciju o kvaliteti i kompetencijama što ih onda sprječava da bilo što mijenjaju ili unaprjeđuju. Povratna informacija od okoline (djece, roditelja, kolega, stručnog tima...) ima važnu ulogu u samoprocjeni kompetencije kod odgajatelja te na temelju tih informacija dalje usmjeravamo i gradimo praksu.

U tom smjeru promišlja i autorica Slunjski te postavlja pitanje što je kvalitetna odgojno – obrazovna praksa? (2011). Odgovor na to pitanje, slažu se i mnogi drugi autori, teško je definirati jednoznačno. Kvaliteta se teško može mjeriti, uhvatiti, višeslojna je i podložna subjektivnoj interpretaciji. Isto tako, kvaliteta nije nešto što se jednom postigne, objašnjava Slunjski, već je to kontinuirani rad. Jednom postignuta kvaliteta nije jamstvo da ona opet neće izostati u novoj, drugoj situaciji, a to je jasno ako uzmemo u obzir dinamiku odgojno – obrazovnog procesa. „Postići kvalitetnu praksu ne znači ustanoviti i jednokratno otkloniti probleme koji priječe njezin razvoj, nego osposobiti odgajatelje za kontinuirano prepoznavanje i otklanjanje problema.“ (Slunjski, 2011:100) Iz ovog ponovo možemo zaključiti kako su odgajateljeve kompetencije ključne za podizanje kvalitete odgojno – obrazovne prakse.

Zbog značajnog pomaka u percepciji kompetencija koje bi odgajatelj trebao imati, mnogi autori raspravljaju o ovom problemu. Pri tom se neki autori više orijentiraju na odgajateljevo znanje o djetetovom razvoju, dok drugi tom problemu pristupaju sveobuhvatnije.

Autori kao što su Olson (1994), Bolton (2001), Schon (1990), Coldron i Smith (1995), Bleakley (1999) smatraju (prema Šagud, 2006) da su odgajateljeve kompetencije usko vezane uz poznavanje teorije, odnosno da odgajatelj treba imati dobro opće obrazovanje i kvalitetnu profesionalnu pripremu. Olson (1994., prema Šagud, 2006) naglašava nekoliko važnih kvaliteta koje bi odgajatelj trebao posjedovati. Osim poznavanja teorije o razvoju djeteta koje omogućava lakše razumijevanje djece rane i predškolske dobi, odgajatelj bi trebao omogućiti djetetu poticajnu okolinu za učenje gdje će ono samostalno moći istraživati i na taj način stjecati svoja znanja. Nadalje, autor smatra da je jednako tako važno stvoriti kooperativno i uvažavajuće socijalno okruženje u kojem će dijete imati priliku otvoreno komunicirati. Posebno ističe prepoznavanje i praćenje djetetovog interesa koje se postiže promatranjem, dokumentacijom, integriranim suradničkim učenjem te refleksijom (Šagud, 2006.).

Kramer (1994., prema Šagud 2006) definira kompetentnog odgajatelja kao kritičkog mislioca, osobu s izraženom željom za napredovanjem, promatrača i slušatelja djece,

uvažavajućeg i tolerantnog prema različitostima, istraživača, osjetljivog na individualnosti svakog djeteta, otvorenog, fleksibilnog, kreativnog.

Chivers (1996., prema Šagud 2006) promišlja profesionalne kompetencije odgajatelja u nešto širem smislu. Prema ovom autoru, odgajatelj bi trebao implementirati u praksu obrazovanjem stečene temeljne i ključne vještine i znanja, te smatra potrebnim unutar različitih gledišta stvarati holistički model. Autor govori i o metakompetenciji koju objašnjava kao temeljne osobine (kao što su kreativnost, mentalna fleksibilnost i pokretljivost, komunikativnost, način rješavanja problema i sl.) temeljem kojih se razvijaju profesionalne osobine. Smatra da bi u holistički model razvoja kompetencija pored funkcionalne (ponašajne) i kognitivne, trebala ući i vrijednosna dimenzija. Tek u novije vrijeme se spominje važnost etičke komponente koja bi trebala biti uključena u formalno obrazovanje i procjenjivanje profesionalne kompetencije, no zbog njezine teške mjerljivosti ona je bila isključena, zaključuje autor.

Ranije navedeni autori slažu se da profesionalna kompetencija odgajatelja leži u nekoliko ključnih točaka, a to su:

- Poznavanje materije i osnovnih koncepata djetetovog razvoja
- Poznavanje zakonitosti učenja djece i prepoznavanje njihovih individualnosti (intelektualnih, socijalnih, emocionalnih i tjelesnih)
- Poznavanje različitih stilova učenja djece i omogućavanje uvjeta za različitost
- Organiziranje povoljne okoline za učenje na temelju djetetovog interesa
- Posjedovanje komunikacijskih vještina potrebnih za interakciju s djecom, roditeljima i kolegama
- Sposobnost mijenjanja svoje i tuđe prakse temeljem evaluacije, istraživanja i refleksije (Šagud, 2006.).

Ovi autori slažu se sa činjenicom da je odgajatelj ključna osoba u podizanju kvalitete odgojno-obrazovnog procesa, a to čini tako da istražuje vlastitu praksu dokumentiranjem istog, samorefleksijom i refleksijom, a u suradnji s kolegama. Odgajatelj je time važniji čimbenik podizanja razine odgojno-obrazovne prakse od same obrazovne politike ustanove i odgovornost za promjene leži upravo na njemu.

4.1 Kompetencije odgajatelja za istraživanje vlastite prakse

Podizanje kvalitete odgojno – obrazovne prakse temelji se na spoznaji da se učenje odvija u konfliktu svih sudionika tog procesa (djece, roditelja, odgajatelja i drugih stručnjaka) te participaciji svih uključenih u tvorbi teorije koja se temelji na istraživanju prakse (Vujičić, 2010). U Reggio pedagogiji, ističe Vujičić (2010), učenju djece i odraslih daje se posebno mjesto i značaj te istraživanje i učenje postaju istoznačni procesi. Odgajatelj time postaje istraživač procesa učenja i stvaranja znanja koji tim procesom smanjuje jaz između teorije i prakse.

Bleakly (1999., prema Šagud 2006) govori o tzv. „novom odgajatelju“ koji uvidom u svoju praksu mijenja i gradi osobnu teoriju i na taj način postaje kompetentan odgajatelj koji je autonoman i odgovoran.

„Sudjelovanje u akcijskim istraživanjima, sposobnost konstantnog profesionalnog učenja i napredovanja, reflektiranje vlastitog rada s djecom i procjena njegove učinkovitosti u suradnji s kolegama i sudjelovanje u pripremi budućih odgajatelja neki su od načina razvijanja profesionalne kompetencije odgajatelja.“ (Šagud, 2006:12)

Iz navedenoga možemo zaključiti da različiti autori naglašavaju više različitih aspekata u promišljanju kompetencija koje bi odgajatelj trebao imati, te da one sve proizlaze iz nove paradigme obrazovanja gdje se na odgajatelja više ne gleda kao na pasivnog prenositelja informacija (tradicionalna shvaćanja), već se od njega traži čitav niz sposobnosti pomoću kojih on aktivno sudjeluje u stvaranju znanja i okoline za učenje djece, a to ostvaruje kroz promišljanje i istraživanje vlastite prakse.

Vujičić u svom radu kompetencije određuje kao „razvojnu, a ne statičnu kategoriju, koju uvelike određuje i spremnost na cjeloživotno istraživanje i učenje.“ (2007:3)

Kao što je već spomenuto, jedan od ključnih elemenata nove paradigme koji vodi u poboljšanje kvalitete odgojno – obrazovnog procesa navodi se refleksivna praksa. Ona traži od odgajatelja da razmišlja o svojoj praksi i da ju istražuje. To je proces koji se kontinuirano i postupno gradi i razvija. Refleksivnog praktičara karakterizira otvorenost i sposobnost da implementira teoriju u praksu, kritički ju preispituje i mijenja. On preispituje svoje akcije i akcije drugih, o njima razgovara i promišlja, a uz to nadograđuje svoja znanja i kompetencije. „Mogli bismo reći da proces razvoja refleksivnog praktičara znači proces uzdizanja na metarazinu svog odgojnog djelovanja, učenja i poučavanja.“ (Šagud, 2006:14) Učenje, stručno

usavršavanje i kritičko razmišljanje vodi razvoju i unaprjeđenju samo ako je povezano s refleksijom. Konstruiranje i rekonstruiranje vlastite prakse i propitivanje svojeg odnosa s drugima (djecom i odraslima) moguće je samo ako je pojedinac spreman otvoreno razmišljati i komunicirati s kolegama te zajedno s njima procjenjivati kvalitetu prakse, jer razumijevanje i znanje zajednički se (su)konstruira upravo kroz raspravu sa kolegama. Zajedničko, refleksivno istraživanje prakse odgajateljima omogućuje razmjenjivanje vlastitih (subjektivnih) razumijevanja i stvaranje novih, zajedničkih i cjelovitih razumijevanja. U dobivanju slike o kvaliteti vlastitog odgojno-obrazovnog rada pomažu nam kolege koji nas mogu upozoriti na ono što sami ne možemo vidjeti. Kritike refleksivnih kritičara (kritičkih prijatelja) nije poželjno doživljavati kao prijetnju ili napad, nego na njima biti zahvalan, a to onda svjedoči o odgajateljevom profesionalizmu. Za to je potrebna visoka razina komunikacijskih i socijalnih vještina i znanja. Priroda odgojno – obrazovne prakse je takva da se svakodnevno javljaju problemi koji traže njihovo rješavanje u samom tijeku akcije. Praksa je stoga vrlo dinamična, „nesigurna“ i konfliktna, pa konstantno trebamo preispitivati svoje akcije. Mogli bismo reći da je refleksivni praktičar onaj koji sve svoje kompetencije objedinjuje upravo u refleksivnoj praksi. Upravo zbog toga ju mnogi autori nazivaju metakompetencijom. Bowman i Stott (1994), Barth (2004) i drugi (prema Slunjski, 2006) sposobnost refleksije smatraju „esencijalnom kompetencijom učitelja“. Kompetentan odgajatelj je onaj koji svoju praksu konstantno podliježe provjeri i to čini u interakciji i suradnji s djecom, roditeljima, kolegama i svima koji sudjeluju u odgojno-obrazovnom procesu, a povratna informacija od okoline uvijek znači daljnje smjernice (Slunjski, 2006).

U tom procesu propitivanja i istraživanja vlastite prakse odgajatelji uče o sebi i dobivaju uvid o svom radu putem evaluacije i samoevaluacije, evaluacijom i kritikom svojih kolega, dokumentiranjem i poduzimanjem akcija te dobivaju povratnu informaciju o svom radu i profesionalnom djelovanju. Za sve te složene zadaće potrebne su vještine i umijeća koje se uče i vježbaju u kolektivu, zajedno sa svim sudionicima odgojno – obrazovnog procesa.

Kako bi odgajatelj mogao vrednovati kvalitetu potrebno je istraživati vlastitu praksu, a jedan od alata za istraživanje i mijenjanje postojećeg stanja je akcijsko istraživanje. Za to su potrebna određena znanja i umijeća te je potrebno osposobiti odgajatelja i uključiti ga u taj proces da samostalno istražuje vlastitu praksu. Slunjski naglašava kako je potrebno da takva istraživanja budu rađena od ljudi „iznutra“ a ne „izvana“ ili „odozgo“ (2011). To je također kontinuirani proces, a nikako izolirani događaj. Istraživanja prakse rade se zbog njenog unaprjeđenja, stoga istraživanjem, vrednovanjem i propitkivanjem svoje prakse odgajatelji

često otkrivaju kako dosadašnji svakodnevni rad nije na željenoj razini, a „manjak znanja i kompetencija nije lako priznati.“ (Slunjski, 2011:103) Zbog toga je od velike važnosti da sudionici posjeduju i komunikacijske vještine i kompetencije kako bi istraživanje i unaprjeđivanje prakse bilo što uspješnije, a probleme i nedostatke potrebno je shvaćati kao mogućnost za napredak. Isto tako važno je naglasiti da uspostavljanje trajne promjene i istraživanje prakse nikako nije posao i zadatak samo jedne osobe u kolektivu. Za to je potreban timski rad i zajednički trud pojedinaca koji tragaju za problemima i o njima otvoreno raspravljaju i nude nova rješenja i odgovore, a to zahtijeva visoku razinu komunikacijskih vještina. Jedino na taj način može se dostići okolina koja potiče razvoj i napredak odgojno – obrazovnog procesa, samokritične i samoreflektirajuće zajednice (Slunjski, 2011). Pojedinaac koji teži ovakvom ulaganju u istraživanje i napredak te koji se kontinuirano nadograđuje u tom smjeru predstavlja „idealtip“ odgajatelja. Potrebno je motivirati odgajatelje da kontinuirano propitkuju i usavršavaju svoju praksu, jer osim intrinzične motivacije pojedinca i njegove vlastite želje i težnje prema unaprjeđenju, potrebno je stvoriti takvo ozračje u kolektivu koje će biti podloga za napredak, objašnjava Slunjski (2011). Kontinuirani rad na istraživanju i evaluiranju prakse, propitkivanju odnosa s djecom i kolegama je ključna dimenzija profesionalnog razvoja odgajatelja koji onda vodi do „razvoja profesionalne autonomije“. (Slunjski, 2011)

„Akcijskim se istraživanjem osnažuju istraživačke i reflektivne kompetencije odgajatelja, koje su presudne u procesu razvoja njihove prakse i konstrukciji kurikuluma. One odgajateljima mogu pomoći u prepoznavanju tj. evaluiranju kvalitete cjeline i pojedinih aspekata okruženja za življenje, odgoj i učenje djece, kao i vlastite uloge u tome procesu.“ (Slunjski, 2011:107,108)

Vujičić (2012) naglašava kako je istraživanje osobne prakse središte razvoja profesionalnog znanja, a za to je potrebno u tom smjeru mijenjati i cjelokupnu kulturu ustanove i uključivanje svih sudionika odgojno – obrazovnog procesa. Nova paradigma uvjetuje da se problemi i pitanja koji se javljaju istražuju izravno u praksi i to od strane praktičara metodom refleksije: „Ključna je refleksija na praksu uključivanjem i povezivanjem sa znanjem i teorijom.“ (Vujičić, 2012) Autorica dalje naglašava kako je u tom procesu istraživanja od velike važnosti participacija svih sudionika, njihov međusobni dijalog, suradnja i razumijevanje. Odgajatelj time postaje „teorijski praktičar“ (Rinaldi, 2005, prema Vujičić, 2012) i „teoretičari u akciji“ (Fullan, 2005, prema Vujičić, 2012) koji kontinuirano istražuje svoju praksu, ali o njoj na teorijskoj razini i raspravlja. Na taj način prevladava se podijeljenost između teorije i prakse

jer se teorija propituje izravno u praksi iz koje onda proizlazi nova teorija koja se ponovo ispituje i nadograđuje.

Kako bi odgajatelj mogao sudjelovati i moderirati (inicirati, voditi) ovakvu vrstu istraživanja svoje prakse, zaključujemo da je neophodno da posjeduje kompetencije i vještine za otvorenu komunikaciju, suradnju, prihvaćanje, te da bude otvoren, prilagodljiv, osjetljiv, da osluškuje i tumači promjene koje se događaju, te da te spoznaje stručno i znanstveno interpretira i dalje koristi i implementira u praksu. Na taj način dobiva se kontinuirani proces koji nije konačan ni statičan već sam sebe pokreće i nadograđuje. Odgajatelj se sukladno svojim akcijama u odgojno – obrazovnom procesu (practiciranjem refleksivne prakse i sudjelovanjem u akcijskim istraživanjima) profesionalno mijenja. Sudjelovanje u tom procesu neizostavno doprinosi odgajateljevom profesionalnom razvoju, razvoju njegovih kompetencija te proširivanju vidika u pogledu na ono što sve jest odgojno – obrazovna praksa te se podiže svijest o važnosti profesionalne uloge odgajatelja.

4.2 Kompetencije odgajatelja za budućnost

Dijete i djetinjstvo neodvojivo je od socijalnog i kulturološkog konteksta koje se, kao i društvo, konstantno mijenja, te je potrebno prilagoditi pristup odgoju i obrazovanju zahtjevima današnjice. Svjedočimo koliko se drastično mijenja svakodnevnica, život je ubrzan, a djeca su, puno više nego prije, izložena velikim količinama raznog sadržaja. Deklarativno, u našem socijalnom okruženju ali i globalno, slažemo se s činjenicom da se gubi vrijednosna, moralna i etička dimenzija društva, pa je razumljivo zapitati se odražava li se to i u odgoju i obrazovanju. Obrazovanje, osim stjecanja znanja i vještina, podrazumijeva i izgradnju vrijednosti. To stavlja izazov pred roditelje i prosvjetne djelatnike koji su, više nego ikad, pozvani promišljati kako usmjeriti dijete koje raste u ovakvom izazovnom socijalnom i kulturnom okruženju. Poznato je da većina djece koja pohađa vrtić najveći dio svog budnog stanja provedu u odgojno – obrazovnoj ustanovi. Zbog toga je važno kakav sadržaj i okruženje ćemo ponuditi djetetu. Odgajatelj, kao nositelj i kreator pedagoške prakse, osim što mora biti visokoobrazovani profesionalac, trebao bi imati izgrađen sustav vrijednosti koje će njegovati u svom odgojno – obrazovnom radu. Ako izuzmemo vrijednosnu dimenziju, odgoj i obrazovanje svodi se na mehanički i tehnološki proces, a kao takav je nezamisliv, budući da se radi o interakciji i

odnosima, kreativnosti, stvaranju socijalne dimenzije i ozračja u kojem djeca (i odrasli) žive (Petrović – Sočo, 2011). Stoga je u ovom kontekstu nužnost zapitati se koje to kompetencije za budućnost odgajatelj mora posjedovati i kako će to implementirati u svoju praksu.

Vujičić (2011) ističe da su odgojno – obrazovne ustanove živi sustavi koji sadrže spoznaje „znanosti“ 20. stoljeća koje pretpostavljaju da su ljudske skupine holističke, samoorganizirajuće, a sudionici tog sustava neprestano utječu jedni na druge u svrhu postizanja zajedničkog cilja. Autorica se u ovom radu nadalje osvrće na Sengeova (2009) promišljanja o unaprjeđivanju organizacija na način da se na institucijskoj razini dosegne način učenja i življenja gdje se tolerira prirodni poredak stvari koji podrazumijeva odstupanje od kontroliranja i pokušaja dominiranja nad tim procesima. Implementacija inovacija u sustav učenja znači i uspostavljanje novih vrijednosti i novog načina življenja u institucijskom kontekstu. Nove vrijednosti koje autorica spominje su održanje, kvaliteta, suradnja, partnerstvo, ekološka slika svijeta a te vrijednosti moguće je prenositi dijalogom i komunikacijom između sudionika odgojno – obrazovnog procesa, ali i u bilo kojoj drugoj organizaciji koja se razvija. Iz toga proizlazi da je za stvaranje i poticanje ovakvog okruženja i „kulture vrtića koji je u skladu s dječjom (ljudskom) prirodom“ (Vujičić, 2011:232) potreban pojedinac koji ima duboki osjećaj motiviranosti za unaprjeđivanje i razvoj.

Ista autorica navodi da je potrebno odmaknuti se od industrijskog pogleda na institucije obrazovanja i učenja koje karakterizira rascjepkanost, kontrola i konformizam, već je potrebno „obnavljati smisao za razumijevanje međupovezanosti“ (Vujičić, 2011:232). Obrazovanje u 21. stoljeću zahtijeva složenije vještine odgajatelja koji moraju razumjeti učenje i procese učenja gdje i oni sami uče o svojoj praksi u kojoj neprestano testiraju, redefiniiraju i evaluiraju metode učenja koje koriste. U radu se spominje „humani i socijalni kapital koji treba stvarati kritičnu masu koja će biti generator promjena“ (Vujičić,2011:235) gdje se naglašava poticanje razvoja individualnih sposobnosti, prenošenje teorijskog znanja u praksu te kontinuirano učenje, unaprjeđivanje i nadograđivanje prakse ali i svih sudionika u tom procesu. Raznolikost (kao doprinos i obogaćivanje zajednice) i svjesnost o međuovisnosti svih sudionika u procesu važan je čimbenik pokretanja promjena što ukazuje na to da je potrebno da odgajatelj ima visoko razvijene kompetencije u komunikaciji i sposobnost pogleda na širu sliku cijele zajednice koja uči. Potrebno je osposobiti odgajatelja da samostalno inicira i vodi proces istraživanja unutar pojedine ustanove, ali i među ustanovama, da kontinuirano unaprjeđuje svoju odgojno – obrazovnu praksu i na taj način stvara ozračje i kulturu vrtića za učenje, razvoj i rast. Isto tako važno je da je i odgajatelj sposoban prepoznati trenutke stagnacije u procesu mijenjanja vlastite

prakse te da može adekvatno odgovoriti na tu situaciju (Vujičić, 2011). Senge (2009, prema Vujičić, 2011) naglašava da u zajednicama koje uče više nema hijerarhije koja nameće kontrolu, već organizacije postaju samokontrolirajuće i samoorganizirajuće.

Osim navedenoga, ono što određuje odgajatelja za budućnost je stvaranje zajednice koja je spremna i otvorena za učenje i kontinuirano usavršavanje, te umrežavanje tih zajednica u svrhu dijeljenja iskustava, znanja i spoznaja. Kao što je ranije spomenuto u ovom radu, već u formalnom obrazovanju odgajatelja potrebno je da se studenti susretnu sa ovakvim pristupom učenja, neposredno kroz praksu, povezujući akademsku zajednicu i odgojno – obrazovne ustanove.

5. KONTINUIRANO PROFESIONALNO OBRAZOVANJE

Kontinuirano profesionalno obrazovanje u kontekstu nove paradigme predstavlja nužnost u odgoju i obrazovanju i odnosi se na neprekidno usavršavanje i stjecanje novih znanja, vještina i kompetencija. Kako bi se osiguralo obrazovanje koje je u skladu s novim spoznajama i metodama te s potrebama djece i dječjom prirodom, odgajatelji bi trebali kontinuirano preispitivati svoju praksu te bi trebali biti osposobljeni uočavati probleme i eventualni nedostatak kompetencija te adekvatno na njih reagirati.

Kao što je i ranije spomenuto u ovom radu, znanstvenici koji djeluju na području ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja propituju formalno obrazovanje odgajatelja te koliko dobro ono priprema buduće odgajatelje za stvarnu svakodnevicu u praksi i izazove koju ona nosi (Šagud, 2006; Petrović – Sočo, 2011; Vujičić, 2007).

Kontinuirano profesionalno obrazovanje pitanje je ne samo visoke motiviranosti izdvojenih pojedinaca, već bi trebala biti obaveza i odgovornost svih djelatnika. Petrović – Sočo (2011, u Maleš (ur.), 2011) ističe da je priprema odgajatelja u njihovom formalnom obrazovanju više nalik tehničkom i instrumentalnom usvajanju uhodanih i predvidljivih metoda što je suprotno holističkom shvaćanju i promjeni paradigme kojoj naginjemo.

Petrović – Sočo (2011) iznosi otvorena pitanja u vezi obrazovanja odgajatelja te postavlja pitanje odgovara li današnje obrazovanje odgajatelja na izazove koji odgajateljski posao nosi:

“• Omogućuje li aktualno formalno/inicijalno obrazovanje potrebno profesionalno obrazovanje za učinkovitu praksu i kasnije profesionalno napredovanje?

• Koji oblici profesionalnog razvoja dominiraju u našoj odgojno – obrazovnoj praksi?

• Jesu li oni dovoljni za realizaciju učinkovite odgojno – obrazovne prakse?

• Ako nisu, što je potrebno mijenjati u organizaciji i provedbi inicijalnog i kasnije profesionalnog razvoja odgajatelja (cjeloživotnog obrazovanja)?” (prema Maleš, 2011:268)

Iz navedenog možemo vidjeti da akademska zajednica propituje i problematizira formalno i kontinuirano obrazovanje odgajatelja, a s ciljem što bolje pripreme za odgojno – obrazovni rad i podizanje kvalitete cjelokupne profesije.

Vujičić (2011) piše o kulturi vrtića kao sustavu koji se izravno povezuje s konceptom organizacijskog učenja gdje se podržavaju programi stručnog usavršavanja koje iniciraju i vode

sami odgajatelji i ostali sudionici neposrednog procesa te da se na taj način kontinuirano potiču promjene koje autorica naziva „samoinicirajuće i samousavršavajuće promjene“. Potrebno je angažiranje odgajatelja u akcijska istraživanja, prakticirati refleksivnu praksu te na taj način stvarati zajednicu koja uči. U tom smislu kultura jednog vrtića „prepoznaje se po međusobnim odnosima ljudi, njihovom zajedničkom radu, upravljanju ustanovom, organizacijskom i fizičkom okruženju te stupnju usmjerenosti na kontinuirano učenje i istraživanje odgojno – obrazovne prakse u svrhu njezinog unaprjeđenja.“ (Vujičić,2011:232)

Nadalje, ista autorica prihvaća Fullanovo (2007) promišljanje o budućnosti društva znanja gdje „će društvo biti jače ako će obrazovanje omogućiti ljudima da uče, rade zajedno na postizanju viših ciljeva koji će biti prihvatljivi za individualno i kolektivno dobro.“ (Vujičić, 2011:233)

Isto tako Vujičić (2011) naglašava kako individualni profesionalni razvoj nedvojbeno vodi institucijskom razvoju te da je ulaganje u učenje, kontinuirano stručno usavršavanje i istraživanje prakse ključno za stvaranje samoorganizirajućeg institucijskog kontinuiranog razvoja. Potrebno je stvoriti okruženje u kojem su ljudi motivirani za razvoj i učenje, otvoreni za nove ideje, spremni na promjene i voljni razvijati nove vještine i sposobnosti. Iz toga zaključujemo kako je ključno ulagati u ljudski potencijal u kojem će kritična masa motiviranih pojedinaca inicirati promjene i dovesti do razine da se sustav kontinuirano samoorganizira i samousavršava. Taj proces nije jednostavan i lak, ali je moguć, navodi autorica (Vujičić,2011).

Isto navodi i autorica Slunjski (2011) koja tvrdi da se jačanje potencijala jednog vrtića najvećim dijelom ogleda u spremnosti odgajatelja (i drugih zaposlenika) na kontinuirano istraživanje i učenje.

U znanstvenim krugovima naglašava se nužnost profesionalnog razvoja učitelja i odgajatelja te se očekuje da oni koji se bave odgojem i obrazovanjem posjeduju složene vještine te umijeća kako razvijati kompetencije višeg reda, odnosno sposobnosti „učiti kako učiti“ te da on sam postane svjestan vrijednosti znanja (Vujičić, 2007, 2011). Za to je potrebna suradnja osoba koje se bave odgojem i obrazovanjem na svim razinama, a posebno se naglašava umrežavanje vrtića kako bi odgajatelji bili međusobno bolje povezani, kako bi lakše komunicirali, razmjenjivali znanja i iskustva, učili jedni od drugih. Fullan (2008), prema Vujičić (2011) promovira nove načine kontinuiranog profesionalnog usavršavanja, ne kroz radionice i predavanja, već putem zajedničkog istraživanja problema izravno u praksi. Umrežena zajednica i sustav koji ulaže u ljudski potencijal može donijeti velike promjene i

napredak u strukturi i kulturi ustanove. Važno je njegovati kulturu istraživanja i učenja te stvarati ustanovu u kojoj će to učenje biti ugodno za djecu i odrasle.

Autori kao što su Senge i Rinaldi (prema Vujičić, 2007) naglašavaju kako je potrebno odstupiti od tradicionalnog gledišta kontinuiranog učenja već je stručno usavršavanje potrebno usmjeriti na istraživanje vlastite prakse, refleksiju, opservaciju, dokumentiranje i raspravu i to ne samo u jednoj ustanovi, već je potrebno stvarati zajednice, umrežavanje odgajatelja i drugih stručnjaka koji su uključeni u odgojno – obrazovni proces. Slunjski (2011) također tvrdi da kontinuirano učenje odgajatelja ne bi trebali biti povremeni događaji (seminari, predavanja, radionice) na koji odlaze visoko motivirani pojedinci, već bi to trebao biti kontinuirani proces u koji su uključeni svi sudionici odgojno – obrazovnog procesa. Takvo kontinuirano učenje autorica naziva „novim oblicima profesionalnog usavršavanja“ (2011:18) i opisuje ih upravo kao osposobljavanje svakog pojedinca da razumije dinamičnost i kompleksnost odgojno – obrazovnog procesa te potrebu da se on kontinuirano propituje, nadograđuje i mijenja.

Možemo zaključiti da je kontinuirano profesionalno obrazovanje odgajatelja od ključne važnosti za postizanje kvalitete procesa ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja te da je upravo cjeloživotno i kontinuirano učenje zadatak i posao odgajatelja.

6. METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA

6.1 Svrha i cilj istraživanja

Kako je i obrazloženo u teorijskom dijelu rada, odgajatelj je ključni nositelj odgojno – obrazovnog procesa i kao takav odgovoran je za kvalitetu istog. Kako bismo u svjetlu nove paradigme odgoja i obrazovanja mogli unaprjeđivati odgojno – obrazovnu praksu i odgovoriti na zahtjeve današnjeg društva i djeteta koje živi u tom društvu, nužno je ispitati stavove odgajatelja i procijeniti njihovu percepciju o ovoj temi. Stoga je cilj ovog istraživanja dobiti uvid u način na koji odgajatelji vide svoju ulogu i kompetencije, osvijestiti važnost kompetencija koje bi odgajatelj za budućnost trebao posjedovati, te izdvojiti područja u kojem odgajatelji trebaju dodatnu edukaciju ili podršku stručnjaka. Rezultati ovog istraživanja mogli bi biti korisni institucijama čija je zadaća osmišljavanje i organiziranje kontinuiranog profesionalnog usavršavanja za odgajatelje (npr. AZOO).

U svrhu postizanja cilja istraživanja formulirana su sljedeća istraživačka pitanja:

1. Kako odgajatelji doživljavaju sebe u svom radu?
2. Kako odgajatelji percipiraju svoje kompetencije?
3. Osjećaju li se kompetentno za istraživanje i unaprjeđivanje vlastite odgojno – obrazovne prakse?
4. Koliko su otvoreni i spremni kontinuirano se profesionalno usavršavati?

6.2 Metodološki pristup istraživanju

U istraživanju će se koristiti kvalitativni pristup. Ovaj pristup omogućuje da se istraživanju i interpretaciji dobivenih podataka pristupi holistički te je moguće interpretirati i razumjeti značenja i vrijednosti koja sudionici pridaju predmetu ovog istraživanja. Zbog toga je ovo istraživanje i narativno, s elementima etnografskog pristupa jer sagledava kontekst u kojem se sudionik nalazi te ispitanici sudjeluju u istraživanju u njihovom prirodnom profesionalnom okruženju. Svrha ovakvog pristupa je dublje razumijevanje društvenog, profesionalnog i kulturološkog konteksta i individualna iskustva ispitanika. Na taj način stvara se prostor za pronalaženje dubljih slojeva značenja i razumijevanje vrijednosti unutar teme istraživanja. Narativni pristup stavlja fokus na način izražavanja i konstrukciju stvarnosti te

oblikovanje misli i izražavanje sudionika istraživanja. Na taj način može se istražiti koji smisao i vrijednost pojedinci daju svojim iskustvima, identitetima i odnosima (Cohen, Manion i Morrison; 2007).

6.3 Uzorak, instrumenti, postupak prikupljanja podataka i njihova analiza

Za prikupljanje podataka koristio se polustrukturirani upitnik sa otvorenim tipom pitanja. Uzorak je prigodni, ispitano je 13 odgajatelja koji su zaposleni u različitim vrtićima u Zagrebačkoj županiji (privatni i gradski). Upitnici su distribuirani na elektroničke adrese ispitanika i vraćeni na elektroničku adresu ispitivača. Prikupljanje podataka trajalo je mjesec dana, što je duže od očekivanoga. Poslano je 20 upitnika od kojih se vratilo 15, od kojih su dva bila nevaljana jer nije bilo odgovoreno na sva pitanja, stoga je ukupan broj sudionika 13. Zbog otvorenog tipa pitanja i ispitanicima je bilo potrebno izdvojiti više vremena nego što su to očekivali. Otvoren tip pitanja omogućava ispitanicima „...autentičnost, bogatstvo i dubinu odgovora, te otvorenost i iskrenost, koji su, kao što smo već raspravljali, istaknuta obilježja kvalitativnih podataka.“ (Cohen, Manion i Morrison; 2007:256).

Svim sudionicima jasno je objašnjen cilj istraživanja i garancija anonimnosti, a prikupljeni podaci koristit će se isključivo u svrhu ovog istraživanja. Zatražen je i pisani pristanak za sudjelovanje te je naznačeno da ukoliko imaju bilo kakva pitanja ili žele doći do rezultata istraživanja, mogu kontaktirati istraživača. Svi ispitanici su ženske osobe, odgajateljice, koje su trenutno zaposlene u odgojno – obrazovnoj ustanovi. U ovom radu za svaku sudionicu korišteni su pseudonimi radi garancije anonimnosti.

Upitnik koji se koristio za dobivanje podataka konstruiran je isključivo za potrebe ovog istraživanja te sadržava demografske podatke (dob, radni staž i stupanj obrazovanja) i pitanja koja smo podijelili na četiri tematske cjeline:

- Osobna i profesionalna biografija odgajatelja
- Odgojno – obrazovna paradigma odgajatelja
- Profesionalni razvoj odgajatelja
- Samoprocjena kompetencija odgajatelja

Kao analizu dobivenih podataka koristili smo kodiranje odgovora i tematsku analizu kako bismo mogli lakše identificirati, analizirati i interpretirati dobivene podatke. Ovaj proces omogućuje da se otkriju suštinski elementi i koncepti koje pronalazimo u odgovorima ispitanika

(Cohen, Manion i Morrison; 2007). Stvorene su inicijalne kategorije odgovora koje su temeljene na uočenim uzorcima, na taj smo način identificirali one aspekte koji se značajnije ističu unutar dobivenih podataka. Ovaj pristup omogućio je da dublje razumijemo značenja i vrijednosti unutar kvalitativnih podataka, izdvajajući ključne elemente koji doprinose teorijskom razumijevanju teme ovog istraživanja.

7. REZULTATI I RASPRAVA

Kako bismo odgovorili na istraživačka pitanja i postigli cilj ovog istraživanja pristupilo se analizi i interpretaciji prikupljenih podataka te je na taj način dobiven uvid u obrasce koji su se pojavili u istraživanju. Ova faza istraživanja odražava proces sistematične obrade, organizacije i interpretacije kvalitativnih podataka prikupljenih putem upitnika. Nakon prikupljenih upitnika i analiziranja odgovora ispitanika, krenuli smo s obradom podataka na način da smo grupirali odgovore unutar unaprijed određene tematske cjeline i podijelili ih još u podteme i kategorije.

7.1 Osobna i profesionalna biografija

Prva tematska cjelina koju smo nazvali *Osobna i profesionalna biografija podataka* sadržava osobne podatke (dob, godine radnog staža i razinu obrazovanja) te osobnu i profesionalnu biografiju u okviru formalnog obrazovanja. Sudionici su trebali ukratko opisati svoja promišljanja na početku svog profesionalnog puta i usporediti ih sa stavovima i promišljanjima kakve imaju danas, nakon određenog stečenog iskustva u radu kao odgajatelj. Ovim pitanjem htjeli smo dobiti uvid o tome razlikuju li se ta promišljanja, koje su razlike i zbog čega su one nastale. Osim toga, ispitanice odgajateljice mogle su same sebe preispitati, prisjetiti se i donijeti zaključke o tome kako su doživljavale svoju svakodnevnu odgojno – obrazovnu praksu na početku, a kako kasnije.

Prva sudionica, Olga, 42 su joj godine, odgajateljica sa 22 godine radnog iskustva, prvostupnica je ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja. Trenutno je na završnoj godini diplomskog studija na Učiteljskom fakultetu u Rijeci. Prijediplomski studij završila je u Zagrebu, 2002. godine. Ispitanica navodi da je razlika u promišljanjima o odgojno – obrazovnoj praksi na početku njenog profesionalnog puta i danas značajno velika: „Razlika je nebo i zemlja!“ (prilog br.3). U nastavku navodi kako se i ona sama mijenjala tijekom svih tih godina, no nije izgubila entuzijizam i motivaciju za učenjem. Ističe da se umorila, ali „ne od rada, već od društvenog statusa odgajatelja, potplaćenosti, nepoštivanja raznih standarda...“ (prilog br.3)

Druga sudionica, Ela, ima 31 godinu, 6 godina radnog staža i magistra je ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja. Prijediplomski studij završila je na Učiteljskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu – na odsjeku u Čakovcu, a diplomski studij na istom fakultetu u Zagrebu.

Ova odgajateljica u pitanju o promišljanjima na početku svog radnog iskustva pokazuje visoku razinu kritičkog promišljanja o svom radnom okruženju. Kao specifičnost navodi to što je početak svog profesionalnog rada provela u malom mjestu u Međimurju gdje je u socijalnom okruženju u sastavu stanovništva bilo puno djece romske nacionalne manjine koja žive na tom području. Odlukom ravnateljstva vrtića u kojem je radila, djeca romske nacionalne manjine nisu bila upisivana u taj vrtić, što odgajateljica doživljava kao nepravdu, neravnopravnost i osuđuje tu odluku: „Smatram da su romi zakinuti za socijalizaciju i ravnopravno uključivanje u društvo, dok su ostala djeca koja su već boravila u vrtiću zakinuta za usvajanje znanja novih kultura te usvajanje multikulturalnog ponašanja.“ (prilog br.4) U nastavku navodi da je sada zaposlena u vrtiću u kojem ima više djece drugih rasa i nacionalnosti i s time je zadovoljnija te procjenjuje to okruženje kao bolje i vrijednije. Također navodi da voli raditi u okruženju u kojem vladaju topli odnosi i dobra suradnja. Spominje i edukacije odgajatelja kao uvjet za cjelokupnu bolju kvalitetu vrtića, poštovanje među zaposlenicima, dobru atmosferu i zajedništvo ističe kao pozitivne strane radnog okruženja.

Treća ispitanica, Irena, ima 28 godina i 3 godine radnog iskustva u vrtiću, završila je prijediplomski studij ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja na odsjeku Učiteljskog fakulteta u Čakovcu, 2020. godine. Iz odgovora ove odgajateljice može se zaključiti da se ono što je učila u svom fakultetskom obrazovanju razlikuje od onoga s čime se susrela u praksi te da se ne može sve naučeno primijeniti, a ni sve ono što čini kompetentnog odgajatelja nije moguće steći obrazovanjem: „Na početku mog profesionalnog puta smatrala sam da se treba držati strogo onog što sam naučila tijekom školovanja, a već tijekom prve godine rada uvidjela sam da to nije tako. Nekada se treba voditi i intuicijom pogotovo kada se radi s djecom predškolskog uzrasta.“ (prilog br.5) Intuicija, kao odgajateljeva kompetencija, vrlo je važna, ali isto tako je i nemjerljiva, nije ju moguće naučiti, izoštriti ili proći edukaciju kako bismo ju imali. Ipak, ova odgajateljica ju ističe kao neophodnu.

Iva, slijedeća ispitanica, ima 40 godina i 14 godina radnog iskustva, prvostupnica je ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja, svoje zvanje stekla je na Učiteljskom fakultetu u Petrinji, 2013. godine. Navodi da je na početku svog profesionalnog djelovanja smatrala da djeca trebaju njenu pomoć u svemu, a do danas je naučila da djeca puno toga mogu sama, uz njenu podršku: „Danas znam da sam im podrška i potičem ih na samostalnost te im predajem odgovornost i povjerenje da će uspjeti u svemu što rade.“ (prilog br.6) Vidljivo je da je Iva promišljala o svojoj ulozi kao odgajateljice te se njena predodžba o tome koja je odgajateljeva zadaća promijenila s vremenom u odnosu na ono što je mislila na početku svog radnog staža.

Sudionica Kata, ima 38 godina i 15 godina radnog staža. Stručni studij predškolskog odgoja završila je na Učiteljskom fakultetu u Petrinji 2008. godine, te je nakon toga završila diplomski studij na Učiteljskom fakultetu u Rijeci, 2023. godine. Odgajateljica navodi da se puno toga promijenilo od početka rada u vrtiću do danas, a osim inicijalnog formalnog obrazovanja značajna su joj znanja stečena iskustvom i kontinuiranim profesionalnim usavršavanjem koje navodi kao doprinos kvaliteti njenog rada. Iz toga je jasno da ova odgajateljica drži da je kontinuirano profesionalno obrazovanje i rad na sebi izuzetno važan za kvalitetu u odgojno – obrazovnom radu.

Šesta sudionica, Maja, 33 su joj godine i ima 4 godine radnog staža. Prijediplomski studij ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja završila je na Učiteljskom fakultetu u Petrinji, 2012. godine. U svom odgovoru navodi da je očekivala zahtjevan posao, što se pokazalo kao istinitim kada je počela raditi, no ističe kako je za nju ovaj posao „izrazito lijep i kreativan“. (prilog br.8). I ova sudionica ističe razliku u očekivanjima na početku svog profesionalnog djelovanja i onoga što on zaista jest i što sve u sebi sadržava i nosi. Naglašava koliko je posao odgajatelja zahtjevan.

Sedma sudionica, Meri, ima 29 godina i 6 godina radnog staža, 2016. godine završila je prijediplomski studij u Zagrebu. Navodi da je na početku svog rada bila uplašena i izgubljena, no vrlo motivirana. Ističe kako posao nosi veliku odgovornost te od početka na dijete gleda kao na glavnog aktera odgojno – obrazovnog procesa: „...dijete mi je od početka bilo u centru promišljanja svoje prakse.“ (prilog br.9) Dalje navodi kako se umorila zbog posla koji je težak i zahtjevan te navodi odnose sudionika u odgojno – obrazovnom procesu vrlo složenima. Bez obzira na to „...i dalje sam motivirana za rad i posao i otvorena za učenje i napredovanje.“ (prilog br. 9)

Slijedeća sudionica, Mia, ima 36 godina i 10 godina radnog staža. Trogodišnji prijediplomski studij završila je u Zagrebu 2012. godine, a 2017. godine diplomirala je na Učiteljskom fakultetu u Rijeci. Odgajateljica navodi da je posao odgajatelja vrlo zahtjevan i teži nego što je to očekivala na početku svog profesionalnog puta, no da je i ispunjavajući. Govori o tome da je bila nespremna na neke svakodnevne situacije: „...kao što su rješavanje svakodnevnih problema, organiziranje procesa, komunikacija sa zahtjevnim roditeljima, pisanje dokumentacije...“ (prilog br. 10) Iz ovoga zaključujemo da odgajateljica smatra kako inicijalno formalno obrazovanje odgajatelja nije potpuno, te da mladi odgajatelj nije potpuno spreman za rad u vrtiću.

Ispitanica Miha, ima 27 godina i 3 godine i 4 mjeseca radnog iskustva u trenutku ispunjavanja ovog upitnika. Prvostupnica je ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja, a fakultet je završila u Zagrebu 2019. godine. Navodi kako je na početku svog rada promišljala o praksi kao puno jednostavnijem procesu gdje se odgajatelj usredotočuje na dječje primarne potrebe. Kasnije uviđa da je ovaj posao vrlo kompleksan te da je fleksibilnost ključna za uspješno obavljanje odgajateljskog posla. „Sada vidim kompleksnost rada, ispreplitanje potreba djece, roditelja odgajatelja i sustava, kompromis i potrebu za fleksibilnosti kako bi sve potrebe bile zadovoljene s naglaskom na ostvarivanje djetetovih potreba.“ (prilog br. 11)

Petra, deseta sudionica, ima 43 godine i 18 godina radnog staža. 2005. godine završila je stručni prijediplomski studij na Učiteljskom fakultetu u Zagrebu. Navodi da je na početku svog profesionalnog rada bila „idealist“ (prilog br.12) te da sada ima kritičniji pristup prema svom radu. Ističe da joj je iskustvo donijelo kompetencije i samopouzdanje u svoje stavove i postupke.

Slijedeća ispitanica, Sara, ima 27 godina i 1 godinu i 5 mjeseci staža u trenutku ispunjavanja ovog upitnika. Sara je završila studij 2022. godine na Sveučilištu u Zagrebu. Sebe doživljava još uvijek početnicom i na početku svog odgajateljskog puta, no svejedno su joj se neka promišljanja promijenila od početka do danas. Na samom početku bila je jako nesigurna te je svaku svoju odluku preispitivala. Izazov joj je predstavljala i pedagoška dokumentacija, a kao najveći izazov ističe osiguravanje sigurnosti djece. Sada je već puno opuštenija i sigurnija u sebe te navodi da je većina „mentalnog rada usmjerena prema oblikovanju procesa u kojem djeca prateći svoje interese razvijaju sve svoje potencijale.“ (prilog br. 13) Vidljivo je da ova odgajateljica promišlja o praksi u smjeru nove paradigme odgoja i obrazovanja koju zagovaramo i objašnjavamo u ovom radu, a dijete joj je u središtu promišljanja o istoj.

Dvanaesta sudionica, Tea, ima 27 godina, te je u trenutku ispunjavanja upitnika imala 15 mjeseci radnog staža. Tea je magistra ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja, a studij je završila u Zagrebu 2019. godine. Navodi da je na početku osjećala strah i nesigurnost te se pitala hoće li ona uopće moći raditi ovaj posao. „Bilo me strah brojnosti djece u skupini, odnosa i rada s roditeljima, nepredvidivih situacija, ozljeda, velike odgovornosti.“ (prilog br.14) Isto tako navodi da se osjećala nespremno i nekompetentno: „Sve ono o čemu smo učili na studiju kao da više ništa nije značilo.“ (prilog br. 14) U nastavku tvrdi da je teorija jednostavna, a praksa „nešto posve drugo“. No, bez obzira na kratko iskustvo, danas se osjeća hrabrije i spremnije na izazove, ističe da je spremnost na improvizaciju od ključne važnosti, a rad na svom usavršavanju smatra nužnim kako bi se u svom radu osjećala sigurnije i samopouzdanije.

I kod ove odgajateljice vidljivo je da postoji sraz između formalnog obrazovanja i realne spremnosti na rad u vrtiću, te navodi improvizaciju kao važnu odgajateljevu sposobnost.

Posljednja, trinaesta sudionica, Viki, ima 26 godina, te 2,5 godina radi u vrtiću kao odgajateljica. 2022. godine je završila diplomski studij ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja na Učiteljskom fakultetu u Slavonskom Brodu. U svom odgovoru navodi da se na početku svog rada u vrtiću oslanjala na teoriju koju je učila tijekom fakultetskog obrazovanja te da je vremenom sve više mogla naučeno primjenjivati u praksi. Kao i druge ispitanice, ističe kako se u svom radu susrela i sa situacijama na koje je bila nespremna i nije znala kako postupiti. Iskustvo i neposredan rad s djecom smatra mnogo vrijednijim nego naučenu teoriju: „Smatram da je sami doticaj s djecom i ulazak u proces mnogo važniji i puno više pruža, nego činjenice i teorije sa fakulteta, te je potrebno više prakse tijekom samog studiranja.“ (prilog br. 15)

Sve ispitane odgajateljice navode razliku u poimanju i doživljavanju odgajateljskog posla s početka svog rada i kasnije. Zaključujemo da je formalno obrazovanje temelj odgajateljeve kompetentnosti, međutim iskustvo je to zbog čega se odgajatelji osjećaju i procjenjuju kao kompetentnijima i sigurnijima u svom profesionalnom djelovanju. Većina odgajateljica navelo je kontinuirano profesionalno usavršavanje i rad na sebi kao vrlo važan segment za dobru praksu. Važno je naglasiti da je iskustvo to koje odgajatelje vodi prema promišljanju i produbljivanju vlastite prakse, te da su kompetencije koje se steknu formalnim obrazovanjem samo jedan dio kompetencija i vještina potrebnih za kvalitetno obavljanje ovog posla. Sposobnosti kao što su fleksibilnost, intuitivno djelovanje, njegovanje pozitivnih odnosa u radnom okruženju, komunikacija, improvizacija, ključne su za odgojno – obrazovni proces na visokoj razini kvalitete, a te vještine nije moguće steći samo formalnim obrazovanjem, već se one grade, stvaraju, uče i vježbaju samo neposrednim djelovanjem, promišljanjem i radom na sebi. Djelovanje u tom smjeru podrazumijeva spremnost, otvorenost i motiviranost pojedinca.

Slijedeći korak u obradi podataka je izrada tematske mreže za svaku narednu tematsku cjelinu pitanja iz upitnika.

7.2 Odgojno - obrazovna paradigma odgajatelja

Tablica br. 1: Odgojno - obrazovna paradigma odgajatelja

TEMA	PODTEMA	KATEGORIJA	IZVADCI IZ ODGOVORA ODGAJATELJA	
ODGOJNO - OBRAZOVNA PARADIGMA ODGAJATELJA	SLIKA O DJETETU	DIJETE JE KOMPETENTNO BIĆE SA SVOJIM INDIVIDUALNOSTIMA	<i>Dijete doživljam kao pojedinca koje ima pravo na autonomiju, samostalno odlučivanje, svjesno sebe i svoje okoline.</i> Tea <i>Dijete doživljam kao pojedinca koji ima pravo na autonomiju...</i> Sara	
		DIJETE JE PO PRIRODI ZNATIŽELJNO, ZAINTERESIRANO I SPREMNO ISTRAŽIVATI	<i>Dijete doživljam kao neizmjerni potencijal, kao čuđenje, kao istraživanje... kao onoga koji otkriva i spoznaje...</i> Olga <i>Dijete u vrtiću provodi dan u istraživanju...</i> Iva	
		DIJETE JE AKTIVNI SUDIONIK U ODGOJNO – OBRAZOVNOM PROCESU	<i>...kao aktivnog sudionika u svom odgojno-obrazovnom procesu. Djeca svakodnevno sudjeluju u organizaciji istog.</i> Kata <i>Dijete svaki dan aktivno sudjeluje u aktivnostima, učenju, komunikaciji, konfrontiranju, rješavanju...</i> Mia	
	ULOGA ODGAJATELJA	OSIGURAVANJE POTICAJNOG PROSTORNOG I MATERIJALNOG OKRUŽENJA	<i>...nastojim stvarati poticajno okruženje za slobodno djelovanje djece, samostalnost i dovoljno motoričkog kretanja.</i> Tea <i>...prepoznavanje specifičnih potreba svakog djeteta i ostvarivanje uvjeta za ispunjavanje istih.</i> Miha	
		DOBROBIT DJETETA (ODGOVARANJE NA DJEČJE POTREBE, VIDJETI I ČUTI DIJETE)	<i>...trebam primijetiti osobitosti djeteta i pružiti mu mogućnost za napredovanje.</i> Petra <i>Čuti i vidjeti dijete...</i> Ela <i>Smatram da je uloga sudionika-promatrača jedna od najistaknutijih uloga u odgojno-obrazovnom procesu.</i> Irena	
		POZITIVAN PRIMJER	<i>...osoba koja će svojim primjerom i postupcima utjecati na razvoj djeteta...</i> Petra <i>...primjer u komunikaciji...</i> Meri <i>Odgajatelj bi svojim ponašanjem trebao biti pozitivan model djeci.</i> Viki	
			SOCIJALNA I EMOCIONALNA KOMPETENCIJA (EMPATIJA)	<i>Odgajatelj mora posjedovati dobro razvijene socijalne kompetencije kao i emocionalne kompetencije kako bi se mogao nositi sa svakodnevnim izazovima...</i> Viki <i>...razumijevanje i empatija...</i> Miha <i>Socijalne kompetencije bih stavila na vrh...</i> Sara
			TEORIJSKO ZNANJE	<i>Odgajatelj bi trebao posjedovati određena znanja o dječjem razvoju i potrebama djeteta...</i> Tea <i>...poznavanje različitih grana znanosti: matematika, prirodoslovlje, fizika...</i> Maja <i>Odgajatelju je potreban splet određenih znanja, vještina i stavova, a stječe ih</i>

KLJUČNE KOMPETENCIJE ODGAJATELJA		<i>inicijalnim obrazovanjem, profesionalnim usavršavanjem i praksom. Kata</i>
	FLEKSIBILNOST I KREATIVNOST U RJEŠAVANJU PROBLEMA	<i>Ključne kompetencije odgajatelja su svakako fleksibilnost i kreativnost u smislu pronalaska rješenja za nove situacije... Miha ...fleksibilnost u radu s djecom... Iva</i>
	KOMUNIKACIJSKE VJEŠTINE	<i>...komunikacijske kompetencije... Ela ...razumijevanje i interpretiranje riječi i ponašanja djece, kolega i roditelja. Sara Sposobnost komuniciranja na materinjem jeziku djece... Maja</i>
	KOMPETENCIJA UČITI KAKO UČITI	<i>...primjenjivati suvremene oblike i metode rada... Tea ...intrinzična motivacija... Miha ...stalni rad na sebi i svojoj stručnosti. Petra ...kompetencije koje omogućuju učenje... kompetencije učenja, educiranja i napredovanja. Ela ...refleksija i samorefleksija. Meri ...senzibilitet za sve procese koje djeca prolaze, fleksibilnost u radu s djecom... Iva</i>

Druga tematska cjelina, Odgojno - obrazovna paradigma odgajatelja, sastoji se od tri pitanja. Prvo pitanje odnosi se na odgajateljev doživljaj djeteta, kako vidi dijete, odnosno kakva je njegova slika o djetetu. Drugo pitanje uključuje odgajateljevu spoznaju o tome koja je njegova najistaknutija uloga u odgojno – obrazovnom procesu, a u trećem pitanju odgajatelji su trebali izdvojiti koje su, po njihovom mišljenju, ključne kompetencije koje bi odgajatelj trebao imati. Grupirali smo dobivene odgovore na ova pitanja i prema tome izradili kategorije. Prva kategorija odgovora uključuje odgajateljevo viđenje djeteta kao individue, kompetentno i samosvjesno biće, koje ima svoje specifičnosti:

„Svako dijete je individualno te je svakom djetetu dan u vrtiću drugačiji...“ (V.)

„Dijete je kompetentno biće sa svojim posebnostima.“ (T.)

„Dijete doživljam kao pojedinca koji ima pravo na autonomiju, samostalno odlučivanje, svjesno sebe i svoje okoline.“ (S.)

„Kao osobu sa svojim individualnostima...“ (P.)

„...drugačiju odnosno posebnu prema svojim potrebama, znanjima, afinitetima i drugim utjecajima koji ga formiraju i usmjeruju prema interesu.“ (M.)

„Dijete rane i predškolske dobi vrlo je sposobno, samosvjesno...“ (M.)

„Dijete rane i predškolske dobi doživljam kao kompletnu osobu sa svim svojim posebnostima.“ (I.)

„Dijete doživljam kao cjelokupno biće koje ima svoje osjećaje, misli, želje i potrebe.“ (E.)

Iz navedenoga je vidljivo da većina odgajatelja doživljava dijete kao kompetentno biće sa svojim individualnostima. Takva slika o djetetu upravo proizlazi iz nove paradigme djeteta i djetinjstva, (ujedno joj i prethodi) u kojoj se dijete prihvaća kao cjelovita osoba koja ima svoje osobitosti, afinitete i svjesno je sebe i svoje okoline.

Druga kategorija koja je proizašla iz odgovora ispitanica je da je dijete po svojoj prirodi znatiželjno, zainteresirano i spremno na istraživanje:

„Dijete doživljam kao neizmjerni potencijal, kao čuđenje, kao istraživanje, kao životnu energiju, kao onoga koji otkriva i spoznaje, kao onoga koji grli život u njegovoj punini i to čini cijelim svojim bićem.“ (O.)

„Dijete u vrtiću provodi dan u istraživanju, učenju kroz igru...“ (I.)

„Dijete doživljam kao spužvice koje upijaju različita iskustva i znanja koja stječu tokom dana. U vrtiću imaju mogućnost baviti se različitim aktivnostima i istraživati na najrazličitije načine.“ (M.)

„Dijete doživljam kao znatiželjnu osobu... Dijete provodi dan u vrtiću usmjereno na istraživanje...“ (M.)

„Dijete u vrtiću provodi dan u aktivnostima...“ (S.)

„Dan u vrtiću provodi istražujući, igrajući se i učeći.“ (T.)

„Dijete rane i predškolske dobi doživljam poput nepresušnog izvora iz kojeg svakodnevno dolaze nove ideje, viđenja, shvaćanja, razumijevanja, otkrivanja...“ (V.)

Ovi odgovori upućuju na to da ispitane odgajateljice imaju sliku o djetetu koja proizlazi iz suvremene teorije shvaćanja i poimanja djeteta i djetinjstva. Govore o djetetu koje je zainteresirano po svojoj prirodi, znatiželjno, spremno na igru i učenje kroz istraživanje. Istaknula bih odgovor odgajateljice Ane koja ima romantičnu perspektivu djeteta koju opisuje autorica Bašić (2011, prema Maleš, 2011), a koja je obilježje moderne slike o djetetu. Dijete opisuje kao aktivnog sučeljavatelja sa svijetom u kojem živi, gdje ono uči u slobodi, u poticajnom, bogatom i smisleno uređenom okruženju. Dijete je u konstantnoj interakciji sa

svijetom koji ga okružuje, te ga ono istražuje intenzivno, cjelovito (svim svojim osjetilima) i maštovito.

Slijedeću kategoriju sačinjavaju odgovori koji u sebi obuhvaćaju shvaćanje djeteta kao aktivnog sudionika u odgojno – obrazovnom procesu:

„Dijete doživljavam kao aktivnog sudionika u svom odgojno-obrazovnom procesu. Djeca svakodnevno sudjeluju u organizaciji istog.“ (K.)

„Dijete doživljavam kao pojedinca koji ima pravo na autonomiju, samostalno odlučivanje, svjesno sebe i svoje okoline. Dijete u vrtiću provodi dan u aktivnostima koje si samostalno izabire, bira centre aktivnosti po svojim interesima sudjelujući u igri s prijateljima koje si sam izabire.“ (S.)

„...i u svim situacijama brusi svoje kompetencije.“ (T.)

„svako dijete većinu vremena provede igrajući se i na taj način otkriva svijet.“ (V.)

Iz ovih odgovora jasno je da odgajatelji doživljavaju dijete kao aktivno biće koje svojim djelovanjem i sudjelovanjem u aktivnostima oblikuju i grade (konstruiraju i sukonstruiraju) odgojno – obrazovni proces. U tom pogledu, dijete je konstruktivni stvaralac svog razvoja, odgoja i obrazovanja, a ne pasivni konzument transmisije znanja. Ono aktivno sudjeluje u zajedničkim aktivnostima s drugom djecom i odraslima te na taj način neposredno i stvara taj proces učenja (Slunjski, 2006).

Drugo pitanje prve tematske cjeline tiče se odgajateljeve uloge u odgojno – obrazovnom procesu, odnosno, prema spoznajama ispitanica, koja je njihova najistaknutija uloga kao odgajatelja u neposrednom radu s djecom. Prema dobivenim podacima, uslijedila je podjela u tri kategorije odgovora. Prva kategorija obuhvaća one odgovore u kojima odgajateljice kao svoju ključnu ulogu vide oblikovanje prostorno – materijalnog okruženja:

„U kreiranju okruženja.“ (O.)

„...osiguravanje poticajnog okruženja.“ (M.)

„nastojim stvarati poticajno okruženje za slobodno djelovanje djece, samostalnost i dovoljno motoričkog kretanja.“ (T.)

Uloga odgajatelja kao kreatora poticajnog prostorno – materijalnog okruženja temeljem promatranja djece i njihovih potreba i interesa još je jedna važna odrednica kompetentnog

odgajatelja za budućnost. Oblikovanje okruženja vrtića određuje kvalitetu djetetovih interakcija s materijalnim i socijalnim okruženjem, a time i kvalitetu djetetova učenja. Za takvo profesionalno djelovanje u neposrednom radu s djecom potreban je kompetentni odgajatelj koji je sposoban vidjeti i čuti dijete, njegove interese i afinitete. To se nadovezuje na slijedeću kategoriju odgovora u kojima odgajatelji navode kao svoju ključnu ulogu upravo vidjeti i čuti dijete. U ovoj kategoriji obuhvatili smo odgovore koji se tiču cjelokupne dobrobiti djeteta, gdje se odgajateljeva uloga očituje kao podrška djetetu u raznim aspektima njegovog razvoja. Navedeno možemo iščitati u slijedećim odgovorima sudionika:

„I dijete u vrtiću živi i raste u podržavajućem, stabilnom, mirnom, pozitivnom i veselom okruženju (materijalnom i socijalnom).“ (O.)

„Čuti i vidjeti dijete u punom smislu te riječi, kao i odgovoriti iskreno i s pozitivnim pristupom, stavom na njegove želje, potrebe kako bi se dijete osjećalo voljeno i sigurno.“ (E.)

„Moja najistaknutija uloga je podrška djetetu u svemu što kroz dan, pa onda i kroz život radi u vrtiću.“ (I.)

„Moja najistaknutija uloga je pružanje podrške djeci u onom obliku u kojem im je u danom trenutku potreban.“ (K.)

„...onaj koji je tu za dijete i njegove potrebe.“ (M.)

„Moja najvažnija uloga je prepoznavanje specifičnih potreba svakog djeteta i ostvarivanje uvjeta za ispunjavanje istih.“ (M.)

„Obrazovno trebam primijetiti osobitosti djeteta i pružiti mu mogućnost za napredovanje.“ (P.)

„Smatram kako je moja najistaknutija uloga u o-o procesu upravo spoznati djetetove sposobnosti i sklonosti kako bi se one mogle dovoljno poticati i razvijati.“ (T.)

Kao što je i ranije navedeno, većina odgajatelja opisala je svoju ključnu ulogu kao ulogu prisutnosti, onu koja je tu za dijete, da s njime živi, uči i raste, brine za djetetove potrebe i podrška mu je na tom putu. Drugim riječima, to podrazumijeva vidjeti i čuti dijete (Vujičić, 2013).

Treća kategorija odgovora odnosi se na ulogu odgajatelja kao pozitivnog primjera:

„...primjer u komunikaciji...“ (M.)

„Prije svega biti humanist, biti uravnotežena i otvorena osoba koja će svojim primjerom i postupcima utjecati na razvoj djeteta kao socijalnog bića ne gubeći time na svojoj individualnosti.“ (P.)

„Odgajatelj bi svojim ponašanjem trebao biti pozitivan model djeci. Kao što je jedan pisac rekao: "djeca možda neće poslušati sve što ćete im reći, al nikad neće propustiti priliku da vas imitiraju.". Stoga, ne možemo mi biti potišteni i očekivati radosno dijete.“ (V.)

Poznato je da dijete, osim učenja iz materijalne okoline, uči iz svog socijalnog okruženja. Imati pozitivan uzor (model) u ponašanju i ophođenju u svim životnim situacijama vrlo je važno. Neke ispitane odgajateljice to su prepoznale i istaknule kao svoju ključnu ulogu. Ovo je pitanje i osobnih vrijednosti koje se izgrađuju međudjelovanjem okruženja i pojedinca, a moguće ih je razvijati cjeloživotnim učenjem, odgojem i obrazovanjem. Uloga modela zahtjeva posebno mjesto u osvjetljavanju i preispitivanju osobnog i profesionalnog razvoja svakog odgajatelja. Djeca usvajaju po modelu odraslih koji ih okružuju i s kojima su u interakciji, pa je značajno da model posjeduje autentičnost, vjerodostojnost i identitet (Petrović – Sočo, 2008). Cjeloživotno učenje ne uključuje samo rad na stjecanju novih vještina, već i dublje promjene u načinu razmišljanja i percipiranju, odnosno mijenjanju „mentalnih modela“ (Senge, 2003, prema Petrović – Sočo, 2008).

Treće pitanje prve tematske cjeline odnosi se na izdvajanje ključnih kompetencija. Ispitanici su trebali, prema vlastitom mišljenju iznijeti ključne kompetencije koje bi odgajatelj trebao imati. Dobiveni podaci iznjedrili su četiri kategorije odgovora. Prva kategorija obuhvaća odgovore koje sadrže izdvojene socijalne i emocionalne kompetencije odgajatelja i empatiju:

„...socio-emocionalne kompetencije prema djeci i ostalim zaposlenicima...“ (E.)

„...empatičnost...“ (I.)

„Ključne kompetencije odgajatelja su senzibilitet za sve procese koje djeca prolaze... te socijalne kompetencije.“ (I.)

„...empatija...“ (M.)

„...osobine ličnosti, empatija, karakter...“ (M.)

„...razumijevanje i empatija...“ (M.)

„...uvažavanje svih osoba uključenih u proces predškolskog odgoja...“ (P.)

„Socijalne kompetencije bih stavila na vrh...“ (S.)

„Odgajatelj mora posjedovati dobro razvijene socijalne kompetencije kao i emocionalne kompetencije kako bi se mogao nositi sa svakodnevnim izazovima te djeci biti uzor.“ (V.)

Vidljivo je da većina odgajatelja smatra kako su socio - emocionalne kompetencije i empatija na visokom mjestu potrebnih kompetencija za ostvarivanje kvalitetnog odgojno – obrazovnog procesa. Kako je navela ispitanica Ela, socio – emocionalne kompetencije važne su za ostvarivanje odnosa sa svim sudionicima u tom procesu, s djecom i odraslima. Odnosi su ono što velikim udjelom čini svakodnevni odgojno – obrazovni rad, a očituje se cjelokupnom ozračju i kulturi vrtića (Vujičić, 2011).

Druga kategorija odgovora tiče se kompetencija koje obuhvaćaju teorijsko znanje o dječjem razvoju, ili općenito teorijskog znanja stečenog obrazovanjem:

„Odgajatelj treba biti upoznat sa kurikulumom RPOO-a...“ (E.)

„...poznavanje razvojnih razdoblja djece...“ (I.)

„Odgajatelju je potreban splet određenih znanja, vještina i stavova, a stječe ih inicijalnim obrazovanjem, profesionalnim usavršavanjem i praksom.“ (K.)

„...poznavanje različitih grana znanosti: matematika, prirodoslovlje, fizika...“ (M.)

„...teorijsko uporište...“ (M.)

„...teorijsko znanje...“ (M.)

„...znanje...“ (M.)

„Odgajatelj bi trebao posjedovati određena znanja o dječjem razvoju i potrebama djeteta kao i individualne razlike i karakteristike svakog pojedinog djeteta.“ (T.)

Jasno je da je od ključne važnosti da odgajatelji budu visoko obrazovani pojedinci koji mogu suvereno zastupati svoj rad i profesiju. To jasno iščitavamo i iz odgovora ispitanih odgajateljica. Teorijsko znanje omogućuje odgajateljima osnovu za informirane odluke, refleksivnu praksu i kvalitetno vođenje odgojno – obrazovnog procesa u skladu s potrebama djece.

Slijedeća kategorija je proizašla iz odgovora koji kao ključnu kompetenciju odgajatelja ističu fleksibilnost i kreativnost:

„...fleksibilnost u radu s djecom...“ (I.)

„Ključne kompetencije odgajatelja su svakako fleksibilnost i kreativnost u smislu pronalaska rješenja za nove situacije...“ (M.)

„...Trebao bi biti kreativan i primjenjivati suvremene oblike i metode rada...“ (T.)

Osim ovih navedenih ispitanica, još su sudionice Meri i Mia u svom odgovoru navele fleksibilnost kao ključnu kompetenciju kod odgajatelja. U suvremenoj literaturi sposobnost odgajatelja da bude fleksibilan često se spominje kao nužna kompetencija za ostvarivanje kvalitetnog odgojno – obrazovnog procesa. Važno je naglasiti da se fleksibilnost i kreativnost ne odnose samo na ponudu materijala i osmišljavanju aktivnosti u odgojno – obrazovnom procesu, već se misli i na rješavanje sukoba, prepreka, preusmjerenje očekivanja, prihvaćanja, prilagodljivost na razne situacije i odnose koje ovaj posao svakodnevno nosi. Stoga je itekako važno da odgajatelji drže važnima ove kompetencije.

Četvrta kategorija odnosi se na komunikacijske vještine odgajatelja:

„...komunikacijske kompetencije, kompetencije suradnje...“ (E.)

„Komunikacijske vještine...“ (M.)

„...i kompetencije komuniciranja na materinjom jeziku. Tu podrazumijevam razumijevanje i interpretiranje riječi i ponašanja djece, kolega i roditelja.“ (S.)

„Svi oblici komunikacije. I mislim da je to jako važno.“ (O.)

„...uvažavanje svih osoba uključenih u proces predškolskog odgoja...“ (P.)

Osim navedenih odgovora, još je i odgajateljica Meri navela komunikaciju kao ključnu kompetenciju koju bi odgajatelj trebao imati. Kada govorimo o komunikaciji u odgoju i obrazovanju, govorimo o komunikaciji u neposrednom radu, s djecom i odraslima, s roditeljima, kolegama, stručnim suradnicima i svima koji se nađu u našoj okolini. Slažemo se da odgojno – obrazovni rad u predškolskoj ustanovi započinje čim dijete u nju uđe, od pozdrava pri dolasku, ophođenju, tokom cijelog dana u različitim životno – praktičnim situacijama, aktivnostima, pa sve do pozdrava “Doviđenja!” Važno je naglasiti da je komunikacija odraz osobnih karakteristika, te da svatko ima svoj način komuniciranja i ophođenja što doprinosi bogatstvu i raznolikosti kolektiva, no uvijek moramo imati na umu da je ona i odraz našeg profesionalizma i moćan alat u odgoju i obrazovanju. Kroz komunikaciju vidljiva je i kultura ustanove, odraz je ozračja u kojem djeca i odrasli borave. Osim toga, komuniciranjem otkrivamo i spoznajemo, istražujemo praksu, učimo, nadograđujemo. U svakom slučaju,

komunikacija je sveobuhvatan i nezaobilazan fragment u predškolskoj ustanovi na svim razinama, pa je samim time i jasno koliko je važna.

Posljednja kategorija u dobivenim podacima o ključnim kompetencijama odgajatelja je kompetencija „učiti kako učiti“, odnosno obuhvaća odgovore koji u sebi sadrže izdvojene kompetencije kao što su otvorenost, motiviranost, spremnost na napredovanje, želju za učenjem, timski rad i slično:

„...kompetencije suradnje, kompetencije koje omogućuju učenje... kompetencije učenja, educiranja i napredovanja.“ (E.)

„...spremnost za timski rad.“ (I.)

„Odgajatelju je potreban splet određenih znanja, vještina i stavova, a stječe ih inicijalnim obrazovanjem, profesionalnim usavršavanjem i praksom.“ (K.)

„...otvorenost... učenje...“ (M)

„...otvorenost za napredovanje...“ (M.)

„...intrinzična motivacija.“ (M.)

„...stalni rad na sebi i svojo

j stručnosti.“ (P.)

„...otvoren za timski rad.“ (T.)

Možemo zaključiti da većina ispitanih odgajateljica drži da je odgajateljeva spremnost na kontinuirano profesionalno obrazovanje i rad na sebi ključna kompetencija, što je i svojevrsna najava slijedeće tematske cjeline koja se odnosi na profesionalni razvoj odgajatelja gdje detaljnije ispituje tu temu.

7.3 Profesionalni razvoj odgajatelja

Tablica br. 2: Profesionalni razvoj odgajatelja

TEMA	PODTEMA	KATEGORIJA	IZVADCI IZ ODGOVORA ODGAJATELJA
PROFESIONALNI RAZVOJ ODGAJATELJA	OBLICI PROFESIONALNOG USAVRŠAVANJA	ČITANJE STRUČNE LITERATURE	<i>...čitanjem literature, čitanjem istraživačkih radova... Ela ...literatura... Miha</i>
		RADIONICE I SEMINARI	<i>...razmjenom iskustva... komunikacijom sa kolegama. Mia ...kroz seminare, radionice... Miha</i>
		ISTRAŽIVANJE VLASTITE PRAKSE	<i>...kritičko promišljanje... Kata ...istraživanjem vlastite prakse... Meri</i>
	UČESTALOST KONTINUIRANOG PROFESIONALNOG USAVRŠAVANJA	NEKOLIKO PUTA GODIŠNJE	<i>Dva do pet puta godišnje. Maja ...nekoliko puta godišnje. Meri</i>
		ČESTO	<i>...svaki tjedan. Ela Vrlo često... Kata ...sudjelujem svaki tjedan u nekom od oblika... Miha Stalno. Petra</i>
		RIJETKO	<i>...sad nešto rjeđe...Olga Ne često... Iva</i>
		NITI JEDNOM	<i>Za sada još ni jednom. Irena</i>
	POTREBE ZA DODATNOM EDUKACIJOM	KOMPETENCIJE ZA ISTRAŽIVANJE VLASTITE PRAKSE	<i>...refleksija i samorefleksija. Meri ...dokumentiranje, refleksija Mia</i>
		KOMUNIKACIJSKE KOMPETENCIJE (RAD S RODITELJIMA)	<i>Pravilan način komunikacije. Irena Savjetovanje roditelja, partnerstvo s roditeljima... Kata</i>
		RAD S DJECOM S TEŠKOĆAMA U RAZVOJU	<i>...rad s djecom s poteškoćama... Meri ...edukacija o posebnim potrebama djece... Miha</i>

Treća tematska cjelina sastoji se od četiri pitanja, a u prvom pitanju odgajatelji su zatraženi da promisle jesu li nakon studija stekli sve potrebne kompetencije za rad na radnom mjestu odgajatelja djece rane i predškolske dobi. Ovim pitanjem dobivamo uvid u odgajateljevu percepciju o spremnosti za rad nakon završenog studija. Od trinaest ispitanih odgajatelja, samo je odgajateljica Iva odgovorila pozitivno na ovo pitanje, ostali odgovori su negativni, odnosno odgajatelji misle da ih fakultet nije cjelovito pripremio za ovaj posao. Neki odgajatelji tvrde da im je fakultetsko obrazovanje omogućilo stjecanje samo jednog dijela kompetencija i to onih koje se tiču poznavanja teorije. Izdvojit ćemo neke odgovore sudionika:

„Ne, mislim da sam tijekom svog rada, kroz praktični dio stekla kompetencije za rad.“ (E.)

„Ne, smatram da se to događa tijekom cijelog vremena kojeg radimo.“ (I.)

„Ne. Mislim da sam dobila teorijsko uporište, ali fleksibilnost se uči iskustvom, svaki dan. Komunikacija s djecom i roditeljima isto tako. Snalažljivost i sposobnost rješavanja svakodnevnih problema i prepreka se isto tako ne stječu na fakultetu.“ (M.)

„Studij svakako dobro priprema odgajatelja na njegov profesionalni put, ali ne može pružiti sve potrebne kompetencije, potrebna je praksa i iskustvo, kao i intrinzična motivacija.“ (M.)

„Mislim da kompetencije koje smo stekli na studiju čine dobru podlogu za sve ono što je tek potrebno usvojiti za rad na u DV kao odgojitelj.“ (S.)

Istaknula bih odgovor odgajateljice Tee koja smatra da je studijem stekla osnovne kompetencije za početak rada, ali na razini da se ovaj posao obavlja „prosječno i dobro“. Drugi dio odgovora pokazuje visoku razinu svjesnosti o tome koliko je važno kontinuirano se obrazovati i raditi na sebi: „Ipak, ukoliko želimo biti istinski dobri odgojitelji, istraživati i unaprjeđivati svoju praksu, ali i nositi se s brojnim izazovima današnjice moramo još jako puno učiti, educirati se i biti otvoreni za suradnju s drugima.“ (prilog br.14)

Iz navedenih podataka možemo zaključiti da se većina odgajatelja nakon formalnog fakultetskog obrazovanja, koje je preduvjet za obavljanje ovog posla, nije osjećalo spremno, ili se osjećalo djelomično spremno za rad. Postavlja se pitanje kako onda pripremiti mladog odgajatelja da se osjeća spremno i kompetentno na početku svog profesionalnog puta? Postoji li problem u percepciji i očekivanjima o ovom poslu, ili je problem u aktualnim nastavnim planovima za obrazovanje odgajatelja? To su pitanja za druga moguća istraživanja sa područja obrazovanja odgajatelja. No, kao što je navedeno i u teorijskom dijelu ovog rada, posao koji obavlja odgajatelj vrlo je dinamičan, složen i nepredvidiv te je podložan kulturološkim i drugim društvenim utjecajima. Zbog toga je pitanje kontinuiranog profesionalnog obrazovanja imperativ u odgajateljskoj profesiji te bi odgajatelji trebali biti svjesni da je početak rada u odgojno – obrazovnoj ustanovi i početak profesionalnog razvoja i učenja, a stjecanjem iskustva tek možemo uvidjeti koje su to kompetencije koje trebamo jačati.

Drugo pitanje iz ove tematske cjeline ispituje odgajateljev stav o tome trebaju li se odgajatelji profesionalno usavršavati, a ako da, na koji način misle da bi to trebalo činiti. Ovime ispitujuemo odgajateljev stav o profesionalnom usavršavanju te afinitete prema oblicima kontinuiranog profesionalnog obrazovanja. Na prvi dio pitanja (trebaju li se odgajatelji

kontinuirano profesionalno usavršavati) svi su ispitanici odgovorili pozitivno. To potvrđuje da su odgajatelji svjesni potrebe za usavršavanjem i da razumiju nužnost i potrebu za kontinuiranim obrazovanjem. U drugom dijelu pitanja ispitanici izražavaju mišljenje o tome na koji način bi se odgajatelji trebali usavršavati, odnosno iskazuju afinitet prema određenim oblicima kontinuiranog profesionalnog usavršavanja. Odgovore smo podijelili u kategorije prema dobivenim podacima o oblicima profesionalnog usavršavanja. Prva kategorija je čitanje stručne literature:

„...čitanjem literature, čitanjem istraživačkih radova...“ (E.)

„...čitanje stručne literature.“ (K.)

„...čitanje stručne literature...“ (T.)

„...čitajući razne literature...“ (V.)

Osim ovih odgajateljica, još je i ispitanica Miha navela čitanje stručne literature kao oblik usavršavanja.

Slijedeća kategorija je oblik stručnog usavršavanja kroz radionice i seminare. U ovu kategoriju uključili smo odgovore u kojima se navode oblici stručnog usavršavanja kao što su razne edukacije, okrugli stolovi, razmjena iskustva odgajatelja, posjeti vrtićima i slično.

„Na sve nacine. Neki su, naravno, bolji neki manje bolji, al sve prema afinitetima. Meni su osobno uvijek najbolje, najzivotnije, najkorisnije... bile prezentacije iz prakse drugih vrtica/odgajatelja i odlasci u druge vrtice, 'okrugli stolovi'...“ (O.)

„...smatram da se trebaju odgojitelji kontinuirano profesionalno usavršavati polaženjem na različite edukacije...“ (E.)

„...tokom raznih radionica i seminara.“ (I.)

„Najznačajnije su edukacije (unutar ustanove i izvan)...“ (K.)

„Kroz različite edukacije, radionice i diskusije o praksi.“ (M.)

„...na način da se razgovara o problemima s kojima se susrećemo, razmjena iskustva, nove spoznaje, implementacija novih spoznaja... i to putem radionica i aktivnog sudjelovanja.“ (M.)

„...razmjenom iskustva... komunikacijom sa kolegama.“ (M.)

„...kroz seminare, radionice...“ (M.)

„...privatno, radeći na sebi i svojoj osobi i stručno, surađujući sa stručnjacima i edukacijama.“ (P.)

„Potrebna je kontinuirana formalna edukacija: seminari, edukacije, radionice.. I neformalna edukacija kao što je npr. razmjena iskustava s kolegama i kolegicama.“ (S.)

„...kroz redovite edukacije, stručne skupove... ali i otvorenu i podržavajuću komunikaciju s cjelokupnim kolektivom kako bi mogli dijeliti svoja iskustva, ideje i saznanja.“ (T.)

„Raznim kreativnim radionicama... seminari, prezentacije, erasmus, razmjena iskustva.“ (V.)

Ispitanica Viki u svom je odgovoru na ovo pitanje nadodala još i to da kraj fakulteta ne bi trebao biti i kraj profesionalnog usavršavanja, već da je u današnjem modernom svijetu, u kojem se konstantno javljaju novi problemi i izazovi u radu s djecom, neophodno profesionalno se usavršavati (prilog br.15). To pokazuje visoku razinu razumijevanja i odgovornosti prema odgajateljskoj profesiji, ali i motiviranost, želju i volju za napredovanjem, što je odlika modernog odgajatelja i profesionalca. Takav pojedinac svakako shvaća, donosi i spreman je implementirati ideju nove paradigme odgoja i obrazovanja u svakodnevnu praksu. Isto tako istaknuo se odgovor ispitanice Tee u kojem iznosi razmišljanje o tome koliko je rani i predškolski odgoj i obrazovanje važan segment u životu svake obitelji i djeteta te da je upravo zbog toga i toliko važno da je odgajatelj visoko educirana osoba koja je sposobna djelovati u skladu sa novim spoznajama, a da bi to bilo moguće potrebno se kontinuirano usavršavati (prilog br.14).

Kao što je vidljivo, neki odgajatelji u svojim su odgovorima naveli razmjenu iskustava i otvorenu komunikaciju s kolegama i stručnjacima, prezentaciju prakse drugih odgajatelja, diskusije o praksi, razgovore i suradnju kao oblik stručnog usavršavanja. Svi navedeni oblici zapravo imaju obilježje refleksije i samorefleksije te bi se mogli svrstati i u tu kategoriju, međutim, ne možemo se sigurnošću tvrditi da li ispitanici odgajatelji misle točno na taj oblik stručnog usavršavanja. Stoga smo izdvojili kategoriju *Istraživanje vlastite prakse (refleksija i samorefleksija)* i odgovore koji izričito navode taj oblik usavršavanja:

„...uključiti se u istraživanje i tako unaprijediti svoju praksu.“ (E.)

„...kritičko promišljanje...“ (K.)

„...istraživanjem vlastite prakse...“ (M.)

„...odgojno – obrazovnu praksu i refleksije.“ (M.)

Kao što je objašnjeno ranije u ovom radu, istraživanje prakse, refleksija i samorefleksija od izuzetne su važnosti za napredovanje i dizanje razine odgojno – obrazovne prakse. Na taj način dobivamo uvid u vlastitu praksu, možemo izdvojiti područja u kojima trebamo podršku, no ujedno i jačamo kompetencije. Stoga je ovaj oblik stručnog usavršavanja jedan od najznačajnijih oblika učenja.

Slijedeće pitanje u ovoj tematskoj cjelini odnosi se na učestalost stručnog usavršavanja, odnosno ispitanice su trebale navesti koliko često sudjeluju u nekom obliku stručnog usavršavanja. Podaci o tom pitanju koje smo dobili bili su različiti. Najčešći odgovor bio je da sudjeluju nekoliko puta godišnje:

„Dva do 5 puta godišnje.“ (M.)

„U našem vrtiću je to nekoliko puta godišnje.“ (M.)

„Sudjelujem cca 7 puta godišnje na online edukacijama...“ (S.)

„Za vrijeme pripravnštva često sam sudjelovala u različitim oblicima usavršavanja. Najčešće se radilo o kratkim online predavanjima s različitim temama vezanim za razvojne potrebe djece.“ (T.) Odgajateljica Tea u svom odgovoru na ovo pitanje još nadodaje kako bi u budućnosti voljela „malo više istražiti različite mogućnosti usavršavanja i pronaći neke kvalitetnije edukacije s konkretnijim primjerima za svakodnevni rad s djecom.“

„Nekoliko puta godišnje, cca dva puta.“ (V.)

Odgajateljica Mia u svom je odgovoru navela slijedeće: „Nekoliko puta godišnje u organizaciji vrtića u kojem radim, no svakodnevno komuniciram s kolegicama, razmjenjujemo iskustva, razgovaramo, savjetujemo se, a na mjesečnoj bazi pročitam neki stručni tekst.“ Iz ovoga iščitavamo da je ova ispitanica kontinuirano i svakodnevno uključena u neki oblik usavršavanja. Isto je navela i ispitanica Sara: „...svakodnevno razmjenjujem iskustva i ideje sa kolegicama i stručnim suradnicima.“

Još četiri sudionice navele su da su uključene u neki oblik stručnog usavršavanja često ili jednom tjedno:

„Naš DV organizira profesionalna usavršavanja, tako da svaki tjedan (NTC, STEM, predavanje Lidije Vujičić).“ (E.)

„Vrlo često, kada god mi se ukaže prilika.“ (K.)

„Oblici profesionalnog usavršavanja su razni, tako da mogu reći da sudjelujem svaki tjedan u nekom od oblika, barem u refleksijama.“ (M.)

„Stalno.“ (P.)

Dvije ispitanice su odgovorile da rijetko sudjeluju u profesionalnom usavršavanju:

„...nekad je bilo i svakodnevno, sad nešto rjeđe.“ (O.)

„Ne često, najčešće su to profesionalna usavršavanja organizirana u Ustanovi u kojoj sam zaposlena.“ (I.)

Samo je ispitanica Irena navela da do sada ni jednom nije sudjelovala na nekom obliku profesionalnog usavršavanja: „Za sada još ni jednom.“

S obzirom na to koliko oblika stručnog usavršavanja postoji, teško je za povjerovati da neki odgajatelj zaposlen u odgojno – obrazovnoj ustanovi nikada nije sudjelovao ni u jednom. Stoga u ovom slučaju možemo dovesti u pitanje razumijevanje ovog pitanja u upitniku, te što odgajatelji podrazumijevaju u oblike kontinuiranog profesionalnog obrazovanja. Isto tako valja uzeti u obzir i godine staža ove odgajateljice (3 godine) koja je još relativno na početku svog profesionalnog puta.

U slijedećem (i posljednjem) pitanju iz ove tematske cjeline ispitanice su bile zatražene da izdvoje područja (kompetencije) za koja smatraju da im je potrebna dodatna edukacija. Prva kategorija proizašla odgovora proizašla iz prikupljenih podataka odnosi se na kompetencije za istraživanje vlastite prakse. Ovo su odgovori ispitanica koji upućuju na navedeno:

„Poboljšanje istraživačkih kompetencija.“ (E.)

„...refleksija i samorefleksija.“ (M.)

„...dokumentiranje, refleksija“ (M.)

Dokumentiranje, kao dio istraživanja vlastite prakse, izdvojila je samo odgajateljica Mia, iako je taj segment vrlo važan i dio je svakodnevne prakse u odgajateljskom poslu. Pedagoška dokumentacija je ključan alat profesionalnog razvoja odgajatelja i nezaobilazan segment odgojno – obrazovne prakse. Dokumentiranje odgojno – obrazovnog procesa omogućuje sagledavanje i interpretaciju procesa odgoja i učenja djece i dio je razvoja kurikuluma ustanove, stoga je od iznimne važnosti da odgajatelji posjeduju kompetencije u korištenju tog alata te interpretiranju dokumentiranog (Slunjski, 2011). Inherentno je da je istraživanje vlastite prakse

neodvojivo od odgajateljeve sposobnosti da kritički preispituje svoje akcije i cjelokupni odgojno – obrazovni proces. Samoprocjena i zajednička procjena odgajatelja ujedno je i ogledalo njegove stručnosti, a ono se aktualizira u istraživanju vlastite prakse. Odgajatelji koji su iskazali potrebu za dodatnom edukacijom o kompetencijama potrebnima za istraživanje vlastite prakse, refleksije i samorefleksije, pokazatelj je da su svjesni važnosti iste, te da su spremni raditi na poboljšanju i nadogradnji kompetencija koje su potrebne da bi se to ostvarilo.

Druga kategorija dobivena iz prikupljenih podataka obuhvaća odgovore koji sadrže kompetencije u komunikaciji. U to smo uvrstili kompetencije za suradnju s roditeljima, stručnjacima i drugima koji sudjeluju u odgojno – obrazovnom procesu. Tako su ispitanice na pitanje mogu li izdvojiti kompetencije ili područje za koje smatraju da im je potrebna dodatna edukacija odgovarale i ovako:

„Pravilan način komunikacije.“ (I.)

„Savjetovanje roditelja, partnerstvo s roditeljima...“ (K.)

„Dodatna edukacija mi je potrebna u području komunikacije...“ (M.)

„Također kompetencije za rad s roditeljima.“ (S.)

„Nedovoljna stručnost u komunikaciji...“ (V.)

Osim navedenih, odgajateljice Meri i Mia također u svojim odgovorima navode potrebu za unaprjeđivanjem komunikacijskih vještina (prilog br.9 i 10).

U odgoju i obrazovanju komunikacija je prisutna na svim razinama i relacijama, neizostavan je element, a sada je i kod većine ispitanih odgajateljica iskazana potreba za usavršavanjem te vještine. Nadovezujući se na prethodnu kategoriju o kompetencijama za istraživanje vlastite prakse, važno je istaknuti da je pozitivna, otvorena, stručna i profesionalna komunikacija sredstvo bez kojeg je nemoguće ostvariti napredak, podržavajuće odnose i klimu u kojoj prosperiraju svi uključeni. To potvrđuju i rezultati ovog istraživanja gdje smo u prvoj tematskoj cjelini, temeljem prikupljenih podataka iz odgovora ispitanica, komunikaciju izdvojili kao ključnu kompetenciju koju bi odgajatelji trebali posjedovati (tablica 1).

Posljednja kategorija koju su iznjedrili odgovori ispitanica odnosi se na potrebu za jačanjem kompetencija za rad s djecom s teškoćama u razvoju:

„...rad s djecom s teškoćama u razvoju.“ (K.)

„Dodatna znanja o radu s djecom s teškoćama.“ (M.)

„...rad s djecom s poteškoćama...“ (M.)

„...edukacija o posebnim potrebama djece...“ (M.)

„Smatram da je svima u struci, pa i meni, potrebna dodatna edukacija iz područja rada s djecom s TUR.“ (S.)

„Smatram kako mi je dodatna edukacija najpotrebnija u području rada s djecom s posebnim potrebama. U današnje vrijeme jako se često susrećemo s djecom koja imaju određene teškoće i specifične potrebe te zahtijevaju dodatnu podršku, a na studiju se nismo dovoljno bavili takvom problematikom.“ (T.)

Jasno je vidljivo da ispitanе odgajateljice ističu potrebu za znanjima i kompetencijama na ovom području, no to otvara puno drugih pitanja u vezi ove teme (kompetencije odgajatelja o prepoznavanju teškoće kod djece i njihovih specifičnih potreba, metode rada s djecom s poteškoćama, suradnja s drugim uključenim stručnjacima, inkluzivne strategije itd.) koje bi valjalo istražiti i pružiti odgajateljima i drugim stručnjacima zaposlenima u odgojno – obrazovnoj ustanovi bolji uvid u ovu problematiku.

Izdvojit ćemo odgovore koje nismo mogli svrstati ni u jednu kategoriju, no važno ih je istaknuti jer ispitanі odgajatelju izražavaju potrebu i želju za kontinuiranim profesionalnim obrazovanjem. Odgajateljica Olga nije izdvojila niti jednu specifičnu kompetenciju, ali je istaknula da: „Prostora za napredak uvijek ima! Iako, mislim da sam poprilično ok.“ Ispitanica Iva jednako tako nije specificirala područja za koja smatra da joj je potrebna edukacija: „Potrebna mi je dodatna edukacija za određene programe koji se provode u ustanovi u kojoj radim. Vjerojatno mi je potrebna dodatna edukacija za sve potrebne kompetencije i područja potrebna za kvalitetniji rad s djecom.“ U ovom slučaju nismo upoznati koji su to dodatni programi u vrtiću u kojem radi ova odgajateljica te ne možemo izdvojiti kompetencije za koje izražava potrebu. No, možemo zaključiti da bi odgajateljica Iva sudjelovala u edukaciji iz bilo kojeg područja odgoja i obrazovanja. Odgajateljica Viki je u svom odgovoru još navela potrebu za „poznavanje strategija i načina za nošenje s pojedinim situacijama.“ Nismo u mogućnosti pretpostaviti koje su to situacije za koje ova odgajateljica smatra da bi joj trebala dodatna nadogradnja vještina i sposobnosti, a odgajateljica Petra u trenutku ispunjavanja upitnika nije mogla izdvojiti niti jednu kompetenciju za koju smatra da joj je potrebna podrška: „Trenutno ne.“

7.4 Samoprocjena kompetencija odgajatelja

Tablica br.3. Samoprocjena kompetencija odgajatelja

TEMA	PODTEMA	KATEGORIJE	IZVADCI IZ ODGOVORA ODGAJATELJA
SAMOPROCJENA KOMPETENCIJA ODGAJATELJA	PERCEPCIJA ODGAJATELJA O VLASTITIM KOMPETENCIJAMA	VIDJETI I ČUTI DIJETE	<i>...znam čuti i vidjeti dijete, pratiti ga i podržavati u njegovim potrebama... Olga</i> <i>...prepoznati potrebe i razvojna odstupanja... Tea</i>
		ZADOVOLJSTVO I NAPREDAK KOD DJECE	<i>...djeca dolaze s veseljem u vrtić. Mia</i> <i>Dobivam povratne informacije od djece, roditelja... Miha</i>
		RJEŠAVANJE SVAKODNEVNIH IZAZOVA	<i>Većinu situacija riješim s lakoćom... Mia</i> <i>...osjećam da se mogu nositi sa većinom svakodnevnih i onih drugih izazova... Petra</i>
		ISKUSTVO	<i>...stekla iskustvo koje mi je zapravo najvažnije... Iva</i> <i>...mnogo toga sam stekla iskustvom. Meri</i> <i>...vjerujem kako sam stekla dovoljno znanja da mogu ispravno djelovati u većini situacija... Tea</i>
	KOMPETENCIJE POTREBNE ZA ISTRAŽIVANJE PRAKSE	OSJEĆAM SE KOMPETENTNO ZA ISTRAŽIVANJE VLASTITE PRAKSE	<i>Apsolutno da! Olga</i> <i>Ali potrebni su i drugi kako bi kvalitetno mogli evaluirati praksu. Petra</i> <i>Da. Viki</i>
		OSJEĆAM SE DJELOMIČNO KOMPETENTNO ZA ISTRAŽIVANJE VLASTITE PRAKSE	<i>...iako bi se i tu trebalo dodatno usavršavati.. Iva</i> <i>...trebam podršku u tome... Meri</i> <i>Samoevaluacija i istraživanje vlastite prakse je nešto što mi predstavlja izazov. Sara</i>

STAV ODGAJATELJA O VAŽNOSTI ISTRAŽIVANJA PRAKSE	UVID U VLASTITU PRAKSU	<i>...na taj način mogu uvidjeti greške koje radim... Irena</i> <i>...tako možemo vidjeti probleme... Mia</i> <i>...najbolji uvid u vlastite pogreške je kroz istraživanje vlastite prakse. Sara</i>
	UČENJE	<i>To je polazišna točka za učenje...Olga</i> <i>...naučiti nešto novo. Irena</i> <i>...jako je važno jer tako možemo učiti... Mia</i>
	NAPREDAK	<i>Zato što je to put prema napretku. Kata</i> <i>...samo na taj način možemo se mijenjati i napredovati. Maja</i> <i>Istraživanje prakse nužno je kako bi se bilo u koraku sa suvremenim i novim trendovima te na taj način poboljšala kvaliteta odgojno – obrazovnog procesa. Viki</i>

U ovoj tematskoj cjelini odgajateljice procjenjuju svoje kompetencije izdvajajući one koje smatraju da ih posjeduju. Time smo htjeli dobiti uvid u kojem segmentu odgojno – obrazovnog rada se ispitane odgajateljice osjećaju ugodno, sigurno i autonomno. Isto tako u ovoj cjelini ispitujemo koliko se odgajatelji procjenjuju kompetentno za istraživanje vlastite prakse, i konačno, ispitujemo stav sudionica o tome koliko drže važnim istraživanje svog svakodnevnog odgojno – obrazovnog procesa.

Ispitanice su trebale odgovoriti na pitanje osjećaju li se kompetentno u svom poslu. Ovo pitanje odnosi se na općeniti osjećaj o sposobnostima da se nose sa zahtjevima koji odgojno – obrazovni proces svakodnevno nosi. Osim toga, zamolili smo ispitanice da ukratko obrazlože svoj odgovor. Sve ispitanice su odgovorile pozitivno na ovo pitanje, odnosno sve odgajateljice procijenile su se kompetentnima za obavljanje ovog posla. S obzirom da su ispitane odgajateljice završile dodiplomsku, a neke čak i diplomsku razinu fakultetskog obrazovanja, te imaju položen stručni ispit, za očekivati je da je njihova razina vještina i sposobnosti dostatna da se procjene kompetentnima za rad. Obrazloženja zašto se osjećaju kompetentnima su različita. Odgajateljica Olga odgovorila je vrlo samopouzdana: „Znam svašta, svašta sam već naučila, novo rado i brzo učim jer me zanima, autonomna sam i autentična, osjećam se odlično u odnosima i interakcijama s djecom i znam da je to obostrano, znam čuti i vidjeti dijete, pratiti

ga i podržavati u njegovim potrebama, interesima i procesima. Pratim najnovija istraživanja s područja RPOO-a i nova znanja rado implementiram u vlastitu praksu, koju redovito i rado evaluiram, samostalno i s kolegama kako bih uvijek mogla rasti i napredovati, nadograđivati i obogaćivati odgojno - obrazovni proces u najboljem interesu svakog djeteta. I, nema mi ravne u radu s roditeljima.“ Iz ovog odgovora možemo iščitati i entuzijizam odgajateljice, motiviranost, pa čak i strast, što je jedna od osobina odgajatelja koja je vrlo poželjna i nadahnjujuća. Otvorenost prema učenju novog i istraživanju vlastite prakse jedna je od značajki kompetentnog odgajatelja za budućnost. Važno je da se odgajatelj osjeća ugodno i kompetentno u svom poslu jer se to odražava u njegovim akcijama, intervencijama, interakcijama i donošenju odluka.

Odgajateljica Irena osjeća se kompetentno u svom poslu jer se procjenjuje empatičnom: „Da, smatram da je empatija na vrhu piramide odgojiteljeve kompetentnosti, a ja ju imam.“ Empatija je sposobnost koja se svrstava u emocionalnu inteligenciju osobe, a odnosi se na prepoznavanje tuđih emocija, adekvatno odgovaranje na njih te mogućnost poistovjećivanja s njima. U tom smislu možemo zaključiti da je to jedna od osnovnih i neizostavnih kompetencija odgajatelja.

Odgajateljica Iva na ovo pitanje odgovorila je ovako: „Smatram se kompetentnim odgajateljem, jer sam se na studiju educirala za profesionalno obavljanje posla odgajatelja u dječjem vrtiću, jer sam položila stručni ispit i jer sam se profesionalno usavršavala kroz tih deset godina i stekla iskustvo koje mi je zapravo najvažnije u radu s djecom.“ Obrazovanje i iskustvo su sredstvo stjecanje i jačanja kompetencija, što je ova ispitanica upravo i istaknula u svom odgovoru.

Ispitanica Maja u svom odgovoru navodi da ima kompetencije za: „...zainteresirati djecu, prenositi različito znanje i vještine, osnove ponašanja i slično.“

Slijedeća ispitanica, Meri, navodi da je iskustvo to zbog kojeg se osjeća kompetentno: „Osjećam se kompetentno u većini situacija u svom poslu, ali mnogo toga sam stekla iskustvom.“

Ispitanica Mia obrazlaže svoje jakosti u poslu na slijedeći način: „Većinu situacija riješim s lakoćom, organiziram proces i aktivnosti u svojoj grupi u kojima svi možemo uživati i učiti, djeca dolaze s veseljem u vrtić.“ Umijeće odgajatelja da u nepredvidivim situacijama reagira u skladu s dječjim potrebama, te fleksibilno prilagođava svoj odgojno – obrazovni rad odražavaju pedagoški profesionalizam (Slunjski, 2011). Na istom tragu odgovara i ispitanica Miha: „...smatram da imam dovoljno intrinzične motivacije i znanja da svoj posao obavljam kvalitetno. Dobivam povratne informacije od djece, roditelja, kolegica i stručnog tima, te na

temelju toga i svog zadovoljstva procjenjujem svoje kompetencije.“ Zadovoljstvo djece, roditelja i drugih osoba s kojima svakodnevno surađujemo svakako je veliki pokazatelj da smo na dobrom putu napredovanja i unaprjeđenja. Odgajateljica Petra isto tako se procjenjuje kompetentnom u rješavanju svakodnevnih situacija i dodaje na važnosti suradnje sa stručnim timom: „Da, osjećam da se mogu nositi sa većinom svakodnevnih i onih drugih izazova, a ako smatram da izlaze iz prostora mojih kompetencija, imam se sa kime posavjetovati i surađivati (stručni tim).“ Kvaliteta odgojno – obrazovnog procesa ovisi o suradnji svih sudionika tog procesa. Omogućavanje ljudima da zajedno uče i rade na postizanju viših ciljeva obogaćuje to učenje i čini ga glavnim pokretačem promjena (Vujičić, 2011). Na sličan način odgovorila je i ispitanica Tea, ali i izražava potrebu i prostor za daljnje učenje i napredovanje: „...vjerujem kako sam stekla dovoljno znanja da mogu ispravno djelovati u većini situacija te prepoznati razvojne potrebe i razvojna odstupanja kod djece. Ipak smatram kako postoji još puno toga u čemu mogu i trebam napredovati.“ Ispitanica Viki također se smatra kompetentnom odgajateljicom te ističe svoje jake strane: „Zbog svoje komunikativnosti i otvorenosti, te spremnosti za profesionalno usavršavanje smatram se kompetentnim odgojiteljem koji je još u usponu.“ Svjesna da je tek na početku svog profesionalnog djelovanja nadodaje: „Potrebno mi je, reklo bi se, još puno utakmica u nogama kako bih razvila sva svoja područja, kompetencije, razne sposobnosti, vještine te proširila svoje znanje.“ Odgajatelj koji je svjestan svojih jakih strana, ali isto tako i onih kompetencija koje bi trebao jačati i u kojima bi se trebao nadograđivati je onaj koji sebe konstantno preispituje i sposoban je učiniti određenu samoprocjenu svojih znanja i sposobnosti, što je preduvjet za daljnji rast i razvoj. Još su preostali odgovori triju ispitanica (Ele, Kate i Sare) koje su navele da se procjenjuju kompetentnima za rad, ali da osjećaju kako imaju prostora za napredak.

Slijedeća podtema ove cjeline tiče se istraživačkih kompetencija odgajatelja te je također svojevrsna samoprocjena odgajatelja koliko su kompetentni za istraživanje vlastite prakse. Kako smo već navodili u ovom radu, potreban je cijeli set kompetencija za istraživanje vlastite prakse zbog toga što je, baš kao i sam proces koji se istražuje, proces istraživanja složen, kompleksan, višeslojan i uključuje druge ljude, odnosno suradnju. Na pitanje *osjećate li se kompetentno za istraživanje i evaluiranje vlastite prakse?* šest odgajatelja odgovorilo je potvrdno. Pet ispitanica je odgovorilo da se osjećaju kompetentno, ali isto tako da misle da im je potrebno dodatno iskustvo, edukacija ili podrška stručnog tima i kolega, odnosno da to mogu kompetentno činiti u suradnji s drugima, a preostale dvije ispitanice navele su da se osjećaju djelomično (umjereno) kompetentno za istraživanje i evaluiranje vlastite prakse:

„Za istraživanje se osjećam kompetentno, no za evaluiranje ne.“ (E.)

„Da, iako bi se i tu trebalo dodatno usavršavati.“ (I.)

„Da, osjećam se kompetentno, ali i da trebam podršku u tome (od kolegica i stručnog tima).“ (M.)

„Da, osjećam se kompetentno, iako je to potrebno raditi u timu s više ljudi kako bi imalo smisla, a za to je potrebno imati određene vještine moderiranja, komunikacije, razumijevanje prakse itd.“ (M.)

„Osjećam se kompetentno, ali sam i svjesna koliko se mogu dodatno educirati i poboljšati svoj odgojno-obrazovni rad.“ (M.)

„Da. Ali potrebni su i drugi kako bi kvalitetno mogli evaluirati praksu.“ (P.)

„Samoevaluacija i istraživanje vlastite prakse je nešto što mi predstavlja izazov. Osjećam se umjereno kompetentno za evaluaciju same sebe i svog O-O rada.“ (S.)

„Osjećam se djelomično kompetentno za istraživanje i evaluiranje vlastite prakse. Voljela bih malo više raditi na tome te steći više iskustva, ali vjerujem da je uz dobru volju i podržavajući kolektiv sve moguće.“ (T.)

Iz ovih prikupljenih podataka vidljivo je da ispitanice promišljaju o istraživanju svoje prakse te su svjesne da je to složen i višeslojan proces koji zahtjeva suradnju svih sudionika odgojno – obrazovnog procesa. Isto tako neke odgajateljice tvrde da im je za istraživanje potrebna dodatna edukacija i iskustvo. S obzirom da se kompetencije za istraživanje i evaluiranje vlastite prakse stječu i jačaju upravo samim istraživanjem i evaluiranjem, potrebno je takav pristup u radu implementirati i kontinuirano održavati. Time će odgajatelji i drugi stručnjaci koji su uključeni u istraživanje biti osposobljeni to učiniti u svojoj svakodnevnoj praksi, a praksa će neizostavno biti kvalitetnija. Kao što smo ranije navodili u ovom radu, istraživanje odgojno – obrazovnog procesa nije statičan proces koji ima svoj konačan doseg, već je to kontinuirani rad koji pokreće sam sebe te konstantno izranja iz novih akcija.

Posljednje pitanje bilo je ispitati stav sudionica o istraživanju vlastite prakse, odnosno smatraju li ga važnim dijelom odgojno – obrazovnog procesa i zašto. Sve ispitanice odgovorile su da smatraju istraživanje vlastite prakse važnim dijelom svoga rada, što je iznimno važna polazišna točka implementacije istog u odgojno – obrazovni proces. Na pitanje zašto, ispitanice su najčešće isticale uvid u vlastitu praksu, mogućnost učenja i napredovanja te unaprjeđenje

odgojno – obrazovne prakse. Ispitanica Ela nešto opširnije obrazlaže svoj odgovor te ističe da je to važan dio odgajateljskog posla: „Smatram da je istraživanje važan dio mojeg rada, jer samo odgojitelj zna kako je u njegovoj skupini, što se događa, kako djeca reagiraju, surađuju, razvijaju se i slično. Smatram da je i naša praksa nedovoljno razvijena i da je na nama odgojiteljima da je istražimo i samim time unaprijedimo.“ U ovom odgovoru ističe se odgajateljeva autonomija, kompetencija i iskustvo gdje je jasno da je odgajatelj najpozvaniji sam istraživati svoju praksu, on je istraživač koji ima informacije iz „prve ruke“.

Navodimo i odgovore drugih ispitanica:

„To je polazišna točka za učenje, za nadogradnju, za ispravak i popravak, za spoznaju, za emocije, za sve.“ (O.)

„...zato što na taj način mogu uvidjeti i greške koje radim te naučiti nešto novo.“ (I.)

„Da, jer na taj način dobivamo uvid u vlastiti rad.“ (I.)

„Zato što je to put prema napretku“ (K.)

„...jer samo na taj način možemo se mijenjati i napredovati.“ (M.)

„...jedino tako možemo uvidjeti probleme i pronaći rješenja i napredovati.“ (M.)

„...tako možemo vidjeti probleme, učiti, napredovati, poboljšati svoju odgojno – obrazovnu praksu.“ (M.)

„...refleksija i samorefleksija kao i svaki oblik promišljanja o praksi su ključni za poboljšavanje i unaprjeđivanje kvalitete rada.“ (M.)

„Da, svakodnevno ispitujemo svoje profesionalne postupke u neposrednom radu, procjenjujemo ih i nadograđujemo.“ (P.)

„Smatram izrazito važnim istraživanje vlastite prakse jer vjerujem da je to jedan od najboljih načina za napredak. Bez saznanja gdje griješimo nije moguće greške ispraviti. A najbolji uvid u vlastite pogreške je kroz istraživanje vlastite prakse.“ (S.)

„ tek refleksijom i samorefleksijom možemo zaista napredovati. Bez kritičkog promišljanja nema ni napretka.“ (T.)

„Samo istraživanjem i spremnosti odgojitelja na istraživanje vlastite prakse odgojitelj se može profesionalno razvijati i usavršavati. Istraživanje vlastite prakse nužno je kako bi se bilo u koraku sa suvremenim i novim trendovima te na taj način poboljšala kvaliteta odgojno-obrazovnog procesa.“ (V.)

Iz ovih odgovora vidljivo je da su odgajatelji visoko osviješteni o važnosti istraživanja vlastite prakse te je jasno da je istraživanje nužno za učenje, napredovanje i podizanje kvalitete iste. U tim promišljanjima o važnosti učenja i napredovanja ističemo: „...da postoje duboki teorijski i evolucijski razlozi za vjerovanje da će društvo biti jače ako će obrazovanje omogućiti ljudima da uče, rade zajedno na postizanju viših ciljeva koji će biti prihvatljivi za individualno i kolektivno dobro.“ (Fullan, 2007; prema Vujičić, 2011).

8. ZAKLJUČAK

Ovim smo radom istražili i prikazali ključne aspekte obrazovanja odgajatelja te potrebne kompetencije koje bi odgajatelj za budućnost trebao posjedovati. Posebni naglasak stavljen je na kontinuirano profesionalno obrazovanje odgajatelja, istraživanje vlastite prakse te promjenu osobne paradigme. Istraživanjem je ukazano na važnost i značaj cjelovitog obrazovanja odgajatelja i načina na koji se mladi odgajatelji pripremaju za ono što taj posao nosi. Isto tako izdvojili smo područja za koja odgajatelji smatraju da im je potrebna dodatna podrška i jačanje kompetencija, a to su kompetencije za istraživanje vlastite prakse, komunikacijske kompetencije i kompetencije u radu s djecom s teškoćama u razvoju.

Da bi rani i predškolski odgoj i obrazovanje postigao istinsku promjenu u praktičnom smislu potreban je angažman na svim razinama društva, od odgajatelja i obrazovanja odgajatelja, nadležnog ministarstva i obrazovne politike, ulaganja lokalnih jedinica u rani i predškolski odgoj i obrazovanje do roditelja koji prepoznaju potrebu za tom promjenom. Kompetentni odgajatelj koji razumije načela nove paradigme djeteta i djetinjstva, koji jasno prepoznaje nedostatke sadašnjeg djelovanja u praksi te je sposoban artikulirati korake koji su potrebni za promjenu, temelj je na kojem se ta promjena može izgraditi. Ovo istraživanje pokazalo je da su odgajatelji svjesni važnosti kontinuiranog profesionalnog obrazovanja i ulaganja u usavršavanje kompetencija i daljnje učenje i napredak, što kroz istraživanje vlastite prakse, što kroz razne oblike drugih edukacija. Taj je podatak od iznimne važnosti jer bez volje pojedinca za napretkom, nema ni prostora da se promjene događaju.

Ono što se također nameće kao nezaobilazno je pitanje osobne paradigme odgajatelja, što on u svom poslu svakodnevno njeguje, koje vrijednosti gaji i istinski želi prenijeti djetetu. To se tiče kompetencija koje su teško mjerljive, neopipljive su a prepoznaju se u odnosima i ozračju nematerijalnog okruženja. Osim teorijskog uporišta i posjedovanju znanja, kontinuiranog rada na sebi i istraživanju vlastite prakse, odgajatelj je kompletan onda kada u svoj rad uključi i tu kompetenciju zbog koje ga djeca po dobru nose i pamte kroz cijeli život.

9. LITERATURA

1. Bruner, J. (2000). *Kultura obrazovanja*. Zagreb, Educa.
2. Cohen, L., Manion, L., Morrison, K. (2007). *Metode istraživanja u obrazovanju*. Zagreb: Naklada Slap
3. Kostović Vranješ, V. , Ljubetić, M. (2008). „Kritične točke“ pedagoške kompetencije učitelja. *Život i škola*, br.20.
4. Krstović, J., Čepić, R. (2007.), *Kompetencijski pristup kao pretpostavka planiranja i razvoja studijskih programa/kurikuluma*. U: *Kompetencije i kompetentnost učitelja*. Osijek: Grafika, 83.-91.
5. Labak, I., (2022.,05.06.). *Unaprjeđivanje metakognitivne dimenzije kompetencije učiti kako učiti*. Pribavljeno 05.02.2024. sa, <https://hrcak.srce.hr/279091>
6. Ljubetić, M. , Kostović Vranješ, V. (2008). *Pedagoška (ne)kompetencija učitelj/ica za učiteljsku ulogu*
7. Maleš, D. (ur.) (2011). *Nove paradigme ranoga odgoja*. Zagreb, Filozofski fakultet sveučilišta u Zagrebu; Zavod za pedagogiju.
8. Mendeš, B. (2018). *Profesionalno obrazovanje odgojitelja predškolske djece*. Od jednogodišnjeg tečaja do sveučilišnog studija. Zagreb, Golden marketing – Tehnička knjiga.
9. Milanović, M. (ur.) (1997). *Pomozimo im rasti*. Zagreb, Ministarstvo prosvjete i športa Republike Hrvatske
10. Miljak, A. (2009). *Življenje djece u vrtiću*. Zagreb, SM naklada.
11. Miljak, A. (2015). *Razvojni kurikulum ranog odgoja: model izvor II: priručnik za odgojitelje i stručni tim u vrtićima*. Zagreb, Mali profesor.
12. Miljak, A. (ur.) (2002). *Vrtić u skladu s dječjom prirodom*. Rovinj: Predškolska ustanova: Dječji vrtić i jaslice „Neven“.
13. Morin, E. (2002). *odgoj za budućnost*. Zagreb: Educa
14. Pećnik, N. (2008). *Suvremeni pogledi na dijete, roditeljstvo i socijalizaciju*. *Dijete i društvo* br. ½ . Zagreb. Str 99 – 117.

15. Petrović-Sočo, B. (2008): Osobne vrijednosti u kontekstu cjeloživotnog učenja odgojitelja/učitelja. U: Pedagogija i društvo znanja. Sv.1. Cindrić, M., Domović, V. i dr. (ur.). Zagreb, Učiteljski fakultet. Str. 281-291.
16. Recommendation of the European parliament and of the Council of 18 December 2006 on key competences for lifelong learning (30.12.2006.). Official Journal of the European Union. Pribavljeno 06.03.2013., sa <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32006H0962&from=EN>
17. Slunjski, E. (2006). Stvaranje predškolskog kurikuluma u vrtiću-organizaciji koja uči. Mali profesor i Visoka učiteljska škola u Čakovcu.
18. Slunjski, E. (2008). Dječji vrtić – zajednica koja uči. Zagreb, Spektar Media
19. Slunjski, E. (2009). Postizanje odgojno-obrazovne prakse vrtića usklađene s prirodom djeteta i odraslog. Zagreb, Život i škola, (2/2009.), br.22, god.55., str. od 104.-115.
20. Slunjski, E. (2011). Kurikulum ranog odgoja-istraživanje i konstrukcija. Zagreb, Školska knjiga
21. Šagud, M. (2006). Odgajatelj kao reflektivni praktičar. Visoka učiteljska škola u Petrinji
22. Učiteljski fakultet Sveučilišta u Rijeci (2013., studeni). Studijski program. Diplomski sveučilišni studij Rani i predškolski odgoj i obrazovanje. Pribavljeno 23.06.2015., sa http://www.ufri.uniri.hr/files/studiji/Diplomski_RPOO_program_proieni_tekst.pdf
23. Uzelac, V.; Vujičić, L. (2008). Cjeloživotno učenje za održivi razvoj. Svezak 1. Rijeka, Sveučilište u Rijeci, Učiteljski fakultet u Rijeci
24. Vizek Vidović, V., Marušić, I. (ur.) (2019). Kompetencija učiti kako učiti – teorijske osnove i istraživanja u hrvatskom kontekstu. Zagreb: Institut za društvena istraživanja u Zagrebu
25. Vujičić, L. (2007). Razvoj praktične kompetencije učitelja-put ka istraživanju i unapređivanju vlastite prakse. // Kompetencije i kompetentnost učitelja//Babić, N. (ur.): Osijek: Učiteljski fakultet Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku. Str.157 – 162.
26. Vujičić, L. (2010). „Pedagoško istraživanje“ kao značajna karakteristika novog profesionalizma učitelja / odgajatelja. U: Bacalja, R. (ur.): Perspektive cjeloživotnog obrazovanja učitelja i odgajatelja. Zadar, Sveučilište u Zadru, str 139 – 153.

27. Vujičić, L. (2011). *Kultura vrtića – sustav koji se kontinuirano mijenja i uči*. Rijeka, Učiteljski fakultet sveučilišta u Rijeci
28. Vujičić, L. (2012). *Kultura participacije: i (u) istraživanje (istraživanju) odgojno – obrazovne prakse*. U Ljubetić, M., Mendeš, B. (ur.) (2012). *Prema kulturi (samo)vrednovanja ustanove ranog i predškolskog odgoja – izazov za promjene*. Str. 166 – 180.
29. Vujičić, L. (2013., 16.09.). *Razvoj znanstvene pismenosti u vrtiću: izazov za odgajatelje*. *Dijete, vrtić, obitelj: časopis za odgoj i naobrazbu predškolske djece namijenjen stručnjacima i roditeljima*, Vol. 19 No.73. Pribavljeno 06.02.2024. sa, <https://hrcak.srce.hr/145894>
30. Vujičić, L.; Pejić Papak, P.; Valenčić Zuljan, M. (2018): *Okruženje za učenje i kultura ustanove*. Rijeka: Učiteljski fakultet Sveučilišta u Rijeci
31. Vujičić, L. (ur.) (2021). *Implementacija teorije u praksu ili nema dobre teorije bez prakse*. Rijeka, Učiteljski fakultet sveučilišta u Rijeci.
32. Vujičić, L. (2021). *Učenje u ranom djetinjstvu: učiniti učenje vidljivim // Poticajno okruženje za učenje: razvoj kompetencija studenata / Pejić Papak, Petra ; Zuljan, Darjo; Vujičić, Lidija (ur.)*. Rijeka: Učiteljski fakultet Sveučilišta u Rijeci ; Pedagoška fakulteta Univerze na Primorskom, str. 30-71
33. Vujičić, L. (2021). *Early childhood curriculum: from conceptual clarity towards the research of personal practice // 15th International Technology, Education and Development Conference (INTED2021) / Gómez Chova, Luis ; López Martínez, Agustin ; Candel Torres, Ignacio (ur.)*. Valencia: International Academy of Technology, Education and Development (IATED), str. 9077-9085 doi:10.21125/inted.2021.1901

PRILOZI

Prilog br.1.: Dokument predan sudionicima s prikazom cilja istraživanja

Učiteljski fakultet u Rijeci

Marta Jakovljević

Mobitel: 098/ 9107 851

e-mail: martapasaric@gmail.com

Poštovana,

za potrebe izrade diplomskog rada pod nazivom „*Kompetencije odgajatelja za budućnost u kontekstu nove paradigme djeteta i djetinjstva* " provodim istraživanje koje za glavni cilj ima steći uvid u način na koji odgajatelji vide svoju ulogu i kompetencije, te koliko se procjenjuju spremnima za istraživanje i mijenjanje vlastite prakse. U okviru istraživanja ispunjavat će se upitnik otvorenog tipa pitanja. Koristit će se pseudonimi za osobne podatke (ime i prezime odgajatelja), a jedino će podaci vezani za obrazovanje, radno iskustvo i dob biti prikazani.

Rezultati ovog istraživanja će Vam biti prikazani nakon obrade podataka te će se, također, prikazati i drugim odgajateljima kako bi se ukazalo na samu svrhu istraživanja, odnosno na dobiven uvid u percepciji odgajatelja o svojim sposobnostima i kompetencijama.

U skladu s navedenim, Vašim pisanim potpisom izražavate pristanak na sudjelovanje u ovom istraživanju te da ste informirani o načinu upotrebe podataka u izradi ovog rada.

U Rijeci,

Istraživač:

Sudionik:

Prilog br. 2.: Upitnik

DOB:

RADNI STAŽ:

STUPANJ OBRAZOVANJA:

1. Osobna i profesionalna biografija podataka

- Kada i gdje ste završili studij?
- Prisjetite se i ukratko opišite (usporedite) neka od ključnih promišljanja o vašoj svakodnevnoj odgojno – obrazovnoj praksi na početku svog profesionalnog puta i sada.

2. Obrazovna paradigma odgajatelja

- Opišite ukratko kako doživljavate dijete rane i predškolske dobi i kako ono provodi dan u vrtiću?
- Prema vašim spoznajama, koja je vaša najistaknutija uloga u odgojno – obrazovnom procesu?
- Prema vašem mišljenju koje su ključne kompetencije koje bi odgajatelj trebao imati?

3. Profesionalni razvoj odgajatelja

- Mislite li da ste nakon studija stekli sve potrebne kompetencije koje su potrebne za rad na radnom mjestu odgajatelja djece rane i predškolske dobi?
- Prema vašem mišljenju, trebaju li se odgajatelji kontinuirano profesionalno usavršavati? Ako da, na koji način?
- Koliko često sudjelujete u nekom obliku profesionalnog usavršavanja?
- Možete li izdvojiti kompetencije ili područja za koje smatrate da vam je potrebna dodatna edukacija?

4. Samoprocjena kompetencija odgajatelja

- Osjećate li se kompetentno u svom poslu? (Smatrate li se kompetentnim odgajateljem?)

Molim vas, obrazložite ukratko svoj odgovor.

- Osjećate li se kompetentno za istraživanje i evaluiranje vlastite prakse?
- Smatrate li istraživanje vlastite prakse važnim dijelom vašeg rada? Zašto?

Prilog br.3.: Odgovori sudionice Olge

DOB: 42

RADNI STAŽ: 22

STUPANJ OBRAZOVANJA:

1. Osobna i profesionalna biografija podataka

- Kada i gdje ste završili studij? Dodiplomski u Zagrebu, 2002., skoro završila Diplomski studij u Rijeci.
- Prisjetite se i ukratko opišite (usporedite) neka od ključnih promišljanja o vašoj svakodnevnoj odgojno – obrazovnoj praksi na početku svog profesionalnog puta i sada.

Razlika je nebo i zenlja! I 20+ godina. I zapravo je jako tesko usporediti jer ja prije 20 godina i ja danas smo dvije poprilično različite osobe. Ni jedna gluplja ni losija, samo puno drugacija. Sto se entuzijazma i volje za radom i ucenjem tice, sa stopostotnom sigurnoscu kazem da nije splasnuo. Ali sam se umorila. Ne od rada, vec od drustvenog statusa odgajatelja, potplacenosti, nepostivanja raznoraznih standar(a)da i tak...

0. Obrazovna paradigma odgajatelja

- Opišite ukratko kako doživljavate dijete rane i predškolske dobi i kako ono provodi dan u vrtiću?

Dijete doživljam kao neizmjerni potencijal, kao cuđenje, kao istraživanje, kao životnu energiju, kao onoga koji otkriva i spoznaje, kao onoga koji grli život u njegovoj punini i to cini cijelim svojim bicem.

Dijete u vrticu zivi. Dan provodi ziveci. Toliko je toga sto se dogodi u jednom vrtickom danu, doživljaja, interakcija, emocija... tesko mi je odgovoriti na ovo pitanje. Ali, ono u sto sam sigurna je da dijete dan u vrticu provodi (ili bi barem trebalo provoditi) igrajući se (u najsišem smislu dječje igre), ostvarujući pozitivne i konstruktivne interakcije s drugom djecom i odraslima, uceci konstruktivno rjesavanje problema i konflikata svih vrsta. I, dijete u vrticu zivi i raste u podrzavajucem, stabilnom, mirnom, pozitivnom i veselom okruzenju (materijalnom i socijalnom).

- Prema vašim spoznajama, koja je vaša najistaknutija uloga u odgojno – obrazovnom procesu?

Ja ne razumijem ovo pitanje. Al, garantiram (!!!) da je to zato kaj sam ja totalno zahrđala u mozgu. Kao u kojem sam području 'dobra'? U radu s roditeljima. U kreiranju okruženja. U neposrednom radu - komunikacija s djecom. Svi oblici komunikacije. I mislim da je to jako vazno i sretna sam što mi je to jaka strana. Ako ovo uopće ima ikakve veze s ovim pitanjem.

- Prema vašem mišljenju koje su ključne kompetencije koje bi odgajatelj trebao imati?

Sve.

0. Profesionalni razvoj odgajatelja

- Mislite li da ste nakon studija stekli sve potrebne kompetencije koje su potrebne za rad na radnom mjestu odgajatelja djece rane i predškolske dobi?

Ni približno. Al, nije sve do faza. Nesto je i do zivota ;)

- Prema vašem mišljenju, trebaju li se odgajatelji kontinuirano profesionalno usavršavati? Ako da, na koji način?

Da. Na sve nacine. Neki su, naravno, bolji neki manje bolji, al sve prema afinitetima. Meni su osobno uvijek najbolje, najzivotnije, najkorisnije... bile prezentacije iz prakse drugih vrtica/odgajatelja i odlasci u druge vrtice, 'okrugli stolovi'...

- Koliko često sudjelujete u nekom obliku profesionalnog usavršavanja?

A sad... nekad je bilo i svakodnevno :))) sad nesto rjeđe.

- Možete li izdvojiti kompetencije ili područja za koje smatrate da vam je potrebna dodatna edukacija?

Prostora za napredak uvijek ima! Iako, mislim da sam poprilično OK ;)

4. samoprocjena kompetencija odgajatelja

- Osjećate li se kompetentno u svom poslu? (Smatrate li se kompetentnim odgajateljem?)

Molim vas, obrazložite ukratko svoj odgovor.

Da. Znam svasta, svasta sam već naučila, novo rado i brzo učim jer me zanima, autonomna sam i autentična, osjećam se odlično u odnosima i interakcijama s djecom i znam da je to obostrano, znam čuti i vidjeti dijete, pratiti ga i podržavati u njegovim potrebama, interesima i procesima. Pratim najnovija istraživanja s područja RiPOOa i nova znanja rado implementiram u vlastitu praksu, koju redovito i rado evaluiram, samostalno i s kolegama kako bih uvijek mogla rasti i napredovati, nadograđivati i obogaćivati odgojno - obrazovni proces u najboljem interesu svakog djeteta. I, nema mi ravne u radu s roditeljima ;)

- Osjećate li se kompetentno za istraživanje i evaluiranje vlastite prakse?

Apsolutno da! I vlastite, a i tuđe :)

- Smatrate li istraživanje vlastite prakse važnim dijelom vašeg rada? Zašto?

Da, da i da! Istraživanje vlastite (a i tuđe!) :) prakse je motor, pokretač. To je polazišna točka za učenje, za nadogradnju, za ispravak i popravak, za spoznaju, za emocije, za sve.

Prilog br.4.: Odgovori sudionice Ele

DOB: 31 godina

RADNI STAŽ: 6 godina

STUPANJ OBRAZOVANJA: magistra ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja

1. Osobna i profesionalna biografija podataka

- Kada i gdje ste završili studij?

preddiplomski studij (3 godine) : UFZG- odsjek Čakovec (2017.-2020.)

diplomski studij (2 godine): UFZG- Zagreb (2020.-2022.)

- Prisjetite se i ukratko opišite (usporedite) neka od ključnih promišljanja o vašoj svakodnevnoj odgojno – obrazovnoj praksi na početku svog profesionalnog puta i sada.

Na početku svog profesionalnog puta radila sam u malom DV-u, u Međimurju, u malenom selu gdje svatko svakoga zna. DV je brojio 70ak djece, 3 odgojitelja i 3 nestručne osobe koje su radile poslove odgojitelja. Od tih 3 nestručnih osoba 1 osoba je radila 4 sata kao odgojitelj, a kasnije je 4 sata radila poslove čišćenja vrtića. U vrtiću se nije koristio književni standardni jezik već kajkavski zbog čega su djeca bila zakinuta u razvoju govora. U navedeni dječji vrtić dolazilo je puno roma moliti za upis svoje djece, no kako je taj vrtić bio privatni, obje ravnateljice su sklopile dogovor da ne upisuju rome. Romima su govorile da nemaju program za nacionalne manjine. Smatram da su romi zakinuti za socijalizaciju i ravnopravno uključivanje u društvo, dok su ostala djeca koja su već boravila u vrtiću zakinuta za usvajanje znanja novih kultura te usvajanje multikulturalnog ponašanja. Na kraju krajeva svi će oni jednom zajedno polaziti školu u istom selu. Gradskog vrtića u toj općini i selu nema. Po mom mišljenju ovo su neke negativne strane vrtića, ali ima i pozitivnih. Vrtić je zračio toplinom i zajedništvom. U njemu su djeca i njihovi roditelji bili sretni, svi smo radili na dobrobit djece i slagali se. Odgojitelji i nestručne osobe su s osmijehom radile svoj posao, dobra je suradnja bila dobra sa ravnateljicama i kuharicom. Svi su se trudili, no plaće su bile minimalne.

Danas radim u jednom velikom zagrebačkom vrtiću, gdje su upisana djeca (preko 200) različitih vjera, rasa, kultura. Sviđa mi se takav način rada i druženja. Takvo okruženje obogaćuje djecu,

ali i odgojitelje, svi zajedno se multikulturalno razvijamo. U vrtiću pričamo standardnim književnim jezikom, djeca imaju puno kraćih programa, što u Međimurju nije bilo. A time se još više obogaćuje djecu te stječu nove vještine i znanja. Odgojitelji se puno više educiraju, što drži i kvalitetu vrtića. U ovom vrtiću je također lijepa atmosfera, ima puno mladih odgojiteljica koje su i privatno prijateljice pa to daje i jednu posebnu notu zajedništva. Ravnateljica je uvijek uz svoje odgojitelje, kao i u prijašnjem vrtiću. Poštuju svoje zaposlenike. U ovom vrtiću ima nestručnih osoba u jaslicama, no one samo pomažu odgojiteljicama, nisu kao u prijašnjem vrtiću “odgojitelji”. Plaća je daleko veća od one u Međimurju.

0.   Obrazovna paradigma odgajatelja

- Opišite ukratko kako doživljavate dijete rane i predškolske dobi i kako ono provodi dan u vrtiću?

Dijete doživljam kao cjelokupno biće koje ima svoje osjećaje, misli, želje i potrebe. Dijete dođe na doručak, nakon doručka slijedi jutarnji krug, vođene aktivnosti od strane odgojitelja, slobodna igra (najčešće vani), ručak, odmor (spavanje), užina, slobodna igra, izlazak na zrak ako to vrijeme dopušta i kasna užina za djecu koja ostaju do 18 sati u vrtiću.

- Prema vašim spoznajama, koja je vaša najistaknutija uloga u odgojno – obrazovnom procesu?

Čuti i vidjeti dijete u punom smislu te riječi, kao i odgovoriti iskreno i s pozitivnim pristupom, stavom na njegove želje, potrebe kako bi se dijete osjećalo voljeno i sigurno.

- Prema vašem mišljenju koje su ključne kompetencije koje bi odgajatelj trebao imati?

Odgojitelj treba biti upoznat sa kurikulum RPOO-a, socio-emocionalne kompetencije prema djeci i ostalim zaposlenicima, komunikacijske kompetencije, kompetencije suradnje, kompetencije koje omogućuju učenje i zabavu unutar skupine, informatičke kompetencije, kompetencije učenja, educiranja i napredovanja.

0.   Profesionalni razvoj odgajatelja

- Mislite li da ste nakon studija stekli sve potrebne kompetencije koje su potrebne za rad na radnom mjestu odgajatelja djece rane i predškolske dobi?

Ne, mislim da sam tijekom svog rada, kroz praktični dio stekla kompetencije za rad.

- Prema vašem mišljenju, trebaju li se odgajatelji kontinuirano profesionalno usavršavati? Ako da, na koji način?

Da, smatram da se trebaju odgojitelji kontinuirano profesionalno usavršavati polaganjem na različite edukacije, čitanjem literature, čitanjem istraživačkih radova, ali i uključiti se u istraživanje i tako unaprijediti svoju profesiju.

- Koliko često sudjelujete u nekom obliku profesionalnog usavršavanja?

Naš DV organizira profesionalna usavršavanja, tako da svaki tjedan (NTC, STEM, predavanje Lidije Vujičić).

- Možete li izdvojiti kompetencije ili područja za koje smatrate da vam je potrebna dodatna edukacija?

Poboljšanje istraživačkih kompetencija.

4. Samoprocjena kompetencija odgajatelja

- Osjećate li se kompetentno u svom poslu? (Smatrate li se kompetentnim odgajateljem?)
Molim vas, obrazložite ukratko svoj odgovor.

Smatram se kompetentnim odgojiteljem, no prostora za napredak uvijek imam. Voljela bih više istraživati svoju praksu, ali za to mi treba poboljšanje istraživačkih kompetencija, kao što sam prethodno navela.

- Osjećate li se kompetentno za istraživanje i evaluiranje vlastite prakse?

Za istraživanje se osjećam kompetentno, no za evaluiranje ne.

- Smatrate li istraživanje vlastite prakse važnim dijelom vašeg rada? Zašto?

Smatram da je istraživanje važan dio mog rada, jer samo odgojitelj zna kako je u njegovoj skupini, što se događa, kako djeca reagiraju, surađuju, razvijaju se i slično. Smatram da je i naša praksa nedovoljno razvijena i da je na nama odgojiteljima da je istražimo i samim time unaprijedimo.

Prilog br.5.: Odgovori sudionice Irene

DOB: 28g

RADNI STAŽ: 3 godine

STUPANJ OBRAZOVANJA: VŠS

1. Osobna i profesionalna biografija podataka

- Kada i gdje ste završili studij? 2020. godine u Čakovcu
- Prisjetite se i ukratko opišite (usporedite) neka od ključnih promišljanja o vašoj svakodnevnoj odgojno – obrazovnoj praksi na početku svog profesionalnog puta i sada.

Na početku mog profesionalnog puta smatrala sam da se treba držati strogo onog što sam naučila tijekom školovanja, a već tijekom prve godine rada uvidjela sam da to nije tako. Nekada se treba voditi i intuicijom pogotovo kada se radi s djecom predškolskog uzrasta.

2. Obrazovna paradigma odgajatelja

- Opišite ukratko kako doživljavate dijete rane i predškolske dobi i kako ono provodi dan u vrtiću? Djeca provode veći dio budnog vremena u vrtiću. S obzirom da se radi o malom djetetu primjetila sam da u vrtiću djeca vole rutinu. Iako su mali, znaju nakon nekog provedenog vremena kada je vrijeme za objede, kada za aktivnosti, a kada boravak na svježem zraku. Djeca predškolskog uzrasta u vrtiću imaju veću priliku raditi na životno praktičnim aktivnostima za koje smatram da su osnove za ostale aktivnosti.
- Prema vašim spoznajama, koja je vaša najistaknutija uloga u odgojno – obrazovnom procesu? Smatram da je uloga sudionika-promatrača jedna od najistaknutijih uloga u odgojno-obrazovnom procesu. Na taj način on sudjeluje, ali istovremeno i promatra proces koji se događa.
- Prema vašem mišljenju koje su ključne kompetencije koje bi odgajatelj trebao imati?

Komunikativnost, empatičnost, spremnost za timski rad.

3. Profesionalni razvoj odgajatelja

- Mislite li da ste nakon studija stekli sve potrebne kompetencije koje su potrebne za rad na radnom mjestu odgajatelja djece rane i predškolske dobi? Ne, smatram da se to događa tijekom cijelog vremena kojeg radimo.
- Prema vašem mišljenju, trebaju li se odgajatelji kontinuirano profesionalno usavršavati? Ako da, na koji način? Da, tokom raznih radionica i seminara.
- Koliko često sudjelujete u nekom obliku profesionalnog usavršavanja? Za sada još ni jednom.
- Možete li izdvojiti kompetencije ili područja za koje smatrate da vam je potrebna dodatna edukacija? Pravilan način komunikacije.

4. Samoprocjena kompetencija odgajatelja

- Osjećate li se kompetentno u svom poslu? (Smatrate li se kompetentnim odgajateljem?) Molim vas, obrazložite ukratko svoj odgovor. Da, smatram da je empatija na vrhu piramide odgojiteljove kompetentnosti, a ja ju imam.
- Osjećate li se kompetentno za istraživanje i evaluiranje vlastite prakse? Da
- Smatrate li istraživanje vlastite prakse važnim dijelom vašeg rada? Zašto? Smatram, zato što na taj način mogu uvidjeti i greške koje radim te naučiti nešto novo.

Prilog br. 6.: Odgovori sudionice Ive

DOB: 40

RADNI STAŽ: 14 god.

STUPANJ OBRAZOVANJA: vŕs

2. Osobna i profesionalna biografija podataka

- Kada i gdje ste zavrŕili studij?

U Petrinji, 2013.god.

- Prisjetite se i ukratko opiŕite (usporedite) neka od ključnih promišljanja o vašoj svakodnevnoj odgojno – obrazovnoj praksi na početku svog profesionalnog puta i sada.

Ključna razlika mene kao odgajateljice pripravnice i mene danas, kao odgajateljice sa desetogodišnjim radnim iskustvom u dječjem vrtiću je taj ŕto sam na početku smatrala da je djeci potrebna moja pomoć stalno i uvijek u svemu ŕto rade. Danas znam da sam im podrŕka i potičem ih na samostalnost te im predajem odgovornost i povjerenje da će uspjeti u svemu ŕto rade.

3. Obrazovna paradigma odgajatelja

- Opiŕite ukratko kako doživljavate dijete rane i predŕkolske dobi i kako ono provodi dan u vrtiću?

Dijete rane i predŕkolske dobi doživljam kao kompletnu osobu sa svim svojim posebnostima. Dijete u vrtiću provodi dan u istraŕivanju, učenju kroz igru i socijalizaciji s drugom djecom i odraslima.

- Prema vašim spoznajama, koja je vaŕa najistaknutija uloga u odgojno – obrazovnom procesu?

Moja najistaknutija uloga je podrŕka djetetu u svemu ŕto kroz dan, pa onda i kroz ŕivot radi u vrtiću.

- Prema vašem miŕljenju koje su ključne kompetencije koje bi odgajatelj trebao imati?

Ključne kompetencije odgajatelja su senzibilitet za sve procese koje djeca prolaze, fleksibilnost u radu s djecom, poznavanje razvojnih razdoblja djece te socijalne kompetencije.

4. Profesionalni razvoj odgajatelja

- Mislite li da ste nakon studija stekli sve potrebne kompetencije koje su potrebne za rad na radnom mjestu odgajatelja djece rane i predškolske dobi?

Da.

- Prema vašem mišljenju, trebaju li se odgajatelji kontinuirano profesionalno usavršavati? Ako da, na koji način?

Da.

- Koliko često sudjelujete u nekom obliku profesionalnog usavršavanja?

Ne često, najčešće su to profesionalna usavršavanja organizirana u Ustanovi u kojoj sam zaposlena.

- Možete li izdvojiti kompetencije ili područja za koje smatrate da vam je potrebna dodatna edukacija?

Potrebna mi je dodatna edukacija za određene programe koji se provode u ustanovi u kojoj radim. Vjerojatno mi je potrebna dodatna edukacija za sve potrebne kompetencije i područja potrebna za kvalitetniji rad s djecom.

4. Samoprocjena kompetencija odgajatelja

- Osjećate li se kompetentno u svom poslu? (Smatrate li se kompetentnim odgajateljem?)
Molim vas, obrazložite ukratko svoj odgovor.

Smatram se kompetentnim odgajateljem, jer sam se na studiju educirala za profesionalno obavljanje posla odgajatelja u dječjem vrtiću, jer sam položila stručni ispit i jer sam se profesionalno usavršavala kroz tih deset godina i stekla iskustvo koje mi je zapravo najvažnije u radu s djecom.

- Osjećate li se kompetentno za istraživanje i evaluiranje vlastite prakse?

Da, iako bi se i tu trebalo dodatno usavršavati.

- Smatrate li istraživanje vlastite prakse važnim dijelom vašeg rada? Zašto?

Da jer na taj način dobivamo uvid u vlastiti rad.

Prilog br. 7.: Odgovori sudionice Kate

DOB: 38

RADNI STAŽ: 15

STUPANJ OBRAZOVANJA: VSS

1. Osobna i profesionalna biografija podataka

- Kada i gdje ste završili studij? Stručni studij predškolskog odgoja završila sam na Učiteljskom fakultetu u Petrinji 2008. godine, a diplomski razinu sam završila na Učiteljskom fakultetu u Rijeci ove godine.

- Prisjetite se i ukratko opišite (usporedite) neka od ključnih promišljanja o vašoj svakodnevnoj odgojno – obrazovnoj praksi na početku svog profesionalnog puta i sada.

Puno toga se promijenilo. Najznačajnija su mi znanja koja stječem praktičnim putem, ali i inicijalno obrazovanje te kontinuirano stručno usavršavanje pridonose kvaliteti mog rada.

1. Obrazovna paradigma odgajatelja

- Opišite ukratko kako doživljavate dijete rane i predškolske dobi i kako ono provodi dan u vrtiću?

Dijete doživljam kao aktivnog sudionika u svom odgojno-obrazovnom procesu. Djeca svakodnevno sudjeluju u organizaciji istog.

- Prema vašim spoznajama, koja je vaša najistaknutija uloga u odgojno – obrazovnom procesu?

Moja najistaknutija uloga je pružanje podrške djeci u onom obliku u kojem im je u danom trenutku potreban.

- Prema vašem mišljenju koje su ključne kompetencije koje bi odgajatelj trebao imati?

Odgajatelju je potreban splet određenih znanja, vještina i stavova, a stječe ih inicijalnim obrazovanjem, profesionalnim usavršavanjem i praksom.

1. Profesionalni razvoj odgajatelja

- Mislite li da ste nakon studija stekli sve potrebne kompetencije koje su potrebne za rad na radnom mjestu odgajatelja djece rane i predškolske dobi?

Ne.

- Prema vašem mišljenju, trebaju li se odgajatelji kontinuirano profesionalno usavršavati? Ako da, na koji način?

Da. Najznačajnije su edukacije (unutar ustanove i izvan), kritičko promišljanje i čitanje stručne literature.

- Koliko često sudjelujete u nekom obliku profesionalnog usavršavanja?

Vrlo često, kada god mi se ukaže prilika.

- Možete li izdvojiti kompetencije ili područja za koje smatrate da vam je potrebna dodatna edukacija?

Savjetovanje roditelja, partnerstvo s roditeljima i rad s djecom s teškoćama u razvoju.

4. Samoprocjena kompetencija odgajatelja

- Osjećate li se kompetentno u svom poslu? (Smatrate li se kompetentnim odgajateljem?)
Molim vas, obrazložite ukratko svoj odgovor.

Smatram se kompetentnom, no vidim prostora za daljnji rast i rad na sebi u profesionalnom smislu.

- Osjećate li se kompetentno za istraživanje i evaluiranje vlastite prakse?

Da.

- Smatrate li istraživanje vlastite prakse važnim dijelom vašeg rada? Zašto?

Da. Zato što je to put prema napretku.

Prilog br. 8.: Odgovori sudionice Maje

DOB: 33

RADNI STAŽ: 4

STUPANJ OBRAZOVANJA: preddiplomski

3. Osobna i profesionalna biografija podataka

- Kada i gdje ste završili studij? 2012.u Petrinji
- Prisjetite se i ukratko opišite (usporedite) neka od ključnih promišljanja o vašoj svakodnevnoj odgojno – obrazovnoj praksi na početku svog profesionalnog puta i sada.

Znala sam da je to zahtjevan posao, u to sam se i uvjerila kada sam počela raditi, ali i dalje mislim da je to izrazito lijep i kreativan posao, nadasve težak.

4. Obrazovna paradigma odgajatelja

- Opišite ukratko kako doživljavate dijete rane i predškolske dobi i kako ono provodi dan u vrtiću?

Dijete doživljam kao spužvice koje upijaju različita iskustva i znanja koja stječu tokom dana. U vrtiću imaju mogućnost baviti se različitim aktivnostima i istraživati na najrazličitije načine.

- Prema vašim spoznajama, koja je vaša najistaknutija uloga u odgojno – obrazovnom procesu?

Uloga moderatora, organizatora

- Prema vašem mišljenju koje su ključne kompetencije koje bi odgajatelj trebao imati?

Sposobnost komuniciranja na materinjem jeziku djece, poznavanje različitih grana znanosti: matematika, prirodoslovlje, fizika...

5. Profesionalni razvoj odgajatelja

- Mislite li da ste nakon studija stekli sve potrebne kompetencije koje su potrebne za rad na radnom mjestu odgajatelja djece rane i predškolske dobi?

Ne mislim.

- Prema vašem mišljenju, trebaju li se odgajatelji kontinuirano profesionalno usavršavati? Ako da, na koji način?

Svakako trebaju, jer se s vremenom sve mijenja, od djece i njihovih sposobnosti, poteškoća, do modernih roditelja.

Kroz različite edukacije, radionice i diskusije o praksi.

- Koliko često sudjelujete u nekom obliku profesionalnog usavršavanja?

Dva do 5 puta godišnje

- Možete li izdvojiti kompetencije ili područja za koje smatrate da vam je potrebna dodatna edukacija?

Dodatna znanja o radu s djecom s teškoćama.

4. Samoprocjena kompetencija odgajatelja

- Osjećate li se kompetentno u svom poslu? (Smatrate li se kompetentnim odgajateljem?)
Molim vas, obrazložite ukratko svoj odgovor.

Smatram se kompetentnom. Znam zainteresirati djecu, prenositi različito znanje i vještine, osnove ponašanja i slično.

- Osjećate li se kompetentno za istraživanje i evaluiranje vlastite prakse?

Da

- Smatrate li istraživanje vlastite prakse važnim dijelom vašeg rada? Zašto?

To je vrlo važno, jer samo na taj način možemo se mijenjati i napredovati.

Prilog br. 9.: Odgovori sudionice Meri

DOB: 29

RADNI STAŽ: 6 godina

STUPANJ OBRAZOVANJA: VŠS

4. Osobna i profesionalna biografija podataka

- Kada i gdje ste završili studij?

U Zagrebu, 2016. godine

- Prisjetite se i ukratko opišite (usporedite) neka od ključnih promišljanja o vašoj svakodnevnoj odgojno – obrazovnoj praksi na početku svog profesionalnog puta i sada.

Na početku sam bila vrlo motivirana, spremna za učenje, pomalo uplašena, izgubljena, brzo sam shvatila kakvu veliku odgovornost nosi ovaj posao, dijete mi je od početka bilo u centru promišljanja svoje prakse. Sada sam pomalo umorna, posao je vrlo težak i iscrpljujuć, svakodnevni život u vrtiću je zahtjevan, odnosi sa svim sudionicima odgojno – obrazovnog procesa vrlo složeni... no i dalje sam motivirana za rad i posao i otvorena za učenje i napredovanje.

5. Obrazovna paradigma odgajatelja

- Opišite ukratko kako doživljavate dijete rane i predškolske dobi i kako ono provodi dan u vrtiću?

Dijete rane i predškolske dobi vrlo je sposobno, samosvjesno, zahtjevno, uglavnom spremno na suradnju i otvoreno prema odgajatelju, drugoj djeci i materijalnom okruženju i aktivnostima koje se događaju. Dan u vrtiću provodi vrlo dinamično i s puno poticaja i aktivnosti, interakcija... mislim da su djeca u našem vrtiću sretna, idu s veseljem u vrtić, osjećaju se sigurno i voljeno.

- Prema vašim spoznajama, koja je vaša najistaknutija uloga u odgojno – obrazovnom procesu?

Odgajatelj kao kreator odgojno – obrazovnog procesa, usmjerivač, primjer u komunikaciji, savjetnik za roditelje te onaj koji je tu za dijete i njegove potrebe.

- Prema vašem mišljenju koje su ključne kompetencije koje bi odgajatelj trebao imati?

Fleksibilnost, otvorenost, empatija, učenje, komunikacija, teorijsko uporište...

6. Profesionalni razvoj odgajatelja

- Mislite li da ste nakon studija stekli sve potrebne kompetencije koje su potrebne za rad na radnom mjestu odgajatelja djece rane i predškolske dobi?

Ne. Mislim da sam dobila teorijsko uporište, ali fleksibilnost se uči iskustvom, svaki dan. Komunikacija s djecom i roditeljima isto tako. Snalažljivost i sposobnost rješavanja svakodnevnih problema i prepreka se isto tako ne stječu na fakultetu.

- Prema vašem mišljenju, trebaju li se odgajatelji kontinuirano profesionalno usavršavati? Ako da, na koji način?

Trebaju, ali na način da se razgovara o problemima s kojima se susrećemo, razmjena iskustva, nove spoznaje, implementacija novih spoznaja, istraživanjem vlastite prakse... i to putem radionica i aktivnog sudjelovanja.

- Koliko često sudjelujete u nekom obliku profesionalnog usavršavanja?

U našem vrtiću je to nekoliko puta godišnje.

- Možete li izdvojiti kompetencije ili područja za koje smatrate da vam je potrebna dodatna edukacija?

Komunikacijske vještine, rad sa djecom s poteškoćama, refleksija i samorefleksija.

4. Samoprocjena kompetencija odgajatelja

- Osjećate li se kompetentno u svom poslu? (Smatrate li se kompetentnim odgajateljem?)
Molim vas, obrazložite ukratko svoj odgovor.

Osjećam se kompetentno u većini situacija u svom poslu, ali mnogo toga sam stekla iskustvom. Međutim, postoje situacije u kojima ne znam kako ispravno postupiti. (s djetetom s poteškoćom, postavljanje granice djetetu i roditeljima...)

- Osjećate li se kompetentno za istraživanje i evaluiranje vlastite prakse?

Da, osjećam se kompetentno, ali i da trebam podršku u tome (od kolegica i stručnog tima).

- Smatrate li istraživanje vlastite prakse važnim dijelom vašeg rada? Zašto?

Da, smatram da je važno jer jedino tako možemo uvidjeti probleme i pronaći rješenja i napredovati.

Prilog br.: 10.: Odgovori sudionice Mie

DOB: 36

RADNI STAŽ: 10 godina

STUPANJ OBRAZOVANJA: VSS

5. Osobna i profesionalna biografija podataka

- Kada i gdje ste završili studij?

Trogodišnji preddiplomski studij sam završila u Zagrebu 2012. godine, te sam 2017. godine diplomirala na Riječkom sveučilištu.

- Prisjetite se i ukratko opišite (usporedite) neka od ključnih promišljanja o vašoj svakodnevnoj odgojno – obrazovnoj praksi na početku svog profesionalnog puta i sada.

Na početku svog profesionalnog puta bila sam puno ushićenija oko svog posla, mislila sam da je posao puno opušteniji, rad sa djecom zamišljala sam s više kreativnog rada. Danas mislim da je vrlo ispunjavajući, ali je puno zahtjevniji nego što sam očekivala, često se bavimo stvarima na koje nitko ne pripremi mladog odgajatelja, kao što su rješavanje svakodnevnih problema, organiziranje procesa, komunikacija sa zahtjevnim roditeljima, pisanje dokumentacije...

6. Obrazovna paradigma odgajatelja

- Opišite ukratko kako doživljavate dijete rane i predškolske dobi i kako ono provodi dan u vrtiću?

Dijete rane i predškolske dobi je vrlo zahtjevno, dinamično, višeslojno, osjetljivo, znatiželjno... Dan u vrtiću provede u dobrom društvu s prijateljima, ako ima dobrog odgajatelja onda i odrasle osobe, u aktivnostima, učenju, komunikaciji, konfrontiranju, rješavanju, snalaženju, eskiviranju, interakcijama, itd.

- Prema vašim spoznajama, koja je vaša najistaknutija uloga u odgojno – obrazovnom procesu?

Emocionalna potpora djeci i osiguravanje poticajnog okruženja.

- Prema vašem mišljenju koje su ključne kompetencije koje bi odgajatelj trebao imati?

Komunikacijske vještine, fleksibilnost, teorijsko znanje, otvorenost za napredovanje, ali osim toga (a jednako je važno) su osobine ličnosti, empatija, karakter, koje uvelike određuju

odgajatelja, a ne uči se u školama.

7. Profesionalni razvoj odgajatelja

• Mislite li da ste nakon studija stekli sve potrebne kompetencije koje su potrebne za rad na radnom mjestu odgajatelja djece rane i predškolske dobi?

Ne.

• Prema vašem mišljenju, trebaju li se odgajatelji kontinuirano profesionalno usavršavati? Ako da, na koji način?

Trebaju, radionicama, razmjenom iskustva, refleksijom i samorefleksijom, komunikacijom sa kolegama.

• Koliko često sudjelujete u nekom obliku profesionalnog usavršavanja?

Nekoliko puta godišnje u organizaciji vrtića u kojem radim, no svakodnevno komuniciram s kolegicama, razmjenjujemo iskustva, razgovaramo, savjetujemo se, a na mjesečnoj bazi pročitam neki stručni tekst.

• Možete li izdvojiti kompetencije ili područja za koje smatrate da vam je potrebna dodatna edukacija?

Komunikacijske vještine, dokumentiranje, refleksija.

4. Samoprocjena kompetencija odgajatelja

• Osjećate li se kompetentno u svom poslu? (Smatrate li se kompetentnim odgajateljem?)
Molim vas, obrazložite ukratko svoj odgovor.

Da, smatram se kompetentnom u svom poslu. Većinu situacija riješim s lakoćom, organiziram proces i aktivnosti u svojoj grupi u kojima svi možemo uživati i učiti, djeca dolaze s veseljem u vrtić.

• Osjećate li se kompetentno za istraživanje i evaluiranje vlastite prakse?

Da, osjećam se kompetentno, iako je to potrebno raditi u timu s više ljudi kako bi imalo smisla, a za to je potrebno imati određene vještine moderiranja, komunikacije, razumijevanje prakse itd.

• Smatrate li istraživanje vlastite prakse važnim dijelom vašeg rada? Zašto?

Da, jako je važno jer tako možemo učiti, vidjeti probleme, napredovati, poboljšati svoju odgojno – obrazovnu praksu.

Prilog br. 11.: Odgovori sudionice Mihe

DOB: 27

RADNI STAŽ: 3 godine 4 mjeseca

STUPANJ OBRAZOVANJA: všs

6. Osobna i profesionalna biografija podataka

- Kada i gdje ste završili studij? 2019., Učiteljski fakultet Zagreb
- Prisjetite se i ukratko opišite (usporedite) neka od ključnih promišljanja o vašoj svakodnevnoj odgojno – obrazovnoj praksi na početku svog profesionalnog puta i sada.
  - Promišljanja o odgojno – obrazovnoj praksi na početku rada bila su puno jednostavnija, više usmjerena na ispunjavanje osnovnih potreba djece, kao i poimanje procesa odgojno – obrazovnog rada kao puno jednostavnijeg. Sada vidim kompleksnost rada, ispreplitanje potreba djece, roditelja odgajatelja i sustava, kompromis i potrebu za fleksibilnosti kako bi sve potrebe bile zadovoljene s naglaskom na ostvarivanje djetetovih potreba.

7. Obrazovna paradigma odgajatelja

- Opišite ukratko kako doživljavate dijete rane i predškolske dobi i kako ono provodi dan u vrtiću?
  - Dijete doživljam kao znatiželjnu osobu, drugačiju odnosno posebnu prema svojim potrebama, znanjima, afinitetima i drugim utjecajima koji ga formiraju i usmjeruju prema interesu. Dijete provodi dan u vrtiću usmjereno na istraživanje i zadovoljavanje svih svojih potreba – od onih osnovnih prema potrebama za igrom, druženjem, izražavanjem i samoaktualizacijom.
- Prema vašim spoznajama, koja je vaša najistaknutija uloga u odgojno – obrazovnom procesu?
  - Moja najvažnija uloga je prepoznavanje specifičnih potreba svakog djeteta i ostvarivanje uvjeta za ispunjavanje istih.
- Prema vašem mišljenju koje su ključne kompetencije koje bi odgajatelj trebao imati? –Ključne kompetencije odgajatelja su svakako fleksibilnost i kreativnost u smislu pronalaska rješenja za nove situacije, sposobnost kritičkog promišljanja, profesionalna odgovornost, razumijevanje i empatija, znanje i intrinzična motivacija.

8. Profesionalni razvoj odgajatelja

- Mislite li da ste nakon studija stekli sve potrebne kompetencije koje su potrebne za rad na radnom mjestu odgajatelja djece rane i predškolske dobi?

- Strudij svakako dobro priprema odgajatelja na njegov profesionalni put, ali ne može pružiti sve potrebne kompetencije, potrebna je praksa i iskustvo, kao i intrinzična motivacija.

- Prema vašem mišljenju, trebaju li se odgajatelji kontinuirano profesionalno usavršavati? Ako da, na koji način?

- Svaki odgajatelj se treba cjeloživotno usavršavati, kroz seminare, radionice, literaturu, odgojno-obrazovnu praksu i refleksije.

- Koliko često sudjelujete u nekom obliku profesionalnog usavršavanja?

- Oblici profesionalnog usavršavanja su razni, tako da mogu reći da sudjelujem svaki tjedan u nekom od oblika, barem u refleksijama.

- Možete li izdvojiti kompetencije ili područja za koje smatrate da vam je potrebna dodatna edukacija?

- Dodatna edukacija mi je potrebna u području komunikacije, kao i edukacija o posebnim potrebama djece.

4. Samoprocjena kompetencija odgajatelja

- Osjećate li se kompetentno u svom poslu? (Smatrate li se kompetentnim odgajateljem?)
Molim vas, obrazložite ukratko svoj odgovor.

- Osjećam se kompetentno, smatram da imam dovoljno intrinzične motivacije i znanja da svoj posao obavljam kvalitetno. Dobivam povratne informacije od djece, roditelja, kolegica i stručnog tima, te na temelju toga i svog zadovoljstva procjenjujem svoje kompetencije.

- Osjećate li se kompetentno za istraživanje i evaluiranje vlastite prakse?

Osjećam se kompetentno, ali sam i svjesna koliko se mogu dodatno educirati i poboljšati svoj odgojno-obrazovni rad.

- Smatrate li istraživanje vlastite prakse važnim dijelom vašeg rada? Zašto?

– Smatram da je istraživanje vlastite prakse vrlo važno, refleksija i samorefleksija kao i svaki oblik promišljanja o praksi u ključni za poboljšavanje i unaprijeđivanje kvalitete rada.

Prilog br. 12.: Odgovori sudionice Petre

DOB: 43

RADNI STAŽ: 18

STUPANJ OBRAZOVANJA: všs

1. Osobna i profesionalna biografija podataka

- Kada i gdje ste završili studij? U Zagrebu, 2005.
- Prisjetite se i ukratko opišite (usporedite) neka od ključnih promišljanja o vašoj svakodnevnoj odgojno – obrazovnoj praksi na početku svog profesionalnog puta i sada.

Na početku sam bila veći idealist, sada kritičnije pristupam samom procesu i svemu što je vezano uz njega. Ranije sam strepila od nekih situacija sa djecom i roditeljima i zaposlenima u vrtiću, sada se osjećam kompetentnije i sigurnije u svoje stavove i postupke.

0. Obrazovna paradigma odgajatelja

- Opišite ukratko kako doživljavate dijete rane i predškolske dobi i kako ono provodi dan u vrtiću?

Kao osobu sa svojim individualnostima, svako dijete ima svoje dobre, jače strane i većini treba podrška u nekom segmentu razvoja.

- Prema vašim spoznajama, koja je vaša najistaknutija uloga u odgojno – obrazovnom procesu?

Prije svega biti humanist, biti uravnotežena i otvorena osoba koja će svojim primjerom i postupcima utjecati na razvoj djeteta kao socijalnog bića ne gubeći time na svojoj individualnosti. Obrazovno trebam primijetiti osobitosti djeteta i pružiti mu mogućnost za napredovanje.

- Prema vašem mišljenju koje su ključne kompetencije koje bi odgajatelj trebao imati?

Humanizam, strpljenje, uvažavanje svih osoba uključenih u proces predškolskog odgoja, stalni rad na sebi i svojoj stručnosti.

0. Profesionalni razvoj odgajatelja

- Mislite li da ste nakon studija stekli sve potrebne kompetencije koje su potrebne za rad na radnom mjestu odgajatelja djece rane i predškolske dobi?

Ne

- Prema vašem mišljenju, trebaju li se odgajatelji kontinuirano profesionalno usavršavati? Ako da, na koji način?

Da, privatno, radeći na sebi i svojoj osobi i stručno, surađujući sa stručnjacima i edukacijama.

- Koliko često sudjelujete u nekom obliku profesionalnog usavršavanja?

Stalno.

- Možete li izdvojiti kompetencije ili područja za koje smatrate da vam je potrebna dodatna edukacija?

Trenutno ne.

4. Samoprocjena kompetencija odgajatelja

- Osjećate li se kompetentno u svom poslu? (Smatrate li se kompetentnim odgajateljem?)
Molim vas, obrazložite ukratko svoj odgovor.

Da, osjećam da se mogu nositi sa većinom svakodnevnih i onih drugih izazova, a ako smatram da izlaze iz prostora mojih kompetencija, imam se sa kime posavjetovati i surađivati (stručni tim).

- Osjećate li se kompetentno za istraživanje i evaluiranje vlastite prakse?

Da. Ali potrebni su i drugi kako bi kvalitetno mogli evaluirati praksu.

- Smatrate li istraživanje vlastite prakse važnim dijelom vašeg rada? Zašto?

Da, svakodnevno ispitujemo svoje profesionalne postupke u neposrednom radu, procjenjujemo ih i nadograđujemo.

Prilog br. 13.: Odgovori sudionice Sare

DOB:27

RADNI STAŽ:1 godina i 5 mjeseci

STUPANJ OBRAZOVANJA: všs

7. Osobna i profesionalna biografija podataka

- Kada i gdje ste završili studij? Završila sam studij 22.2.2022. godine na Sveučilištu u Zagrebu, središnjica u Zagrebu
- Prisjetite se i ukratko opišite (usporedite) neka od ključnih promišljanja o vašoj svakodnevnoj odgojno – obrazovnoj praksi na početku svog profesionalnog puta i sada.

S obzirom na moj skromni staž i svježe položeni stručni ispit i dalje djelujem i promišljam kao početnik u usporedbi s iskusnim kolegicama i kolegama. Ipak vjerujem da su se moja promišljanja promijenila u odnosu na početak svog pripravnništva. Na početku sam bila više usmjerena na samu sigurnost djece, svaku, i najmanju, odluku sam preispitvala do granice iscrpljenosti. Sanjala sam pedagošku dokumentaciju i sebe kako brojim djecu. Iako sam promišljala o aktivnostima, trudila se pratiti interes djece, uključiti se u već postojeće projekte i započeti nove, ipak se veći dio mog promišljanja svodio na samu sigurnost djece. Sada je situacija obrnuta pa tako je većina mog mentalnog rada usmjerena prema oblikovanju procesa u kojem djeca prateći svoje interese razvijaju sve svoje potencijale.

8. Obrazovna paradigma odgajatelja

- Opišite ukratko kako doživljavate dijete rane i predškolske dobi i kako ono provodi dan u vrtiću? Dijete doživljam kao pojedinca koji ima pravo na autonomiju, samostalno odlučivanje, svjesno sebe i svoje okoline. Dijete u vrtiću provodi dan u aktivnostima koje si samostalno izabire, bira centre aktivnosti po svojim interesima sudjelujući u igri s prijateljima koje si sam izabire.
- Prema vašim spoznajama, koja je vaša najistaknutija uloga u odgojno – obrazovnom procesu?

Smatram jednako važnima sve uloge u o-o procesu, iako smatram kako je moja najistaknutija uloga ona odgojna, nakon nje obrazovna.

- Prema vašem mišljenju koje su ključne kompetencije koje bi odgajatelj trebao imati?

Socijalne kompetencije bih stavila na vrh kao i kompetencije komuniciranja na materinjom jeziku. Tu podrazumijevam razumijevanje i interpretiranje riječi i ponašanja djece, kolega i roditelja.

9. Profesionalni razvoj odgajatelja

- Mislite li da ste nakon studija stekli sve potrebne kompetencije koje su potrebne za rad na radnom mjestu odgajatelja djece rane i predškolske dobi?

Mislim da kompetencije koje smo stekli na studiju čine dobru podlogu za sve ono što je tek potrebno usvojiti za rad na u DV kao odgojitelj.

- Prema vašem mišljenju, trebaju li se odgajatelji kontinuirano profesionalno usavršavati? Ako da, na koji način?

Potrebna je kontinuirana formalna edukacija: seminari, edukacije, radionice.. I neformalna edukacija kao što je npr. razmjena iskustava s kolegama i kolegicama.

- Koliko često sudjelujete u nekom obliku profesionalnog usavršavanja?

Sudjelujem cca 7 puta godišnje na online edukacijama te svakodnevno razmjenjujem iskustva i ideje sa kolegicama i stručnim suradnicima.

- Možete li izdvojiti kompetencije ili područja za koje smatrate da vam je potrebna dodatna edukacija?

Smatram da je svima u struci, pa i meni, potrebna dodatna edukacija iz područja rada s djecom s TUR. Također kompetencije za rad s roditeljima.

4. Samoprocjena kompetencija odgajatelja

- Osjećate li se kompetentno u svom poslu? (Smatrate li se kompetentnim odgajateljem?)

Molim vas, obrazložite ukratko svoj odgovor.

Smatram se dovoljno kompetentnom za (uspješno) obavljanje odgojiteljskog posla, uspješno uspijevam obavljati sve što se od mene očekuje. Bez obzira na to smatram kako ima puno mjesta za napredak.

- Osjećate li se kompetentno za istraživanje i evaluiranje vlastite prakse?

Samoevaluacija i istraživanje vlastite prakse je nešto što mi predstavlja izazov. Osjećam se umjereno kompetentno za evaluaciju same sebe i svog O-O rada.

- Smatrate li istraživanje vlastite prakse važnim dijelom vašeg rada? Zašto?

Smatram izrazito važnim istraživanje vlastite prakse jer vjerujem da je to jedan od najboljih načina za napredak. Bez saznanja gdje griješimo nije moguće greške ispraviti. A najbolji uvid u vlastite pogreške je kroz istraživanje vlastite prakse.

Prilog br. 14.: Odgovori sudionice Tee

DOB:27

RADNI STAŽ: 15 mjeseci

STUPANJ OBRAZOVANJA: VSS

8. Osobna i profesionalna biografija podataka

- Kada i gdje ste završili studij?

Studij sam završila 2019. godine – Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu.

- Prisjetite se i ukratko opišite (usporedite) neka od ključnih promišljanja o vašoj svakodnevnoj odgojno – obrazovnoj praksi na početku svog profesionalnog puta i sada.

Na samom početku svog rada pitala sam se – hoću li ja stvarno ovo moći? Bilo me strah brojnosti djece u skupini, odnosa i rada s roditeljima, nepredvidivih situacija, ozljeda, velike odgovornosti. Sve ono o čemu smo učili na studiju kao da više ništa nije značilo . teorija je bila jedno i bila je vrlo jednostavna, dok je praksa nešto posve drugo.

Iako nemam puno iskustva, danas sam ipak nešto hrabrija i spremnija na svakodnevne izazove. Znanje, dobra priprema, ali i spremnost za improvizaciju izuzetno su važni u svakodnevnoj praksi zbog čega nastojim što više raditi na sebi i svom usavršavanju kako bi se osjećala što sigurnije i samopouzdanije.

9. Obrazovna paradigma odgajatelja

- Opišite ukratko kako doživljavate dijete rane i predškolske dobi i kako ono provodi dan u vrtiću?

Dijete je kompetentno biće sa svojim posebnostima. Dan u vrtiću provodi istražujući, igrajući se i učeći. U socijalnim je odnosima i u svim situacijama brusi svoje kompetencije.

- Prema vašim spoznajama, koja je vaša najistaknutija uloga u odgojno – obrazovnom procesu?

Smatram kako je moja najistaknutija uloga u o-o procesu upravo spoznati djetetove sposobnosti i sklonosti kako bi se one mogle dovoljno poticati i razvijati. Osim toga, uz sve one svakodnevne zadatke zadovoljavanja osnovnih potreba djece nastojim stvarati poticajno okruženje za slobodno djelovanje djece, samostalnost i dovoljno motoričkog kretanja.

- Prema vašem mišljenju koje su ključne kompetencije koje bi odgajatelj trebao imati?

Odgajatelj bi trebao posjedovati određena znanja o dječjem razvoju i potrebama djeteta kao i individualne razlike i karakteristike svakog pojedinog djeteta. Trebao bi biti kreativan i primjenjivati suvremene oblike i metode rada; biti dobar organizator i otvoren za timski rad; empatičan, snalažljiv i odgovoran.

10. Profesionalni razvoj odgajatelja

- Mislite li da ste nakon studija stekli sve potrebne kompetencije koje su potrebne za rad na radnom mjestu odgajatelja djece rane i predškolske dobi?

Smatram kako sam stekla osnovne kompetencije koje su potrebne za početak rada. Upoznati smo s razvojnim fazama djeteta, različitim metodikama i načinima rada i svime onime što je potrebno da svoj posao obavljamo prosječno i dobro.

Ipak, ukoliko želimo biti istinski dobri odgojitelji, istraživati i unaprjeđivati svoju praksu, ali i nositi se s brojnim izazovima današnjice moramo još jako puno učiti, educirati se i biti otvoreni za suradnju s drugima.

- Prema vašem mišljenju, trebaju li se odgajatelji kontinuirano profesionalno usavršavati? Ako da, na koji način?

Odgajitelji bi se trebali kontinuirano profesionalno usavršavati. Rani i predškolski odgoj prva je stepenica u obrazovanju i važan segment u životu svakog djeteta i obitelji. Upravo zbog toga važno je da svaki odgojitelj posjeduje dovoljno znanja o dječjem razvoju i potrebama te djeluje u skladu s novim spoznajama.

To je moguće ostvariti kroz redovite edukacije, stručne skupove, čitanje stručne literature, ali i otvorenu i podržavajuću komunikaciju s cjelokupnim kolektivom kako bi mogli dijeliti svoja iskustva, ideje i saznanja.

- Koliko često sudjelujete u nekom obliku profesionalnog usavršavanja?

Za vrijeme pripravnštva često sam sudjelovala u različitim oblicima usavršavanja. Najčešće se radilo o kratkim online predavanjima s različitim temama vezanim za razvojne potrebe djece.

U budućem radu voljela bih malo više istražiti različite mogućnosti usavršavanja i pronaći neke kvalitetnije edukacije s konkretnijim primjerima za svakodnevni rad s djecom.

- Možete li izdvojiti kompetencije ili područja za koje smatrate da vam je potrebna dodatna edukacija?

Smatram kako mi je dodatna edukacija najpotrebnija u području rada s djecom s posebnim potrebama. U današnje vrijeme jako se često susrećemo s djecom koja imaju određene teškoće i specifične potrebe te zahtijevaju dodatnu podršku, a na studiju se nismo dovoljno bavili takvom problematikom.

4. Samoprocjena kompetencija odgajatelja

- Osjećate li se kompetentno u svom poslu? (Smatrate li se kompetentnim odgajateljem?)
Molim vas, obrazložite ukratko svoj odgovor.

Osjećam se kompetentno u svom poslu jer vjerujem kako sam stekla dovoljno znanja da mogu ispravno djelovati u većini situacija te prepoznati razvojne potrebe i razvojna odstupanja kod djece. Ipak smatram kako postoji još puno toga u čemu mogu i trebam napredovati

- Osjećate li se kompetentno za istraživanje i evaluiranje vlastite prakse?

Osjećam se djelomično kompetentno za istraživanje i evaluiranje vlastite prakse. Voljela bih malo više raditi na tome te steći više iskustva, ali vjerujem da je uz dobru volju i podržavajući kolektiv sve moguće.

- Smatrate li istraživanje vlastite prakse važnim dijelom vašeg rada? Zašto?

Istraživanje vlastite prakse smatram važnim dijelom svoga rada jer tek refleksijom i samorefleksijom možemo zaista napredovati. Bez kritičkog promišljanja nema ni napretka.

Prilog br. 15.: Odgovori sudionice Viki

DOB: 26

RADNI STAŽ: 2,5 godine u vrtiću (1 godina ostali poslovi)

STUPANJ OBRAZOVANJA:

9. Osobna i profesionalna biografija podataka

- Kada i gdje ste završili studij?
- Prisjetite se i ukratko opišite (usporedite) neka od ključnih promišljanja o vašoj svakodnevnoj odgojno – obrazovnoj praksi na početku svog profesionalnog puta i sada.

Godine 2022. sam u Slavonskom Brodu sam završila studij Ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja u trajanju od 5. Godina

Na početku svoje odgojiteljske karijere sam bila puna teorije i činjenica naučenih sa fakulteta, no kako sam sve dublje ulazila u odgojno-obrazovni proces, tako sam sve više uočavala i primjenjivala to stečeno znanje. Najviše sam sticala nova znanja i iskustva tijekom samog rada, te doživjela neke događaje i situacije koje na fakultetu nisam susrela, niti sam znala kako postupiti. Smatram da je sami doticaj s djecom i ulazak u proces mnogo važniji i puno više pruža, nego činjenice i teorije sa fakulteta, te je potrebno više prakse tijekom samog studiranja. Danas, unutar dvije godine staža, naučila sam puno više kroz sami rad s djecom ili kako bi mi odgojitelji to rekli – iskustvenim učenjem došla sam do raznih drugih znanja.

10. Obrazovna paradigma odgajatelja

- Opišite ukratko kako doživljavate dijete rane i predškolske dobi i kako ono provodi dan u vrtiću?

Dijete rane i predškolske dobi doživljam poput nepresušnog izvora iz kojeg svakodnevno dolaze nove ideje, viđenja, shvaćanja, razumijevanja, otkrivanja, te je na nama odraslima da im pristupimo poput mentora koji im neće ništa nametati već samo ukazati, objasniti i pomoći. Svako dijete je individualno te je svakom djetetu dan u vrtiću drugačiji, no možemo se složiti da svako dijete većinu vremena provede igrajući se i na taj način otkriva svijet.

- Prema vašim spoznajama, koja je vaša najistaknutija uloga u odgojno – obrazovnom procesu?

Moja najistaknutija uloga kao odgojitelja je nesporedno sudjelovanje u odgojno-obrazovnom procesu, točnije usmjeravanje i samo vođenje odgojno-obrazovnog procesa, od same dokumentacije do aktivnosti s djecom.

- Prema vašem mišljenju koje su ključne kompetencije koje bi odgajatelj trebao imati?

Odgojitelj bi svojim ponašanjem trebao biti pozitivan model djeci. Kao što je jedan pisac rekao: "djeca možda neće poslušati sve što ćete im reći, al nikad neće propustiti priliku da vas imitiraju.". Stoga, ne možemo mi biti potišteni i očekivati radosno dijete. Odgojitelj mora posjedovati dobro razvijene socijalne kompetencije kao i emocionalne kompetencije kako bi se mogao nositi sa svakodnevnim izazovima te djeci biti uzor.

11. Profesionalni razvoj odgajatelja

- Mislite li da ste nakon studija stekli sve potrebne kompetencije koje su potrebne za rad na radnom mjestu odgajatelja djece rane i predškolske dobi?

Ne.

- Prema vašem mišljenju, trebaju li se odgajatelji kontinuirano profesionalno usavršavati? Ako da, na koji način?

Svakako da da. Raznim kreativnim radionicama, čitajući razne literature, seminari, prezentacije, erasmus, razmjena iskustva. Kraj fakulteta ne bi trebao biti i kraj profesionalnog usavršavanja, naročito u današnjem svijetu tehnologije, gdje se svakodnevno javljaju novi problemi i izazovi u radu s djecom, te je profesionalno usavršavanje neizbježno.

- Koliko često sudjelujete u nekom obliku profesionalnog usavršavanja?

Nekoliko puta godišnje, cca dva puta.

- Možete li izdvojiti kompetencije ili područja za koje smatrate da vam je potrebna dodatna edukacija?

Nedovoljna stručnost u komunikaciji, kao i poznavanje strategija i načina za nošenje s pojedinim situacijama.

4. Samoprocjena kompetencija odgajatelja

- Osjećate li se kompetentno u svom poslu? (Smatrate li se kompetentnim odgajateljem?)

Molim vas, obrazložite ukratko svoj odgovor.

Zbog svoje komunikativnosti i otvorenosti, te spremnosti za profesionalno usavršavanje smatram se kompetentnim odgojiteljem koji je još u usponu. Potrebno mi je, reklo bi se, još puno utakmica u nogama kako bih razvila sva svoja područja, kompetencije, razne sposobnosti, vještine te proširila svoje znanje.

- Osjećate li se kompetentno za istraživanje i evaluiranje vlastite prakse?

Da.

- Smatrate li istraživanje vlastite prakse važnim dijelom vašeg rada? Zašto?

Da. Samo istraživanjem i spremnosti odgojitelja na istraživanje vlastite prakse odgojitelj se može profesionalno razvijati i usavršavati. Istraživanje vlastite prakse nužno je kako bi se bilo u koraku sa suvremenim i novim trendovima te na taj način poboljšala kvaliteta odgojno-obrazovnog procesa.